

William Perkins

Levensschets

Geloof als een mosterdzaadje

De staat van een christen

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003.

Levensschets

Indien de bergen van Gilboa zozeer door David zijn vervloekt dat er op die hoogten geen dauw of regen zou nederdalen omdat de dappere Saul en de vrome Jonathan daar zo droef om het leven zijn gekomen, zo mogen we in tegenstelling met zulk een vloek over de plaats waar ruw geweld en onrecht werd gepleegd, zodanige plaatsen waar voortreffelijke mannen Gods zijn geboren gelukkig prijzen.

Onder die plaatsen kunnen we ook het weinig bekende stadje Marston in Worwikshire rekenen.

Gezegend noemen we dat plaatsje in Engeland omdat de rijk **gezegende William Perkins** en die ook voor velen in verschillende landen tot een grote zegen is geweest daar in 1558 geboren is.

Duizenden hebben in datzelfde jaar en velen ook in Marston het levenslicht aanschouwd wier gedachtenis echter in korte tijd met hen is vergaan. Maar Perkins is in de herinnering blijven voortleven. Reeds meer dan drie eeuwen. En al heeft hij ook niet langer dan 44 jaren het levenspad betreden, Perkins spreekt nóg. Hij spreekt tot ons jonge volk en heeft ook voor de ouderen een woord waarnaar door velen gretig geluisterd wordt. Hij spreekt waarschuwend voor het oor onzer jongelieden bij wie het leven met zijn beloften van vreugde, met de beantwoording van velerlei levensvragen en met zijn schitterende voorspellingen zich aandient. Perkins laat hun zijn eigen leven, zijn eigen jonge jaren zien en spreekt: “indien gij méér denkt aan de bouw van uw tempeltje van blinkend vreugdeleven dan dat gij meehelpt aan de bloei en de groei van het eeuwig Koninkrijk der hemelen, zult ge wreed ontmaskerd worden en zult ge uw zondig pogen eenmaal met hete tranen beschreien. En indien ge de lente uws levens aan de dienst der zonde wijdt, zal uw meesteres U op tijd haar loon uitbetalen van welks inhoud en grootte u de haren van schrik zullen te berge rijzen.”

Williams ouders schijnen wel godsdienstige mensen te zijn geweest, anders hadden zij hun zoontje niet naar het Christ college (een christelijke instelling) gezonden, doch we weten niet of zijn moeder een tweede Monica is geweest die over haar afgedwaald kind Augustinus bij God om des jongens bekering heeft geworsteld en van een oude kerkvader het vertroostende woord te horen kreeg: “*een kind van zoveel gebed zal niet verloren gaan.*”

We weten echter wel dat William in zijn jonge jaren de weg van de jonge Augustinus is opgegaan en een ongebonden leven heeft geleid. Het wilde vuur van zijn hartstocht is naar alle kanten uitgebroken. Kwaad gezelschap van jongelieden die even dertel waren als hij zelf was, bracht hem tot velerlei kwaad. Het scheen een ogenblik dat de veelbegaafde William Perkins de weg van de nog meer begaafde Augustinus zou opgaan. Met de verloren zoon had William vaders huis verlaten om buiten de godvrezende kring te genieten van de lekkernijen dezes levens welke op gulden schalen in de bekoorlijkste vorm de jonge mensen dagelijks worden aangeboden. William schijnt zich daarenboven sterk aangetrokken gevoeld te hebben om allerlei verborgen dingen en die met de donkere mantel der geheimnissen zijn omhangen te gaan onderzoeken. Zijn studie behoefde hem niet in die richting te leiden, doch kon hem daar wel toe brengen. En William heeft tegen dat verlangen niet gewaakt doch het veeleer gevoed. Eerst nog schoorvoetend doch al spoedig niet groter vrijpostigheid heeft de jongeling zijn voet gezet op de weg welke leidt naar de grondeloze diepten

van verborgenheden waar het ons niet geoorloofd is ons dieplood uit te werpen. Eindelijk kwam hij uit op het gevaarlijke terrein der **zwarte kunst**. Hoe ver hij in de diepten van satan is afgedaald, is ons niet bekend. Sommigen zeggen dat dit niet zo'n vaart heeft gelopen en hem dingen zijn ten laste gelegd waaraan William zich niet heeft schuldig gemaakt. Wij weten hier de grens niet. Toch is het wel zeker dat hij in zijn jonge leven vele afkeurenswaardige dingen heeft gedaan. Hoe zou anders dat diepgaand berouw ook over de zonden zijner jonkheid op hogere leeftijd te verklaren zijn? William heeft, zoveel weten wij zeker van hem, zich op eenzelfde terrein gewaagd waarop zich heden ten dage ook jongelieden van christelijke huize begeven om dingen te weten welke ons van God verboden zijn. We hebben het oog op het veldwinnend spiritisme. Gij weet dat dit het dodenvragen is, een oude zonde die ook in Israël reeds ten dage van het Oude Testament voorkwam, en waarover de Allerhoogste schrikkelijk heeft getoond. Wij merken hier van terzijde even op dat dit spiritisme nooit iets is waarvoor het zich uitgeeft. Alle openbaringen uit de wereld aan gene zijde zijn door de aard van het medium gekleurd en spreken elkander somtijds lijnrecht tegen. Maar genoeg hierover.

Wij weten niet of William zich op het gebied van dit spiritisme heeft bewogen. Wij achten dit zelfs niet waarschijnlijk omdat het Neo-spiritisme uit het midden der 19e eeuw dateert en vóór die tijd niet anders dan sporadisch in de oude en nieuwe wereld voorkwam. Doch één ding is zeker: hij heeft in zijn onbesuisde driften de ijdele schimmen van allerlei zondige dingen nagejaagd en roept nu als uit zijn graf:

“Verblijd u o jongeling, in uwe jeugd en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap en wandel in de wegen uws harten en in de aanschouwing uwer ogen, maar weet dat God u om al deze dingen zal doen komen voor het gericht.” (Prediker 11:9).

Toen de jongeling aan het Christ-college studeerde en daar bachelor of arts, dat is zo iets, als kandidaat in de kunsten was geworden heeft God op krachtige wijze de jonge wilde William, in zijn wedloop door een ijdel en zondig leven staande gehouden. Het goddelijk “halt” klonk hem in de oren en Hij gaf William een nieuw hart. God heeft hem bekeerd en van die ure aan liep heel zijn leven in een tegenovergestelde richting. Hij werd tot fellow van zijn college aangenomen, ging in de godgeleerdheid studeren en al heel gauw preekte hij. Hij preekte gaarne voor de gevangenen in het strafhuis bij het kasteel van Cambridge. Voor die arbeid aldaar weigerde hij ook zelfs de geringste vergoeding van het bestuur aan te nemen. Hij had het om niet ontvangen, hij gaf het ook om niet.

Perkins schijnt zich sterk tot gevangenen en tot veroordeelden om te sterven aangetrokken gevoeld te hebben hetgeen ook aan het slot van deze schets uit een voorbeeld zal blijken.

Toen hij als een voortreffelijk prediker begon bekend te worden, raakte hij aan het St. Andries kerspel verbonden in welke kring hij heel zijn verdere leven met grote kracht het Woord Gods heeft verkondigd. We zeggen, met grote kracht doch voegen onmiddellijk daaraan toe, ook met grote liefde. Perkins is in zijn prediking een Boanerges, een zoon des donders doch tegelijk ook een Barnabas, een zoon der vertroosting geweest. Hij heeft de wet gepreekt en heeft die scherp gepreekt doch zijn prediking was ook vol van vertroostende genade voor allen die zich door de wet voelden neergeslagen.

Van zijn prediking kan worden gezegd dat die iets zeer kenmerkends had. Perkins treedt in zijn verkondiging der waarheid geleerd op en is op hetzelfde ogenblik heel

eenvoudig in het voorstellen der waarheid. Zelfs zó eenvoudig dat godvruchtige theologen zich er over verbaasd hebben, en Perkins was ook weer niet zó geleerd of ook de eenvoudigste vromen konden zijn woorden verstaan. Hij bracht de hogeschool op de kansel maar wikkeld de kern dezer zaken uit de windselen der geleerdheid los, nam de schil weg en maakte van de inhoud een voedzame spijs voor allen die naar zijn prediking luisterden. Hij was een kok die het geestelijk voedsel smakelijk wist toe te bereiden. Hij was tevens een goed heelmeeester om wankelende voeten vast te stellen en een goed geneesmeester tot het verbinden van gebroken harten. De bedroefden en bedrukten die van nabij en van verre om leiding en vertroosting tot hem kwamen gingen onderwezen en opgebeurd weer heen. In zijn catechisaties kon hij de wet des Heeren zo intensief bespreken en die in al haar vezels op het leven der hoorders toepassen dat deze er koud van werden van angst en vrees doch ook dan volgde onmiddellijk het evangelie de wet op de voet. De balsem der vertroosting verbond terstond de striemen die door de wet waren geslagen.

Van Perkins leven wordt gezegd - zó groot was de ommekeer die daarin had plaats gevonden - dat dit leven zó godvruchtig was dat de nijd boos was op zich zelf omdat hij niet anders kon dan zich de tanden stuk bijten op zijn goede naam. Zijn gebeden waren van die aard alsof hij gaarne alle mensen met zich mee naar de hemel zou willen trekken.

Van deze William Perkins is bekend dat hij een buitengewoon opgeruimd karakter heeft gehad. Tegenover vreemden hield hij zich gereserveerd, doch in de kring zijner bekenden was hij de opgewektheid zelf. Perkins wordt zelfs een vrolijk mens genoemd. En dat kan. Genade en blijheid kunnen samengaan. Een godvruchtig mens kan ook een vrolijk mens zijn, vrolijk in bijbelse zin. Godsvreze en somberheid sluiten elkander uit. Alleen een christen mag optimist zijn. Bovendien is een blij levensbestaan het gevolg van een opgeruimd karakter voor hetwelk een ieder die het bezit God heeft te danken omdat een opgeruimd bestaan een liefelijk geschenk Gods is. De wedergeboorte maakt ons wel andere mensen doch schept geen nieuwe karakters. En doorgaans zorgt God er wel voor dat zijn vrolijke kinderen een doorn in het vlees als een rem meekrijgen om te verhinderen dat zij niet dartel het leven doorgaan. Perkins heeft óók die rem in het leven gevoeld want toen hij volwassen en gehuwd was, was hij arm. Daarenboven had hij veel kinderen die bij het opgroeien de vader het leven hebben lastig gemaakt. Ongetwijfeld zal de armoede Perkins veel zorgen hebben gegeven. De kerk van St. Andries was arm. De prediker moest financieel gesteund worden door anderen. De middelen tot zijn onderhoud kwamen in zijn gemeente schaars binnen. Desniettemin volbracht Perkins moedig, blij en trouw zijn arbeid en was tevreden met het hem toebedeelde lot ook al waren de inkomsten gering.

Er was in Perkins' leven ook nog iets anders dat voor veel mensen een grote hindernis in het leven zou zijn geweest. Hij heeft er echter blij om kunnen leven en voort arbeiden. Perkins kon rechterarm en rechterhand niet gebruiken. Beide waren stijf. En toch heeft hij in zijn korte leven zeer veel geschreven, boeken en vlugschriften die gedeeltelijk zelfs in het Latijn, in het Duits, in het Hollands zijn vertaald terwijl zelfs één werkje van hem, de gereformeerde Katholiek in het Spaans is overgezet.

Perkins kon dus zijn rechterhand niet gebruiken om daarmee te werken. Een lichaamsgebrek hebben heeft nog geen reden te wezen om werkloos door het leven te gaan. Indien Perkins zo gedacht had, zou hij hebben gezegd: ik mis het gebruik van mijn rechterhand, daarom ben ik op de liefdadigheid van anderen aangewezen of zal

de kost met zingen moeten verdienen. Perkins heeft zich zijn levensroeping voorgesteld. Hij voelde zich tot preken en tot schrijven geroepen. Voor het preken had hij een goede mond, en kon hij met de rechterhand niet schrijven dan zou hij voor dat werk zijn linkerhand oefenen. En oefening baart kunst. Een kunstschilder beeldde de mooiste bloemen uit, doch moest daarvoor zijn penseel met zijn mond vasthouden. Hij miste het gebruik van beide handen. Een musicus speelde met de tenen zijner beide voeten de schoonste muziek. Schrijver dezes kent iemand die leraar is en met zijn linkerhand schoon en vlug schrijft. Zo iets is een zaak van biddende inspanning en - van volhouden. Van Perkins is het rijmpje gemaakt

“Al was 't dat uw rechterhand de pen niet kon regeren, de linker met een recht verstand Kon recht door 't schrijven leren.”

We hebben hierboven reeds gezegd dat Perkins betrekkelijk jong gestorven is. Zijn leven begon in het eerste jaar van Koningin Elisabeth's regering en eindigde in het laatste jaar. En toch heeft hij in die korte tijd ontzaggelijk veel werk gedaan.

Van de vogels in Noorwegen, waar in de winter de dagen heel kort zijn, wordt gezegd dat zij wel sneller vliegen dan hun makkers in zuidelijker landen doen waar het daglicht langer duurt. Die Noorwegense vogels zijn genoodzaakt in wel korter tijd hun dagtaak te volbrengen dan hun kameraadjes in zuidelijker streken daarvoor hebben gekregen.

Zo heeft William Perkins ook gedaan.

Perkins schijnt te hebben geleefd in de gedachte dat zijn levensjaren niet hoog zouden klimmen. Daarom heeft hij met zijn weinige levensjaren gewoekerd. In die korte tijd heeft hij veel willen doen. Hij heeft vlugger gevlogen dan anderen doen. Zijn taak moest af want het zou voor hem kort dag zijn.

Laat niemand dergenen die dit lezen, op een lang leven en op veel arbeidstijd rekenen. De jeugd is de schoonste tijd om God te dienen. Hij heeft recht op onze frisse krachten. Wij behoeven geen 70 of 80 jaar oud te worden om flink te kunnen meehelpen aan de bouw van Gods huis. Een kort leven is lang genoeg om een goede aanvang te maken met de verheerlijking Gods, en ook zijn zwakke krachten voldoende om een handje mede te helpen aan het optrekken van Jeruzalems muren.

We willen iets van zijn verstand zeggen.

Een goed verstand is heel iets anders en staat hoger dan grote kennis.

Perkins wist veel doch heeft ook een goed onderscheidingsvermogen gehad. Hij wist in hetgeen hij van anderen las vrij gemakkelijk het goede van het kwade te onderscheiden. Natuurlijk was hij geen hartenkenner doch zag gauw wie hij voor zich had.

Van de oude Germanen wordt verhaald dat zij hun pasgeboren kinderen in het water van de Rijn wierpen. Zonken die kinderen dan waren ze uit hoerelij geboren; dreven ze dan waren ze wettig geboren kinderen. Maar William Perkins had beter toetssteen om de wettige geboorte der oude geschriften van de bastaardboeken te onderscheiden. Op consciëntiegevallen had Perkins doorgaans een goede kijk. Voor het beoordelen van gewetensvragen is een van God goed geoefend en gescherpt oordeel nodig. En die gave had Perkins. In twijfelachtige gevallen wist hij het juiste standpunt te kiezen. Hij voelde de verschillende inzichten fijn aan en merkte al heel spoedig waar het goede en het kwade ineenvloede en het gevaar dreigde dat het vlees tegelijk met de benen werd ingeslikt. Van die man zouden we nu verwacht hebben dat hij zich in alles een held betoond heeft. Toch is dat niet het geval geweest. Een held was Perkins niet. Eerder was hij iemand van een vreesachtige aard. Perkins was niet van het hout waaruit men martelaren snijdt. Als tegenstander van het ritualisme in de anglicaanse kerk werd hij

even vervolgd. Perkins bond al heel gauw in. Hij beminde een leven in rustige arbeid hoe druk hij het ook had. Boven al zijn boeken schreef hij: *“gij zijt een bedienaar des Woords. Denk aan uw ambt.”*

Zijn exegetische werken zijn veelszins de neerslag van zijn preken.

Zijn polemieek keerde zich het krachtigst tegen Bellarminus en tegen Arminische mannen van de vrije wil.

Als ethicus was Perkins puritein.

Over de viering van de rustdag dacht hij vrijwel gelijk als onze gereformeerde vaders op de nationale synode van Dordrecht hebben gedacht.

Perkins is een man geweest die teder voor zijn God heeft geleefd. Wij zouden nu haast verwachten dat het einde van deze man gelijk is geweest aan dat van de zachtmoedige Mozes die als aan de mond Gods is gestorven of zoals een Joodse sage het uitdrukt, door de mond Gods is doodgekust. En toch is dit op lange na met Perkins niet het geval geweest. William Perkins heeft zeer veel van “de steen” (niersteen) geleden en is een pijnlijke dood gestorven.

Zo iets gebeurt nog dikwijls. Het kindschap Gods vrijwaart ons niet van pijn en tegenspoed. Meest krijgen Gods kinderen van de smarten des levens hun deel wel mee. Zij moeten door lijden worden geheiligd en de meesten moeten door veel verdrukking ingaan. De hemelse diamant moet geslepen worden, zal hij de schoonste kleuren kunnen uitstralen. De aarde moet wel eens bitter voor ons worden gemaakt om des te begeriger onze handen uit te strekken naar het zoete des hemels.

Tenslotte komen we weer even op Perkins als de vriend van gevangenen terug. Hij was gewoon met de gevangenen naar de gerechtsplaats te gaan in het uur als zij zouden worden terechtgesteld. En hoezeer deze vriendelijke arbeid onder de gevangenen onder hen die ten dode gingen, door God is gezegend geworden, blijkt uit het geval van de jonge man die om zijn vele dieverijen zou worden opgehangen. De veroordeelde was angstig toen hij op het laatste ogenblik tot de mensen die er bij stonden iets wilde zeggen. De jonge man bleek ook ter neergeslagen en bedroefd te zijn. Perkins zag het en verlangde hem het sterven makkelijker te maken. “Hé, hoe is het, jonge man, ben je bevreesd voor de dood?” riep hij hem toe. “Ach nee, doch wel voor iets dat veel erger is,” gaf hij ten antwoord. “Is het zó met je, kom dan weder naar beneden en ge zult zien wat genade vermag.” De gevangene kwam weer even van de ladder af. Perkins nam hem bij de hand en beiden knielden neer. Met grote kracht sprak hij een gebed uit en beleed daarin eigen zonde met die van de ter dood veroordeelde. In zijn bidden bracht Perkins de zondaar eerst tot aan de poorten der hel en sprak met ontroerde stem van de schrik der eeuwigheid. Toen de jonge man luide in tranen uitbarstte droeg hij hem op aan de rommelende ingewanden van Gods barmhartigheden. Hij deed dit met een brandend hart pleitend op de beloften Gods ook aan deze jonge man gedaan. De jonge man pleitte met de bidder mee en geloofde dat God hem nog genade wilde bewijzen. Beider gebed vloeide saam tot één kreet, tot één roepstem om genade.

Welk een aangrijpend gezicht zal dat geweest zijn! Perkins op zijn knieën naast de jongeling wiens ziel zich diep neerboog voor God. Perkins bracht de rijke beloften van ontferming zó dicht bij diens hart en Gods Geest opende voor het instromen der rijkste genade zówijd diens hart dat de jonge man opnieuw in tranen uitbarstte doch nu onder de vertroosting waarvan hij vol was. De aanwezigen hadden die plotselinge ommekeer

bij de jongeling gezien en velen hunner hieven de handen omhoog en loofden God. Getroost beklom hij andermaal de ladder. Hij wist dat God hem had begenadigd. Even later hing hij en stierf hij. Maar zijn ziel is ingegaan ten paradijs. Als de moordenaar aan het kruis. Ter elfder ure. Gods engelen in de hemel hebben zich met Perkins, boven de plaats der terechtstelling verheugd over de zondaar die zich had bekeerd.

In het jaar 1602 is Perkins zelf gestorven op zijn eigen bed. Hij heeft zich in die ure rijk gevoeld in de liefde Gods. Hij leed er zware pijnen doch hij heeft God verheerlijkt want hij heeft getracht die in stille onderwerping te dragen. Van God geliefd en door mensen betreurd heeft hij stervende zijn geest in de handen van zijn hemelse Vader bevolen.

Perkins heeft arm geleefd. Ook is hij arm heengegaan. Arm naar de wereld maar rijk in God. Wel heeft hij veel geschreven en had hij daarmee veel kunnen verdienen. Maar zijn uitgevers hebben van de boeken van William Perkins de grote winst opgestreken.

Op de meest eervolle wijze is hij begraven. Niemand minder dan dr. Montagne, de latere bisschop van Winchester heeft bij zijn graf de lijkrede uitgesproken. Hij koos als tekst daarvoor Jozua 1 : 2: "Mijn knecht Mozes is gestorven."

Wij laten hier de titels der boeken die bij zijn leven zijn verschenen volgen:

1. De catechismus of de beginselen der leer.
2. Gulden Keten.
3. Verklaring van het apostolisch geloof. (de 12 Geloofsartikelen)
4. Verklaring van het gebed des Heeren.
5. Verklaring van de staat der genade en der verdoemenis.
6. Een consciëntiegeval.
7. De besturing der tang.
8. Van de natuur en de oefening der boetvaardigheid.
9. Van het rechte middel om zalig te sterven in alle staten en tijden.
10. Van de strijd tussen geest en vlees.
11. Van de weg om wél te leven.
12. Een verhandeling over het geweten.
13. De gereformeerde katholiek.
14. Van de rechte kennis van de gekruiste Christus en het mosterdzaad.
15. Van de ware rijkdom of het gewin.
16. Van de afgoderij der laatste tijden en de ware godsdienst.
17. Van Gods vrije genade en de vrije wil des mensen.
18. Van de roeping der mensen.
19. Van de predestinatie.
20. De bijbelse overeenkomst.
21. Samenspraak van het vergaan der wereld.

Werken welke na zijn dood verschenen zijn de volgende:

1. Drie boeken over consciëntiegevallen.
2. De uitlegging op de vijf hoofdstukken aan de Galaten.
3. Van de christelijke billijkheid.
4. Van des mensen inbeelding.

5. Problemen tegen Loze.
6. De sleutel der profetie.
7. De uitlegging van Mattheüs 5, 6 en 7.
8. Een wolk van getuigen of uitlegging van Hebr. 11 en het begin van Hebr. 12.
9. Verklaring van 3 hoofdstukken van de Openbaring aan Johannes.
10. Van Christus' verzoeking.
11. Een vermaning tot boetvaardigheid.
12. Twee uitnemende boeken der beroeping van leraren.
13. Een uitlegging over de brief van Judas.
14. Een verhandeling over de vergiftiging of de tovenarij.

HET MOSTERD-ZAADJE

of:
de minste mate der genade, die er is of zijn kan,
krachtdadig tot de zaligheid.

Door

Mr. WILLIAM PERKINS.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

Het is een stuk, zeer noodzakelijk om te weten, welke de minste mate der genade is, die een waar kind Gods kan toekomen, minder dan dewelke er geen genade krachtig is tot de zaligheid. Want:

1. *Het rechte verstand van dit stuk is de eigen grond van de ware troost voor alle ontroerde en getroffen gewetens.*
2. *Het is een voortreffelijk middel om dankbaarheid op te wekken in degenen, die enigszins genade hebben. Wanneer zij in het onderzoeken van zichzelf bemerken, dat ze van God de minste mate der genade of meer ontvangen hebben.*
3. *Het zal zijn een aanleiding of spoorslag voor veel zorgeloze en onbekeerlijke personen om het Evangelie te omhelzen, en om de bekering vanwege hun zonden aan te vangen. Wanneer zij vernemen zullen, en dat door het Woord Gods, dat God de ware zaden en eerste beginselen des geloofs en der bekering in 't eerste begin aanneemt, ofschoon zij in mate slechts zijn als een mosterzadje.*

Nu dan, tot opening en verklaring van dit stuk, zal ik zes verschillende Stellingen geven, in zulk een orde, dat de één de ander zal bevestigen en verklaren, en de één van de ander afhangt.

STELLING I.

Iemand, die slechts begint zich te bekeren, is op dat ogenblik al een waar kind Gods, ofschoon hij inwendig meer vleeselijk dan, geestelijk is.

Uitleg.

In een mens moeten drie dingen aangemerkt worden:

1. Het wezen des lichaams en der ziel, waaruit, naar men zegt, de mens bestaat.
2. De vermogens die in de ziel gesteld zijn, en in het lichaam geoefend worden, als verstand, wil en genegenheden.
3. De volkomenheid en zuiverheid van deze vermogens, waardoor ze aan de wil van God gelijkvormig zijn, en Zijn beeld dragen.

Sedert Adams val nu is de mens niet beroofd van zijn wezen, of van de krachten en vermogens der ziel, maar alleen van het derde, namelijk van de zuiverheid en oprechtheid der natuur. En daarom is de bekering van een zondaar - waarvan de Stelling spreekt - niet de verandering van 's mensen wezen, of van de vermogens der ziel, maar een vernieuwing en herstel van die reinheid en heiligheid, die door 's mensen val verloren was, met de vernietiging van die natuurlijke verdorvenheid, die in al de krachten der ziel is. Dit is het werk van God, en van God alleen, en dat op deze manier:

- Allereerst, wanneer het Gode behaagt in iemand verandering te werken, zo doet Hij dat niet eerst in het ene deel, en dan daarna in het andere, gelijk hij die een vervallen huis bij stukken en brokken herstelt; maar het werk, zowel wat aangaat het begin als de voortgang en de voltooiing, is in de gehele mens, en in ieder deel tegelijk, inzonderheid in het verstand, geweten, wil en genegenheden, gelijk integendeel, toen Adam het beeld Gods verloor, hij het in ieder deel verloor.
- Ten tweede, de bekering van een zondaar wordt niet geheel en al in één ogenblik gewrocht, maar in voortgang van tijd, en dat in zekere maten en trappen. Nu, een mens is dan in de eerste trap van zijn bekering, wanneer de Heilige Geest door het

middel des Woords hem aanblaast met enige geestelijke bewegingen, en Hij aanvangt de inwendige krachten zijner ziel te wederbaren en te vernieuwen.

En hij kan in dit geval zeer bekwaam vergeleken worden bij de nacht, in de eerste schemering van de dag, waarin, hoewel de duisternis blijft, en in grootheid meerder is dan het licht, zo heeft toch de zon reeds enige lichtstralen in de lucht gezonden; waarom wij het noemen het aanbreken van de dag. Nu dan, het eigen stuk, dat ik leer, is dit, dat een mens in dit ogenblik en in deze staat - wanneer God nog slechts zekere beginselen van ware bekering in zijn hart gelegd heeft - is een waar kind van God (en dat niet alleen in het eeuwig voornemen Gods), gelijk de uitverkorenen zijn, (maar inderdaad door dadelijke aanneming). En dit is klaarblijkelijk door een duidelijke reden.

Er zijn vier verschillende werken der genade in ieder kind Gods: zijn vereniging met Christus, zijn aanneming tot kind, de rechtvaardigmaking en de bekering, en deze vier worden alle op één ogenblik gewrocht; zo wat aangaat de tijdsorde, gaat geen van beide de ander vooraf of na; en toch, ten aanzien van de orde der natuur, gaat de vereniging met Christus, de rechtvaardigmaking en aanneming tot kind vóór de inwendige bekering van een zondaar, aangezien die een vrucht en uitwerking van die alle is.

Hieruit volgt noodzakelijk, dat een zondaar in de allereerste daad van zijn bekering gerechtvaardigd, tot een kind Gods aangenomen, en het geestelijke lichaam van Christus ingelijfd wordt. In de gelijkenis van de verloren zoon ontvangt de vader met blijdschap zijn goddeloos kind. Maar wanneer? Stellig, toen hij hem van verre zag komen, en toen hij nog geen belijdenis of vernedering voor zijn vader gedaan had, maar alleen bij zichzelf een voornemen opgevat had, om weer te keren en te zeggen: *Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u*, enz. En Paulus zegt van velen onder de Korinthiërs, 1 Kor. 3:1, *dat hij tot hen niet zou spreken als tot geestelijken, maar als tot vleselijken, ja als tot jonge kinderen in Christus*. Wanneer David, bestraft door Nathan, zich alleen maar begon te bekeren en te zeggen: *Ik heb gezondigd*, zo zei Nathan, de profeet des Heeren, terstond: *De HEERE heeft ook uw zonde weggenomen*, 2 Sam. 12:13. Van deze zaak schijnt David te spreken in de 32e Psalm, vers 5: *Ik zeide* (dat is: ik nam voor en dacht bij mijzelf), *ik zal belijdenis doen van mijn overtredingen voor de HEERE, en Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde*.

- Bij deze woorden zegt Augustinus (Hom. 14): *Merk op, hij belijdt niet, maar hij belooft te belijden, en God vergeeft hem*. Elders: *Er zijn, (zegt hij) drie lettergrepen pee-ca-vi, ik heb gezondigd; en van deze drie syllaben klom de vlam van een offerande ten hemel voor God*.
- Chrysostomus zegt (Hom. 9 de Poenit.): *Zeg, dat ge hebt gezondigd, en ge hebt uw zonde losgemaakt*.
- En Ambrosius zegt: *Indien hij zeide, ik zal belijdenis doen en vergiffenis krijgen, eer hij beleed, hoeveel te meer was zijn zonde vergeven, toen hij ze beleden had, zeggende: Ik ken mijn ongerechtigheid*.
- Gregorius op deze Psalm, zegt: *Merk op, hoe haastig de vergeving komt, en hoe groot de lof van Gods barmhartigheid is; daarin, dat de vergeving komt tegelijk met de begeerte naar de belijdenis*, en dat de vergeving tot het hart komt, eer de belijdenis in woorden losbreekt.

De eerste wezenlijke beginselen van, de bekering eens zondaars, of de kleinste mate der vernieuwende genade, hebben de beloften van dit en van het toekomstige leven.

Uitleg.

De beginselen der bekering moeten onderscheiden worden. Sommige zijn beginselen van voorbereiding, sommige zijn beginselen van samenstelling. De beginselen van voorbereiding zijn zodanige, die de weerspanning van 's mensen natuur ten onder brengen, temmen en onderwerpen, zonder enigszins een verandering te maken. Van dit soort zijn de beschuldigingen der consciëntie door de bediening der Wet, vreze en verschrikkingen, die daaruit ontstaan, verslagenheid van hart, welke is het beseffen van Gods toorn tegen de zonde.

Nu, deze en dergelijke sluit ik buiten mijn Stelling. Want hoewel zij voorafgaan, om een zondaar voor te bereiden tot zijn volgende bekering, toch zijn het geen genaden van God, maar vruchten zowel van de Wet, die daar is de bediening des doods, alsook van een beschuldigend geweten. Beginselen van samenstelling noem ik die inwendige bewegingen en neigingen van Gods Geest, die daar volgen op het werk der Wet op het geweten, en die daar ontstaan uit de overdenking van het Evangelie, hetwelk gerechtigheid en eeuwig leven door Christus belooft; uit welke bewegingen de bekering van een zondaar ontstaat, en uit welke zij bestaat. Welke deze zijn, zal hierna blijken.

Wederom, *genade* moet onderscheiden worden. Zij is tweërlei: *weerhoudende of vernieuwende genade*.

- Weerhoudende genade noem ik zekere algemene gaven Gods, die alleen dienen om de uitwendige wandel der mensen te ordenen en te formeren naar de Wet Gods, of om de mensen in de dag des Oordeels (alle) onschuld te benemen. Door deze soort genade zijn de heidenen mild, rechtvaardig, matig, dapper en barmhartig geweest. Hierdoor zijn de mensen, waar zij leefden in de kerke Gods, verlicht geweest, en daar zij het goede Woord Gods mochten smaken, hebben zij zich daarin verheugd, en voor een tijd uitwendig zich daarnaar aangesteld.
- Vernieuwende genade is niet aan alle mensen gemeen, maar eigen aan de uitverkorenen, en ze is een gave van Gods Geest, waardoor de verdorvenheid der zonde niet alleen weerhouden, maar ook gedood wordt, en het vervallen beeld Gods weer hersteld wordt in rechtvaardigheid en ware heiligheid. Nu dan, de Stelling moet alleen verstaan worden van de tweede, en niet van de eerste (genade). Want al had een mens nog zoveel van deze weerhoudende genade, toch, zo hij de Geest van Christus niet heeft, om het geloof in het hart te scheppen en om hem te heiligen, zo is hij even ver van de zaligheid als iemand anders.

Aldus is dan de zin en de bedoeling der Stelling, dat zelfs de minste mate van zaligmakende genade, en zelfs de allereerste beginselen of zaden der wedergeboorte bewijzen, en de mens enigszins het recht geven tot al de genadige beloften Gods, hetzij dat zij dit, of het toekomstige leven betreffen; en dat ze derhalve door God worden goedgekeurd, indien ze oprecht zijn, en aangenomen worden als groter maten van genade. Hetgeen onze Zaligmaker Christus zegt van het werk der mirakelen, Matth. 17:20: "Zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: Ga henen van hier derwaarts, en hij zal henengaan", moet naar de wet van evenredigheid toegepast worden op het zaligmakend geloof, op de bekering, op de vreze Gods en op alle andere genaden. Indien ze werkelijk in het hart gewrocht zijn,

hoewel ze maar even gering zijn als een klein mosterdzaadje, zo zullen ze krachtig genoeg zijn om goede werken voort te brengen, waartoe ze verordend zijn. De profeet Jesaja, Hfdst. 42:3, zegt, dat Christus "het gekrookte riet niet zal verbreken, en de rokende vlaswiek niet zal uitblussen". Laat op de vergelijking gelet worden: Vuur in het vlas moet zowel klein als zwak zijn, in veelheid als een vonkje of twee, die geen vlam kan veroorzaken, maar alleen een rook, inzonderheid in een gemakkelijk brandbare stof. Hier wordt dan te verstaan gegeven, dat de gaven en genaden van Gods Geest, die zowel ten aanzien van de mate als van de kracht als één of twee sprankjes vuur zijn, door Christus niet zullen worden versmaad, maar veeleer aangenomen en gekoesterd worden. Wanneer onze Zaligmaker Christus een jongeman slechts van een beoefening der uitwendige en burgerlijke gerechtigheid hoorde getuigen, zag Hij hem aan en beminde hem, Matth. 10:21. En toen Hij de Schriftgeleerde slechts één goed woord bescheidenlijk hoorde spreken, namelijk dat God liefhebben van ganser harte enz., meer is dan alle slachtoffers, zo zei Hij tot hem: Gij zijt niet ver van het Koninkrijk Gods, Marc. 12:34. Derhalve is er niet aan te twifelen, of Hij zal met een zeer bijzondere liefde liefhebben en als goede onderdanen van Zijn koninkrijk aannemen degenen, die een meerdere barmhartigheid Gods ontvangen hebben, dat ze wedergeboren zijn uit water en uit de Geest.

STELLING III.

Een volhardende en ernstige begeerte om met God verzoend te worden, om te geloven en om zich te bekeren, indien het is in een getroffen hart, is aangenaam bij God, evenals de verzoening, het geloof en de bekering zelf.

Uitleg.

De lust of begeerte is tweevoudig, natuurlijk of bovennatuurlijk.

De *natuurlijke* is die, waarvan het begin en het voorwerp in de natuur ligt, dat is: die daar ontstaat uit de natuurlijke wil des mensen, en zulke dingen nastreeft, die gezocht worden goed te zijn overeenkomstig het licht der natuur. En deze soort begeerte heeft haar trappen, echter alzo dat ze begrensd worden binnen 't bereik der natuur. Sommigen begeren rijkdom, eer, genot; anderen geleerdheid en kennis, omdat ze is het licht en de volmaking van de geest. Sommigen gaan verder en staan naar de deugden van gerechtigheid, matigheid, mildheid enz., en in dezer voege hebben vele heidenen uitgemunt. Enigen wederom begeren de ware gelukzaligheid, zoals Bileam, die wenste te sterven de dood des oprechten. Omdat het de eigenschap der natuur is, haar eigen behoud te zoeken. Maar hier houdt de natuur stil. Want waar het verstand niet openbaart, daarnaar tracht de wil niet.

Bovennatuurlijke begeerten zijn zulke, die zowel ten aanzien van haar beginsel als van haar voorwerp de natuur te boven gaan. Want haar beginsel komt van de H. Geest, en het voorwerp of stof waarmee ze te maken hebben, zijn Goddelijke en geestelijke dingen, die het Koninkrijk der hemelen aangaan. En van deze soort zijn de begeerten, waarvan ik op deze plaats spreek. Wederom, opdat wij niet bedrogen worden in onze begeerten, maar te beter die onderscheiden mogen van de fladderende en vluchtige bewegingen, voeg ik er drie beperkingen bij:

1. *De begeerte naar verzoening, de begeerte om te geloven, de begeerte om zich te bekeren enz. moet bestendig zijn, en duurzaamheid bezitten, anders kan ze terecht voor verdacht gehouden worden.*

2. *Ze moet ernstig en gemeend zijn, hoewel niet altijd, toch somtijds, dat wij met David kunnen zeggen: Mijn ziel, o HEERE, dorst naar U gelijk een dorstig land. En: Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God, Mijne ziel dorst naar God, naar de levende God (Ps. 42:2, 3).*
3. *Zij moet zijn in een getroffen hart. Want wanneer iemand in het geweten aangeraakt is, dan is het hart terneer geworpen en trekt, zoveel het kan, zichzelf van God terug. Om deze oorzaak dan, indien er enige geestelijke bewegingen zijn, waardoor het hart tot God opgeheven wordt, die komen ongetwijfeld van Gods Geest.*

Aldus stel ik dan voor vast, dat de begeerte naar verzoening met God in Christus, de verzoening zelve is; de begeerte om te geloven, het geloof metterdaad; en de begeerte om zich te bekeren de bekering zelve. Maar merk op, hoe! Een begeerte om verzoend te worden, is niet de verzoening in haar aard - want wat anders is de begeerte, en wat anders de verzoening -. Maar in de aanvaarding Gods. Want indien wij gans en al vanwege onze zonden getroffen zijn, (indien wij) begeren die vergeven te krijgen, en één met God te zijn, zo neemt God ons aan als verzoend. Wederom, de begeerte om te geloven is niet het geloof in zijn natuur, maar alleen in Gods aanneming, daar God de wil voor de daad aanvaardt.

Dat deze leer naar de wil en het Woord Gods is, blijkt uit drie redenen:

1. God heeft een belofte der zaligheid en des eeuwigen levens verbonden aan de begeerte naar genade, Matth. 5:6, "Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden". Johs. 7:37, *Zo iemand dorst heeft, die kome en drinke*. Openb. 21:6, Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens om-niet. Nu, wat betekent dit dorsten? Eigenlijk wil het zeggen, dat wij, wanneer wij in droogte of dorheid zijn, en aan drinken gebrek hebben om ons te verkwikken, het begeren. En daarom, naar alle overeenkomst, wordt van hen gezegd, dat zij dorsten naar de gerechtigheid, die er gebrek aan hebben, en ze graag bezitten. En zij dorsten naar Christus, die zichzelf gevoelen buiten Christus (te zijn), en begeren, ja verlangen naar Christus' bloed, dat ze daarmee in hun geweten mogen verkwikt worden. Hier zien wij dan, dat de begeerte naar barmhartigheid, bij het missen der barmhartigheid, betekent de verkrijging der barmhartigheid; en dat de begeerte om te geloven, bij het missen van het geloof, het geloof (zelve) is. Let dan op, hoewel gij de vaste en levendige genade nog niet bezit, toch zijt ge niet te enenmale ontbloot van genade, indien ge ongeveer ernaar kunt begeren. Uw begeerte is het zaad, de ontvangenis of kiem van datgene, waaraan gij gebrek hebt. Nu is het de lentetijd van het ingeënte Woord, of van het onvergankelijke zaad, geworpen in de voren van uw hart; wacht slechts een moment, intussen de goede middelen die tot dit doel bestemd zijn, gebruikende, en ge zult zien, dat de bladeren, bloesems en vrucht weldra zullen volgen.
2. De begeerte naar enige goede zaak wordt van God aangenomen als de levendige aanroeping van Zijn heilige Naam, Ps. 10:17, *HEERE, Gij hebt de wens der zachtmoedigen gehoord*. Ps. 145:19, Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen. Toen Mozes niets zei, maar alleen aan de Rode Zee, van binnen, de hulp en bescherming van God begeerde, sprak de Heere tot hem: "Wat roept gij tot Mij?", Ex. 14:15. En wanneer wij niet weten te bidden, gelijk het behoort, dan zegt Paulus, *dat de Geest Zelf voor ons bidt met onuitsprekelijke zuchtingen*, Rom. 8:26. Hieruit besluit ik, dat wanneer iemand in zijn zwakheid met zuchtingen en gekreun bidt om de gave van het levende geloof, waarvan hij het gemis in zichzelf

gevoelt, dat juist zijn gebed, op deze manier gedaan, echt even aangenaam bij God is, als het gebed, dat in een levend geloof gedaan wordt. En hier moet er verder op gelet worden, dat Paulus deze zuchtigen onuitsprekelijk noemt, en waarom? Van de meeste uitleggers worden ze onuitsprekelijk geacht vanwege hun grootheid, en dit wil ik niet ontkennen. Het schijnt niettemin, dat ze zo genoemd worden wegens hun zwakheid. Want ze zijn gemeenlijk gering, zwak en verward in de harten van Gods kinderen, wanneer ze benauwd zijn. En de volgende woorden schijnen zoveel te betekenen. Want wanneer er gezegd was, dat de Geest Gods voor ons bidt met onuitsprekelijke zuchtigen, zou iemand misschien kunnen tegenspreken en zeggen: Indien wij deze zuchtigen in onszelf niet kunnen onderscheiden noch uiten, wat zijn wij beter? Daarom voegt Paulus eraan toe, *dat, hoewel wij ze niet kennen, nochtans God, een Onderzoeker van alle dingen, die in het hart verborgen liggen, weet welke de mening des Geestes zij*. En zo geven de woorden verder een troostrijke onderwijzing aan de kinderen Gods, namelijk dat wij, in benauwdheid zijnde, hetzij in leven of in dood, indien wij door genade slechts zuchten of tot God snikken kunnen, hoewel het flauw en zwakjes is, evenals de flauwe pols bij het sterven, dat nochtans wij of de Geest Gods in ons, inderdaad zulk een verzoek tot God doet, dat verhoord zal worden, ja - gelijk de woorden luiden - wij doen meer dan bidden; en hoewel wij niet altijd zien, waarnaar Gods Geest ons doet zuchten, toch ziet God het wel. Bij het getuigenis der Schrift voeg ik het getuigenis van Godzalige en geleerde mannen, niet om te bewijzen de leer die wij onderhanden hebben, maar om te tonen een overeenstemming, en om zoveel te bewijzen, dat de zaak, die ik betuig, niet de persoonlijke verbeelding van enig mens is.

- Ambrosius (Lib. 7, in Luc. cap. 66. Si impense rogatur), zegt: *Gemakkelijk wordt God verzoend, indien Hij dringend gesmeekt wordt*.
- Augustinus, op Psalm 36 zegt: Laat uw begeerte voor Hem zijn, en uw Vader, Die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Want uw begeerte is uw gebed, en indien uw begeerte voort duurt, zo duurt uw gebed voort. Hij voegt er op dezelfde plaats aan toe, dat "de begeerte is een gestadige stem, en de kreet van het hart, en de inwendige aanroeping van God, die zonder onderbreking gedaan kan worden".
Wederom: De hulp der genade te begeren, is het beginsel der genade.
Wederom (Ep. Ioh. Tract. 4, c. 3): 't Ganse leven van een vroom christen is een heilige wil en begeerte. En hetgeen gij begeert, ziet ge niet. Maar door te begeren zijt ge als het ware uitgebreid en bekwaam gemaakt, dat, wanneer het komen zal, hetgeen gij zult zien, gij vervuld moogt worden.
- Basilius, Hom. van de nederigheid, zegt: Gij moet alleen willen, en God zal uit eigen beweging komen.
- Bernardus, over 't Hooglied, Sermon 84, zegt: Hoe! is niet de begeerte een stem? ja, een zeer sterke stem? God hoort de begeerte der ellendigen, en een gedurige begeerte, hoewel wij niets spreken, is een gestadige stem.
- Luther, Tom. 4, pg. 124, zegt: Christus is dan waarlijk almachtig, en dan heerst Hij waarlijk in ons, wanneer wij zo zwak zijn, dat wij nauwelijks een zucht kunnen geven. Want Paulus zegt, dat één zo'n zucht een sterk roepen betekent in Gods oren, dat beide hemel en aarde vervult.
Wederom, Ibid. fol. 156: Zeer weinigen weten, hoe zwak en klein geloof en hoop is onder het kruis en in aanvechting. Want dan schijnt het een rokende vlaswiek te zijn, die door een sterke windvlaag terstond zou geblust worden; maar zij, die

geloven in deze strijd en verschrikkingen op hope tegen hoop, dat is, door het geloof in Christus' belofte zichzelf stellende tegen het gevoel der zonde en de toorn Gods, die bevinden naderhand, dat dit kleine vonkje des geloofs (gelijk het voor het verstand schijnt te zijn, dat het ternauwernood bemerkt) bijkans is als het gehele vuur-element, dat al de hemelen vervult, en alle verschrikkingen en zonden verzwelgt.

Wederom Ibid. fol. 300: Hoe meer wij bevinden onze onwaardigheid en hoe minder wij bevinden dat de beloften ons toekomen, hoe meer wij ze moeten begeren, verzekerd zijnde, dat deze begeerte Gode grotelijks behaagt, Die begeert en wil, dat men Zijn genade ernstig zal begeren. Dit doet het geloof, dat haar een kostelijk ding acht te zijn, en daarom ten hoogste ernaar hongert en dorst, en ze alzo verkrijgt. Want God heeft lust, de hongerige met goederen te vervullen en de rijke ledig weg te zenden.

- Theodorus Beza, Resp. ad Act. Colloq. Monpel., zegt: Indien gij uw eigen hart niet innerlijk aangeraakt bevindt, zo bidt, dat het mag gebeuren. Want dan moet ge weten, dat deze begeerte een pand is van 's Vaders wil tot u.
- Chemnitz, Loc. compar. 1, zegt: Wanneer ik een goede begeerte heb - hoewel ze nauwelijks blijkt in enige geringe en zwakke zucht -, zo moet ik er zeker van zijn, dat de Geest Gods tegenwoordig is, en Zijn goed werk in mij werkt.
- Ursinus in zijn *Catechismus*, zegt: Het geloof in de allerheiligste mensen is in dit leven onvolmaakt en zwak. Niettemin echter, wie in zijn hart gevoelt een ernstige begeerte en een strijden tegen zijn natuurlijke twijfelingen, die kan en moet zichzelf verzekeren, dat hij begiftigd is met het ware geloof.
Wederom: Goddelozen begeren de genade des Heiligen Geestes niet, waardoor zij de zonde kunnen weerstaan. En daarom worden ze ook rechtvaardig ervan beroofd. Want hij die ernstig de Heilige Geest begeert, heeft Hem reeds. Want deze begeerte naar de Geest, kan niet dan van de Geest afkomstig zijn; zoals gezegd wordt: Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden, Matth. 5:6.
- Bradford in zijn *Brief aan Careless*, zegt: Uw zonden zijn ongetwijfeld vergeven enz. Want God heeft u een boetvaardig en gelovig hart geschonken, dat is: een hart, dat begerig is zich te bekeren en te geloven. Want zulk een hart wordt van Hem metterdaad gehouden voor een hart, dat zich bekeert en gelooft, aangezien Hij de wil voor de daad neemt.
- Taffin in zijn *Boek van de Merktekenen der kinderen Gods*, zegt: Ons geloof moge zo klein en zwak zijn, dat het nog geen vruchten voortbrengt, die levendig in ons kunnen gevoeld worden; maar indien degenen, die zichzelf in zulk 'n staat gevoelen, begeren deze gevoelens (namelijk van Gods gunst en liefde) te hebben, indien zij het van God bidden door het gebed: deze begeerte en het gebed zijn getuigenissen, dat Gods Geest in hen is, en dat zij het geloof reeds hebben. Want is zulk een begeerte een vrucht des vlees of des Geestes? Zij komt van de H. Geest, Die ze alleen voortbrengt in degenen, in wie Hij woont, enz. Deze heilige begeerten en gebeden dan, zijnde de bewegingen des Heiligen Geestes in ons, zijn getuigenissen van ons geloof, hoewel ze ons klein en zwak schijnen te zijn. Zoals de vrouw, die de beweging van het kind in haar lichaam gevoelt, zij het zeer zwak, zichzelf verzekert dat zij ontvangen heeft, en dat ze een levend kind omdraagt: zo moeten wij, indien wij deze bewegingen hebben, deze heilige genegenheden en begeerten, hier voren verhaald, er niet aan twijfelen, of wij hebben de Heilige

Geest - Die de Bewerker ervan is - in ons wonen, en dat wij dus ook het geloof hebben.

Wederom zegt hij:

1. Indien gij begonnen zijt de zonde te haten en te vlieden;
2. Indien gij gevoelt dat ge een mishagen hebt aan uw zwakheden en verdorvenheden;
3. Indien ge tegen God iets misdreven hebbende, een smart en droefheid daarover gevoelt;
4. Indien ge begerig zijt, daarvan afstand te doen;
5. Indien ge de gelegenheid mijdt;
6. Indien ge u inspant, om uw uiterste best te doen;
7. Indien ge God bidt dat Hij u genade wil geven. Al deze heilige genegenheden, van niemand anders dan van Gods Geest voortkomende, moeten even zovele panden en getuigenissen zijn, dat Hij (namelijk de Heilige Geest) in u is.

- Mr. (John) Knox, op Psalm 6, zegt: Hoewel uw pijnen somtijds zo schrikkelijk zijn, dat ge geen verlichting of troost vindt, noch in geest noch in lichaam, toch, indien uw hart alleen tot God kan snikken, moet ge niet wanhopen; ge zult de begeerte van uw hart verkrijgen. En van geloof zijt ge niet ontbloot. Want wanneer het vlees, de natuurlijke rede, de Wet Gods, de heersende kwelling, de duivel, alle tezamen roepen, dat God vertoornd is en er daarom geen hulp noch geneesmiddel van Hem te hopen valt: op zulk een tijd, zeg ik, tot God te zuchten, is het bewijs van het verborgen zaad Gods, dat in Gods uitverkoren kinderen verborgen is; en dat elke snik Gode een aangenamer offer is, dan zonder dit kruis onze lichamen te geven om verbrand te worden, zelfs om der waarheid wil. Meer getuigenissen zouden aangevoerd kunnen worden, maar deze zullen voldoende zijn.

(Tegenwerping:) Tegen dit stuk der leer kan ingebracht worden, dat: *Indien de begeerte om te geloven in onze zwakheid, inderdaad het geloof is, dat dan sommigen gerechtvaardigd en gezaligd kunnen worden, die niet een levendige ervaring en volle verzekerdheid van Gods barmhartigheid in Christus hebben.*

Ik antwoord: Het rechtvaardigmakend geloof is ten aanzien van zijn natuur altijd één en hetzelfde, en de wezenlijke eigenschap ervan is, is, Christus met Zijn weldaden aan te nemen, en daarvan de consciëntie te verzekeren. En daarom kan er zonder enige aangrijping en verzekering geen rechtvaardigmaking of zaligheid in hen zijn, die vanwege de leeftijd bekwaam zijn om te geloven. Toch zijn er zekere trappen en maten van het ware geloof. Er is een sterk geloof, dat een volkomen aanvatting en verzekerdheid van Gods barmhartigheid in Christus veroorzaakt. Deze maat des geloofs verleende de Heere aan Abraham, David, Paulus, de Profeten, Apostelen en Martelaren van God. Het zou een gezegende zaak zijn, indien alle gelovigen deze hoogte van levend geloof mochten bereiken, dat ze met Paulus konden zeggen: *Ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch enig schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, die daar is in Christus Jezus.* Maar (dit) kunnen niet allen. Er is dan ook een andere trap des geloofs, lager dan de vorige, en toch een waarachtig geloof, genaamd een klein of zwak geloof; en het heeft ook een vermogen om de belofte der zaligheid aan te grijpen en op zich toe te passen, maar toch uit oorzaak van zijn zwakheid is het - om zo te zeggen - ingesloten en ingewikkeld in het hart, zoals het blad en bloesem in de knop. Want zulke personen, die dit zwakke geloof hebben, kunnen in waarheid zeggen, dat zij geloven, dat hun zonden kunnen vergeven worden, en dat ze ernstig in hun hart begeren, dát ze hen mochten vergeven worden. En toch

kunnen ze nog niet zeggen, dat ze zonder enige twijfel vergeven zijn. En nochtans ontbreekt hun de barmhartigheid Gods niet. Want daarin, dat ze begeren en begeren kunnen en trachten aan te grijpen, daarin grijpen ze inderdaad aan; aangezien God de begeerte om enige zaak te doen, voor de gedane zaak aanneemt. Hetgeen ik zeg, zal te beter blijken, wanneer de gronden ervan aangemerkt worden.

Geloof rechtvaardigt niet ten opzichte van zichzelf, omdat het is een werking of deugd, of omdat het sterk, levendig en volmaakt is; maar ten opzichte van zijn Voorwerp, namelijk Christus de Gekruiste, Wien het geloof aanneemt, zoals Hij ons wordt voorgesteld in het Woord en in de Sacramenten. Het is Christus, Die de Auteur en stof van onze gerechtigheid is, en Hij is het, Die ze aan ons toepast. Wat aangaat het geloof in ons, dat is niet meer dan een werktuig, om dat aan te nemen en te ontvangen, hetgeen Christus van Zijn kant aanbiedt en geeft. Derhalve, indien het geloof niet dwaalt in zijn eigen voorwerp, maar de belofte Gods navolgt - hoewel het maar zwakjes aangrijpt, of tenminste een mens alleen doet pogen en begeren om aan te grijpen -, *zo is het een waarachtig geloof, en rechtvaardigt het.*

Hoewel onze aangrijping noodzakelijk is, toch bestaat onze zaligheid veeleer hierin, dat God ons aangrijpt voor de Zijnen, dan dat wij Hem als de Onze aangrijpen, Fil. 3:12; en eerder hierin, dat wij van Hem gekend zijn, dan dat wij Hem kennen, Gal. 4:9.

Uit deze Stelling spruit een andere, die niet achterwege mag blijven, namelijk *dat God de poging van de gehele mens om te gehoorzamen, aanneemt voor de volmaakte gehoorzaamheid zelf. Dat is, indien de mensen trachten om Gode in alle dingen te behagen, dan zal God hun daden niet beoordelen naar de gestrengheid van Zijn Wet, maar zal Hij hun geringe en zwakke pogingen om te doen, hetgeen zij door genade kunnen, aannemen alsof ze volkomen de Wet vervuld hadden.*

Maar bedenk hier, dat ik deze waarschuwing geef: dat deze poging moet geschieden in en door de gehele mens: verstand, consciëntie, wil en genegenheden, doende al wat ze kunnen in hun aard. En aldus zal de poging om te gehoorzamen, welke een vrucht is van de Geest, onderscheiden worden van de burgerlijke gerechtigheid, die de Heidenen kunnen hebben, en alleen gevonden wordt in de uitwendige en niet in de inwendige mens.

De waarheid van deze Stelling blijkt uit hetgeen de profeet Maleáchi zegt, Mal. 3:17, dat God degenen, die Hem vrezen, zal verschonen, zoals een vader zijn zoon verschoont, welke de zaak, die er gedaan wordt, als wél gedaan aanvaardt, indien het kind zijn goede wil om zijn vader te behagen, toont, en doet hetgeen hij kan.

STELLING IV.

Het in ons zien. en gevoelen van het gemis aan enige genade, die tot zaligheid strekt, en het daarover bedroefd-zijn, is de genade zelf.

Uitleg.

Verstaat deze Stelling als de voorgaande, namelijk dat de droefheid des harten over het gebrek aan enige genade, noodzakelijk tot zaligheid, evenveel bij God betekent als de genade zelf. Wanneer wij in benauwdheid zijn en daardoor niet kunnen bidden, gelijk wij behoren, aanvaardt God het steunen, snikken en zuchten van het ontstelde hart als het gebed zelf, Rom. 8:26.

Wanneer wij bedroefd zijn, omdat wij ons niet over onze zonden kunnen bedroeven, is dit een trap en mate van Goddelijke droefheid voor God.

- Augustinus, Tom. 4. Lib. 1. ad Simpl. In fine, zegt terecht: "Soms is ons gebed lauw, of tamelijk koud, en schier geen gebed. ja, somtijds is het in het geheel geen gebed, en toch kunnen wij dit in onszelf niet met droefheid bemerken. Want indien wij slechts kunnen treuren, omdat wij niet kunnen bidden, dan bidden wij inderdaad."
- Hieronymus, Lib. 1 contra Pelagianos, zegt: Dan zijn wij rechtvaardig, wanneer wij van onszelf erkennen onvolmaakt te zijn.

Wederom: Dit is de ware wijsheid des mensen, dat hij zichzelf kent onvolmaakt te zijn; en (om zo te zeggen) de volmaaktheid van alle rechtvaardige mensen in het vlees is onvolmaakt.

Augustinus zegt elders: Dat de deugd die nu in een rechtvaardig mens is, in zover volmaakt is, dat tot de volmaaktheid ervan behoort aanwezig te zijn een oprechte erkenning en een nederige belijdenis van zijn onvolmaaktheid.

Een verbroken en verslagen hart na enige overtreding, betekent evenveel bij God alsof er heel geen overtreding geweest was. En daarom, zodra David na zijn zware val in bedruktheid des harten, zijn zonde beleed, door te zeggen in feite slechts zoveel: Ik heb gezondigd, 2 Sam. 12:13, dan verkondigt de profeet in de Naam des Heeren de vergeving van zijn zonde in de hemel, en dat terstond.

STELLING V.

Hij die begonnen is, zichzelf aan Christus en. Zijn Woord te onderwerpen., hoewel hij nog onkundig is in de meeste hoofdstukken van de Godsdienst, nochtans, indien hij zorg draagt om toe te nemen in kennis, en in. het tewerk stellen van hetgeen hij weet, wordt hij door God als een waar gelovige aangenomen.

Uitleg.

Van verschillende personen zeggen de Evangelisten, dat zij geloven, die alleen de wonderen van Christus gezien hadden, en verder geen meerdere voortgang hadden gemaakt, dan Christus erkennen als de Messias, en zichzelf aan Hem en Zijn leer - die later onderwezen zou worden - onderwerpen. Op deze manier geloofde de Samaritaanse vrouw, en velen van de Samaritanen op grond van haar verhaal. En een zeker Overste, vanwege een wonder, gewrocht aan zijn zoon, wordt gezegd te geloven en zijn gehele huis, Johs. 4:42, 53. Toen onze Zaligmaker Christus het geloof Zijner discipelen prees, door het een steenrots te noemen, waartegen de poorten der hel niets zouden vermogen, geschiedde zulks niet vanwege de volle kennis van de leer der zaligheid - want zij waren onwetend inzake vele Artikelen des geloofs, als namelijk van de dood, opstanding, hemelvaart en koninkrijk van Christus -, maar omdat zij Hem geloofden de Zoon van God en de Zaligmaker van het menselijke geslacht te zijn, en omdat ze daarbij vastelijk voorgenomen hadden, Hem en de gezegende leer der zaligheid die Hij leerde, aan te hangen, hoewel zij overigens toch in vele stukken onwetend waren. De Heilige Geest prijst het geloof van Rachab, toen zij de verspieders ontving. Nu, dit haar geloof was inderdaad niet meer dan een zaad en beginsel van levend geloof. Want zij had in die tijd alleen gehoord van de wonderen, die in Egypte waren geschied, en van de verlossing van de Israëlieten; en zij was daarover met vreze aangegrepen, en had een vast voornemen bij zichzelf genomen, om zich bij de Israëlieten aan te sluiten en de ware God te dienen. Nu, deze en

dergelijke mensen worden terecht gelovigen genoemd. Want hoewel ze nog onwetend zijn, zal toch hun onwetendheid niet aanhouden of altijd duren. En zij hebben uitnemende zaden der genade, namelijk een voornemen des harten om Christus aan te hangen, en een bekommernis om te vorderen in de leer der zaligheid, waarvan zij enige geringe kennis hebben.

STELLING VI.

De tevoren vermelde beginselen der genade zijn nagemaakt, indien ze niet toenemen.

Uitleg.

De goddeloosheid der menselijke natuur en de diepte der geveinsdheid is zodanig, dat iemand gemakkelijk zichzelf veranderen kan in een nabootsing en gelijkenis van enige genade Gods. Daarom stel ik in deze laatste Stelling een zeker kenmerk, waardoor de gaven Gods kunnen onderkend worden, namelijk dat ze opwassen en toenemen als het mosterdzaadje, tot een grote boom, en overeenkomstig vrucht dragen. De genade in het hart gelijkt op het mosterdzaadje in twee dingen.

1. Het is klein om aan te zien, in het begin.
2. Nadat het in de grond des harten geworpen is, groeit het spoedig en spreidt zich uit.

Daarom, indien iemand in het begin slechts enig klein gevoel van zijn gemis heeft, enige zwakke en flauwe begeerte, enige kleine gehoorzaamheid, dan moet hij dit genadevonkje niet laten uitgaan, maar deze bewegingen des Geestes moeten vermeerderd worden door het gebruik van het Woord, de Sacramenten en het gebed. En zij moeten dagelijks opgewekt worden door overdenking, benaarstigen, strijden, bidden, zoeken en kloppen. Wanneer de Meester Zijn talenten overgeeft aan Zijn dienstknechten, zegt Hij tot hen, (Matth. 25:15, 16; Lukas 19:12, 13): "Doet handeling, totdat ik kom", en niet: verbergt ze in de aarde. Paulus gebruikt een voortreffelijk woord aan Timotheüs, 2 Tim. 1:6; "Ik maak u indachtig, dat gij de gave Gods, die in u is, opwekt"; namelijk zoals het vuur opgewekt wordt door dikwijls blazen en hout erbij te leggen. Wat betreft zulke bewegingen des harten, die een week of maand duren en daarna verdwijnen, die zijn nog niet hoog te achten. En de Heere klaagt daarover bij de profeet Hosea, zeggende: "O Efraïm, uw weldadigheid is als een morgenwolk", Hfdst. 6:4.

Daarom, overwegende dat de genade, tenzij zij bevestigd en beoefend wordt, in werkelijkheid geen genade is, zo zal ik hieraan toevoegen zekere regels van besturing, opdat wij des te gemakkelijker de geestelijke oefeningen van aanroeping, geloof en bekering mogen praktiseren, en daardoor ook de zaden en beginselen der genade mogen verwakkeren en verlevendigen.

1. In wat plaats ge u ook bevindt, hetzij alleen of buiten op straat, bij dag of nacht, en wat ge ook doet, stel uzelf in de tegenwoordigheid Gods. Laat deze overtuiging altijd 'n plaats in uw hart innemen, dat gij verkeert voor (het aangezicht van) de levende God. En doe uw uiterste best, dat deze overtuiging uw hart met ontzag en eerbied vervulle, en u bevreesd make om te zondigen. Deze raad gaf de HEERE aan Abraham, Gen. 17:1, Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht. Deze zaak werd ook door Henoch beoefend, die om deze reden gezegd wordt, te wandelen met God (Gen. 5:24).

2. Acht iedere nieuwe dag als de dag van uw dood, en leef daarom, alsof gij ging sterven, en doe iedere dag die goede plichten, die ge zoudt willen doen, indien ge ging sterven. Dit is de christelijke waakzaamheid; en gedenk daaraan.
3. Maak lijsten en cedels van uw eigen zonden, inzonderheid van die zonden, die God het meest onteerd en uw eigen consciëntie het meest verwond hebben. Stel ze dikwijls voor u, inzonderheid dan, wanneer ge enige bijzondere aanleiding vindt, om uw bekering te vernieuwen, opdat uw hart door dit ellendig gezicht verder mag vernederd worden. Dit was Davids oefening, wanneer hij zijn wegen overdacht, en zijn voeten keerde tot Gods getuigenis, Ps. 119:59. En toen hij beleed de zonden van zijn jonkheid, Ps. 25. Dit was jobs wijze van doen, toen hij zei, dat hij niet één van duizend zijner zonden bij God kon verantwoorden, Job 9:3.
4. Wanneer gij 't eerst in de morgen uw ogen opslaat, bid dan tot God, en dank Hem van harte. Dan zal God Zijn eer ontvangen, en uw hart zal die hele volgende dag te beter (gesteld) zijn. Want wij zien bij ervaring, dat vaten lange tijd de geur van dat vocht behouden, waarmee zij allereerst gekruid worden. En wanneer ge neerligt, laat dat ook het laatste (werk) zijn. Want gij weet niet, of ge in slaap gevallen, ooit weer levend zult opstaan. Daarom is het goed, dat ge uzelf in de handen Gods overgeeft, terwijl ge (nog) wakende zijt.
5. Arbeid om uw geestelijke armoede te zien en te gevoelen; dat is, om 't gemis aan genade in uzelf te zien, inzonderheid die inwendige verdorvenheden van ongelooft, hoogmoed, eigenliefde enz. Arbeid om een mishagen aan uzelf te hebben, en arbeid om te gevoelen, dat ge uit oorzaak van die (verdorvenheden) hoogst nodig hebt iedere druppel van Christus' bloed, om u van deze gebreken te helen en te reinigen. En laat deze oefening zulk een plaats bij u innemen, dat, indien u gevraagd wordt: wat in uw schatting het snoodste van alle schepselen op aarde is, uw hart en consciëntie mag antwoorden: Ik, ja ik vanwege mijn eigen zonden. En wederom, indien u gevraagd wordt: wat voor u het beste in de wereld is, moge uw hart en consciëntie wederom luidkeels antwoorden: *Eén druppel van Christus' bloed, om mijn zonden af te wassen.*
6. Betoon uzelf een lidmaat van Christus, en een dienstknecht Gods; niet alleen in de algemene roeping van een christen, maar ook in de bijzondere roeping, waarin ge gesteld zijt. Het is niet genoeg voor een Overheidspersoon, dat hij een Christen is, maar hij moet ook een christen-magistraat zijn. Het is niet genoeg voor een gezinshoofd, dat hij een Christen is of een Christen in de kerk, maar hij moet ook een Christen in zijn huisgezin zijn, en in de hantering, die hij dagelijks uitoefent. Niet een ieder, die een algemeen hoorder des Woords is, en aan 's Heeren Tafel deelneemt, is daarom een goed Christen, tenzij zijn omgang in zijn eigen huis en in zijn privé-zaken en -handelingen daarmee overeenkomen. Daar ziet men een man, zoals hij is.
7. Onderzoek de Schriften, om te zien, wat zonde is, en wat geen zonde is in ieders handeling. Als ge dit gedaan hebt, draag dan in uw hart een duurzaam en vast voornemen bij u, om in geen ding te zondigen. Want het geloof en het voornemen om te zondigen, kunnen nooit samengaan.
8. Laat uw streven overeenkomen met uw voornemen. En daarom, doe geen ding te eniger tijd tegen uw geweten, dat op de rechte wijze door het Woord onderwezen is. Oefen uzelf, om iedere zonde te vermijden, en om Gode te gehoorzamen in elk van Zijn geboden, die behoren, hetzij tot de algemene roeping van een christen, of tot uw bijzondere roeping. Dit deed de vrome Josia, die zich tot God bekeerde met zijn ganse hart, overeenkomstig heel Mozes' Wet, 2 Kon. 23:25. En zo deden

(ook) Zacharias en Elizabeth, die in al de geboden Gods onberispelijk wandelden, Lukas 1:6.

9. Indien gij te eniger tijd, tegen uw bedoeling en voornemen, door enige zonde - hetzij kleine of grote - overvallen zift, blijf daar dan niet in liggen, maar richt uzelf weer spoedig op, belijdende uw misdaad, en smeeke de Heere in het gebed, en dat ernstiglijk, dat Hij u die vergeve, zólang tot ge uw consciëntie waarlijk bevredigd, en uw zorg - om die zonde te schuwen - toegenomen bevindt.
10. Aanmerk dikwijls het rechte en eigenlijke doel van uw leven in deze wereld; hetwelk niet dient om profijt, eer en vermaak te zoeken, maar opdat wij in het dienen der mensen, God in onze roeping zouden dienen. God kon, indien het Hem beliefd, de mens wel behouden zonder de dienst van een mens, maar Zijn welbehagen is, Zijn werk en wil te vervullen in het bewaren van ons lichaam en in het zaligen van onze ziel, door het gebruikmaken van mensen in Zijn dienst, een ieder volgens zijn roeping. Ook is er niet zo iemand als een slaaf, of hij moet in en door zijn trouwe dienst aan zijn heer de Heere dienen. Daarom ontheiligen gemeenlijk de mensen hun arbeid en leven, door een verkeerd doel na te jagen, wanneer al hun zorg slechts hierin bestaat, om voor zichzelf en de hunnen voldoende levensonderhoud te vinden, tot het verkrijgen van invloed, rijkdom en vleselijke gemakken. Want zo dienen de mensen zichzelf, en niet God of de mensen; veel minder dienen ze Gode in het dienen van mensen.
11. Benaarstig u, om uw verkiezing vast te maken, en om vele kentekenen daarvan te verzamelen. Neem om deze oorzaak de werken van Gods voorzienigheid, liefde en barmhartigheid, beide in en over u, van tijd tot tijd in ogeschouw. Want de ernstige waarneming daarvan, - en het bijeenleggen ervan wanneer ze vele en verscheiden zijn - dienen tot veel onderrichting, verzekering van Gods gunst en vertroosting. Dit was Davids praktijk, 1 Sam. 17:34, 36, Psalm 23 geheel.
12. Bedenk altijd, dat uw tegenwoordige staat, hoe die ook moge zijn, de beste staat voor u is, omdat al wat u overkomt, zij het ook ziekte, of enige andere verdrukking of dood, u overkomt van de goede Voorzienigheid Gods. Opdat dit des te beter gebeure, moet ge u inspannen, om te zien en te bekennen een Voorzienigheid Gods zowel in armoede als overvloed, zowel in oneer als in goed gerucht, zowel in ziekte als in gezondheid, zowel in leven als in dood.
13. Bid voortdurend. Ik bedoel niet, door een plechtig en vastgesteld gebed, maar door verborgene en inwendige schietgebeden van het hart; dat is, door een gedurige opheffing van uw gemoed tot Christus - Die aan 's Vaders rechterhand zit - en dat door gebed of door dankzeggingen, zo dikwijls als enige gelegenheid zich zal voordoen.
14. Denk dikwijls aan de ergste en smartelijkste dingen, die u in leven of in dood, om Christus' Naam kunnen overkomen. Maak er een berekening (of schatting) van, en bereid uzelf erop voor, om ze te dragen. Opdat, wanneer ze komen, zij (u) niet vreemd mogen schijnen, maar te gemakkelijker gedragen worden.
15. Maak ernst met onnutte, oneerbare en goddeloze gedachten. Want deze zijn de zaden en beginselen van dadelijke zonde in woord en daad. Dit gebrek om zorg te dragen voor de schikking en ordening van onze gedachten, wordt dikwijls gestraft met een vreselijke verzoeking in de gedachten zelf; die door de Godgeleerden "tentatio blasphemiarum" genoemd wordt, 'n verzoeking tot Gods'lasteringen.
16. Wanneer er in uw hart enige goede ontroering en genegenheid ontstaat, laat ze niet verdwijnen, maar voed ze door lezen, overdenken en bidden.
17. Welke goede zaak gij ook ter hand neemt hetzij in woord of daad, doe het niet in een inbeelding van uzelf, of in hovaardij van uw hart, maar in ootmoed, door de

- kracht waarmee gij uw werk doet, en de lof ervan aan God toe te schrijven; anders zult ge bij ervaring bevinden, dat God uw beste werken vervloeken zal.
18. Veracht de burgerlijke eerbaarheid niet; een goede consciëntie en goede manieren moeten samengaan. Denk er daarom aan, ernst te maken met liegen en gebruikelijk zweren in samensprekingen. Twist niet in daden noch in woorden, met iemand. Wees beleefd en vriendelijk voor allen, zowel goede als kwade mensen. Verdraag de gebreken en zwakheden der mensen, als driftigheid, koppigheid, laatdunkendheid, nieuwsgierigheid enz.; ga eraan voorbij, alsof ge ze niet opmerkte. Vergeld geen kwaad voor kwaad, maar veeleer goed voor kwaad. Gebruik spijs, drank en kleding op die wijze en in die mate, dat ze de godzaligheid mogen ten goede komen, en dat ze a.h.w. tekenen kunnen zijn, waarin ge de verborgen genade van uw hart kunt kenbaar maken. Sta er niet naar, iemand voorbij te streven behalve in goed-doen. Ga uws gelijken vóór in ze te eren, liever dan dat ge die eer (aan)neemt. Maak ernst met uw woorden, en laat ze zijn als een verbintenis. Geef niet meer naar buiten voor, dan ge van binnen in het hart bezit. Onderdruk noch bedrieg iemand in de handel. In alle gezelschappen: doe goed, of neem het ten goede op.
 19. Hang geen schepsel aan door een ongeordende genegenheid, maar laat boven alle dingen uw gemoed in Christus stil en gerust zijn boven alle waardigheid en eer, boven alle wetenschap en politiek, boven alle heerlijkheid en ere, boven alle gezondheid en schoonheid, boven alle vreugd en genot, boven alle roem en lof, boven alle blijdschap en vertroosting, die iemands hart kan gevoelen of bedenken buiten Christus.
 20. Verbind met deze regels voor de praktijk de regels voor uw overdenking, waarvan ik er u zeven voorstel, zoals ik ze beschreven vind door een geleerd Godgeleerde, te weten Victorius Strigelius.
 - I. Wij moeten niet van God afvallen terwille van enig schepsel.
 - II. Oneindige eeuwigheid is veel hoger te achten dan de korte loop van dit sterfelijke leven.
 - III. Wij moeten aan de belofte der genade vasthouden, ofschoon wij tijdelijke zegeningen verliezen, en die moeten ook noodzakelijk in de dood verlaten worden.
 - IV. Laat de liefde Gods in Christus en de liefde tot de kerk om Christus' wil, sterk in u zijn en over alle andere genegenheden zegevieren.
 - V. Het is de voornaamste kunst van een Christen, onzienlijke dingen te geloven; uitgestelde dingen te hopen; God lief te hebben, wanneer Hij Zichzelf een vijand betoont, en zo te volharden tot het einde.
 - VI. Het is een zeer, krachtig hulpmiddel tegen alle droefheid, onszelf gerust te stellen in een vertrouwen op de tegenwoordigheid en hulpe Gods, en Hem te bidden en bovendien te wachten op enige verlichting of verlossing.
 - VII. Alle werken Gods komen door tegenstrijdige middelen tot stand.

Extract uit: *Een verklaring van enige geestelijke verlatingen; door W. Perkins*

... God neemt ten allen tijde, maar inzonderheid in verzoeking, de wil voor de daad. Ook mag men zich daarop niet blindstaren, dat hij zeide, dat hij verdoemd was. Want de mensen spreken in zulke gevallen niet zoals ze *zijn*, maar zoals ze zichzelf *gevoelen* te zijn.

Ja, om verder te gaan, wanneer een belijder des Evangelies zichzelf om hals brengt - hoewel dit een vreselijk geval is -, dan nog moet men hetzelfde gevoelens uitdrukken.

Want:

1. Gods oordelen zijn zeer verborgen;
2. die mensen kunnen zich in de doodsstrijd nog bekeren;
3. niemand is bij machte, de grondeloze diepte der genaden en barmhartigheden, die in Christus zijn, te begrijpen.

Tot zover de manier, die God gebruikt in het verlaten van Zijn verkorenen.

Nu volgen de soorten der verlaten, welke twee zijn.

Verlaten in de straf en verlaten in de zonde.

De verlaten *in de straf* geschiedt, wanneer God kruis en kastijding, die Hij Zijn kinderen oplegde, uitstelt te verzachten of weg te nemen. Dit is Christus overkomen aan het kruis, Matth. 27:46, "Mijn God, Mijn God (zegt Hij), waarom heb Gij Mij verlaten?" Dit was de klacht van een Gideon: "Heeft ons de HEERE niet uit Egypte opgevoerd? Doch nu heeft de HEERE ons verlaten, en heeft ons in der Midianieten hand gegeven", Richt. 6:13.

Nadat Meester Robert Glover, Martelaar te Coventry door de Bisschop veroordeeld was, en nu op het punt stond uit deze wereld verlost te worden, zo gebeurde het, dat twee of drie dagen voor zijn dood, zijn hart - bezwaard en verlaten van alle geestelijke vertroosting - in zichzelf geen bekwaamheid noch gewilligheid gevoelde, maar veeleer een bezwaardheid en bedruktheid des geestes, vol van grote mistroostigheid om het bittere kruis van het martelaarschap te dragen, dat nu gereed was hem opgelegd te worden, waarover hij, al vrezende bij zichzelf, dat de Heere Zijn gewone gunst van hem weggenomen had, aan een zekere Augustinus, zijn vriend, zijn nood klaagde, hem beduidende, hoe ernstig hij dag en nacht tot de Heere gebeden had, en toch geen ritseling of gevoel van enige vertroosting van Hem kon ontvangen.

Welke genoemde Augustinus van zijn kant antwoordde, hem gebiedende lijdzaam het welbehagen des Heeren te verwachten; en hoe ook zijn huidige gedachten waren, tóch - aangezien zijn zaak rechtvaardig en waarachtig was - (zo vermaande hij hem) volstandig erbij te blijven, zich mannelijk te gedragen, niet twijfelende, of de Heere zou in de tijd van Zijn welbehagen hem bezoeken en zijn begeerte vervullen met een volheid van vertroosting, enz.

De volgende dag, toen de tijd van zijn martelaarschap aanbrak, en hij naar de (gerichts-) plaats ging, en nu gekomen was in het gezicht van de brandstapel, werd hij plotseling - hoewel hij de hele vorige nacht om sterkte en moed biddende, geen enkele (vertroosting) kon gevoelen - zó vervuld met de Heilige Geest, dat hij handenklappend Augustinus toeriep, en sprak deze woorden: *Hij is gekomen, Augustinus, Hij is gekomen!*, enz. En dat met zulk een blijdschap en levendigheid, als iemand die blijkbaar eerder uit enig dodelijk gevaar tot de vrijheid van zijn leven was opgestaan, dan als iemand, die door de pijnen des doods deze wereld verliet. (Fox, Acts & Monum., Sept. 1555).

De staat van een christen in dit leven

**Waarin wordt aangetoond, hoever de uitverkorenen de verworpenen in
Christelijke wandel kunnen overtreffen, en wel in veel trappen**

Door

WILLIAM PERKINS

**Uit het Engels vertaald door
P. H.**

**Uitgegeven bij Johannes van Someren
te Amsterdam
1663**

**opnieuw vertaald uit 'Workes', deel I,
verschenen in 1626 te London, bij Iohn Legatt,**

door

**J. VAN DER HAAR,
Hervormd predikant te Houten**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003.**

INHOUD

<p>I. Uitverkiezing en roeping Wat geloof is Een wonderlijke genade van God Hoe God het geloof in het hart werkt De voorbereiding tot het geloof Het gezicht van de zonde Nauwkeurig zelfonderzoek Droefheid over de zonde Heilige wanhoop Zondesmart, geen droefgeestigheid Hoe het geloof ontstaat in het hart Beter verstaan van het zaligmakend geloof Trappen in het geloof De geringste mate van geloof Voorbeelden De grootste mate des geloofs Volle verzekerdheid Vruchten des geloofs Rechtvaardigmaking Verzoening met God Verschil tussen een dode en geruste consciëntie Toegang met vertrouwen Geestelijke vreugde Aanneming tot kinderen Zekerheid van deze aanneming Een duivelse inbeelding De levende hoop Heiligmaking van het verstand Heiligmaking van de wil Heiliging van de aandoeningen IJver voor Gods eer De vrees voor God Haat van de zonde Vreugde om Christus' komst ten oordeel Heiligmaking van het lichaam Bekering Godzaligen en goddelozen zondigen verschillend Vruchten der bekering Horen van het Woord Ontvangen van de sacramenten Armenhulp Gebed Een wettig beroep</p>	<p>Geestelijke sluimering in aardse genoegens Val in bepaalde zonden Uitwendige beproevingen Verschil in lijden Gevaarlijke val van een christen Zonde tegen de Heilige Geest Een overreding tot het christelijke geloof</p>
<p>II. Geestelijke oefening bij aanvechtingen Inwendige werkingen van het vlees</p>	

Verschil in zondigen
 Ongevoeligheid
 Verlating

Uitverkiezing

De uitverkorenen zijn zij, die God naar het welbehagen van Zijn wil, besloten heeft in Zichzelf te verkiezen tot het eeuwige leven, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, Ef. 1:4-7. Om die reden staat er van de uitverkorenen alleen, dat hun namen geschreven zijn in het boek des levens, Openb. 20:15.

Roeping

Wie God verkiest, die roept Hij ook te bestemder tijd naar datzelfde voornemen (2 Thess. 2:13v.). Die roeping van de uitverkorenen is niets anders dan hun verkiezing en afzondering uit deze boze wereld en haar praktijken, om na dit leven burgers te worden van het Koninkrijk der heerlijkheid (Ef. 2:19). En de tijd van hun roeping heet in de Schrift 'de dag der bezoeking, de dag der zaligheid, de tijd der genade' (2 Kor. 6:2, Lukas 19:42).

Deze afzondering en uitverkiezing der uitverkorenen uit de wereld heeft dan plaats, wanneer God door Zijn Heilige Geest hen begiftigt met het ware zaligmakende geloof, dat een wonderbare gave van God is, aan de uitverkorenen eigen (Kol. 2:7, Jes. 15:19).

Tot beter verstaan daarvan dient men erop te letten:

1. Wat het geloof is.
2. Hoe God dat in de harten van de uitverkorenen werkt.
3. Welke trappen er in het geloof zijn.
4. Welke de vruchten en weldaden van het geloof zijn.

Wat geloof is

Geloof is een wonderbaarlijke genade van God, waardoor de uitverkorenen Christus en al Zijn weldaden in het bijzonder aannemen en zichzelf toe-eigenen.

Hierbij dient men er allereerst op te letten, dat de eigen natuur des geloofs bestaat in een zéker vermogen om Christus aan te nemen en Hem zich toe te eigenen. Dat wordt door Paulus verklaard, als hij zegt: "Zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft" (Kol. 2:12). Daaruit blijkt, dat het geloof gesteld wordt tot een middel om de gelovigen deel te doen hebben aan Christus Zelf, aan Zijn dood en begrafenis, en dus aan alle andere weldaden. Verder, in Christus geloven en Hem aannemen (Joh. 1:12) gebruikt de apostel Johannes door elkaar; en dat bewijst, dat er een bijzondere toe-eigening van Christus is, zoals wij zien, wanneer iemand iets gegeven wordt, dat hij zijn hand uitsteekt en het naar zich toehaalt en het zich zo eigen maakt. Bovendien wordt het geloof 'Christus aandoen' (Gal. 3:27) genoemd; hetgeen niet kan plaatshebben, tenzij Christus' gerechtigheid in het bijzonder op het hart toegepast wordt, als een kleed op de rug, wanneer men dat aantrekt. Tenslotte kan dit daaruit blijken, dat het geloof heet: een eten en drinken van Christus (Joh. 6:53). Want er is geen eten van spijs tot voeding mogelijk, of ze moet eerst geproefd, in de mond gekauwd en dan in de maag gebracht en daar verteerd worden, om tenslotte toegeëigend te worden aan de lichaamsdelen, die voedsel nodig hebben. En Paulus

bidt voor de Eféziërs, dat Christus door het geloof in hun harten moge wonen (Ef. 3:17); hetgeen duidelijk dit aannemen en toeëigenen van Christus aanduidt.

Een wonderbaarlijke genade van God

Ik voeg er nog bij, dat het geloof een wonderbaarlijke genade van God is; hetgeen blijkt:

- (1) Daaruit, dat Paulus het noemt 'het geloof der werking Gods' (Kol. 2:12), omdat de kracht van God speciaal bespeurd wordt bij het voortbrengen van het geloof.
- (2) De ervaring bewijst, dat het een wonderlijke gave van God is. Wanneer een mens zijn zonde ziet noch gevoelt, om daarna te zeggen dat hij in de barmhartigheid van God gelooft, dat is een gemakkelijke zaak. Maar wanneer iemand zijn hart door het gewicht van zijn zonden en daardoor van Gods toorn terneergedrukt zal gevoelen, en om dán Gods onverdiende barmhartigheid op zijn eigen ziel toe te passen..., dat is een zeer moeilijke zaak. Want dan is het de vervloekte natuur van de mens eigen, om God te lasteren en aan Zijn barmhartigheid te wanhopen. Judas, die - ongetwijfeld! - vaak in zijn valse gerustheid de genade en verlossing door Christus gepredikt heeft, kon, toen Gods hand op hem was en de Heere hem de gemeenheid van zijn verraad liet zien, zich niet met Christus vertroosten, ook al had iemand hem tienduizend werelden gegeven. Maar hij heeft in een helse verschrikking der consciëntie zichzelf uit vertwijfeling opgehangen; hetgeen bewijst, welk een wonder-zware zaak het is om op hetzelfde moment, wanneer de mens om zijn zonden getroffen wordt, zichzelf dan Gods barmhartigheid toe te eigenen. En toch kan een waar christen dat doen door kracht des geloofs, zoals dat blijkt bij David: "Ten dage mijner benauwdheid zocht ik den Heere; mijn hand was des nachts uitgestrekt en liet niet af; mijn ziel weigerde getroost te worden. Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar; peinsde ik, zo werd mijn ziel overstelpt" (Psalm 77:3v.). Hij voegt er nog het woordje 'sela' aan toe, dat, naar het schijnt, een teken is van een wonderlijke zaak. Verder toen hij bijna in de diepten der hel was, juist toen riep hij tot de Heere om hulp (Psalm 102:1). Job zegt: "Zie, zo Hij mij doodde, zoude ik niet hopen?" (Job 13:15). Ongetwijfeld is de band des geloofs vreemd en wonderlijk, die Christus en Zijn leden aan elkaar verbindt, welke de angst des geestes en de slagen van Gods hand niet kunnen losmaken.

Hoe God het geloof in het hart werkt

Dat aangrijpen van Christus geschiedt niet door enige lichamelijke aanraking van Hem, maar op geestelijke wijze door verzekerdheid, d.w.z., wanneer de uitverkorenen in hun hart door de Heilige Geest overtuigd zijn van de vergeving hunner zonden en van Gods oneindige barmhartigheid jegens hen in Jezus Christus; volgens Paulus' woord: "Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn" (1 Kor. 2:12). Die dingen, welke Gods Geest in het bijzonder aan de gelovigen bekendmaakt, zijn hun rechtvaardigmaking, aanneming tot kinderen, heiligmaking en eeuwig leven; en aldus, wanneer bepaalde personen van die dingen inzake henzelf overtuigd zijn, dan eigenen zij Christus en Diens weldaden zichzelf in hun hart helder en klaar toe.

De voorbereiding tot het geloof

De wijze waarop God het geloof voortbrengt, is deze.

1. Hij bereidt het hart vóór, opdat het het geloof kan ontvangen.

2. Hij laat langzamerhand het geloof in het hart ontstaan en groeien.

De voorbereiding van het hart geschiedt, door het te verootmoedigen en te verzachten, en om dat te doen, zijn vier dingen nodig.

1. Het eerste is de kennis van Gods Woord, zowel van de wet als van het Evangelie, zonder welke er geen geloof kan zijn, volgens de uitspraak van de profeet Jesaja: "Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken" (Jes. 53:11). En Johannes zegt (17:3): "Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt." Het enige gewone middel om het geloof te verkrijgen, is het gepredikte woord (Job 33:23, Rom. 10:14): Dát moet gehoord, onthouden, beoefend en voortdurend in het hart verborgen worden. De minste mate kennis, zonder welke de mens geen geloof kan hebben, is de kennis van de eerste beginselen, of van de grondwaarheden der christelijke religie. Een grondwaarheid is die, welke wanneer zij hardnekkig wordt ontkend, dan wordt alle godsdienst vernietigd en alle verkrijging van de zaligheid onmogelijk gemaakt. Deze kennis bevat een algemeen geloof, d.w.z. een toestemming des harten van de bekende waarheid van Gods Woord. Wanneer dat geloof tot een grote wasdom is gekomen, dan heet het de volle verzekering des verstands (Kol. 2:2, Rom. 14:14), en het wordt gezien bij de martelaars, die de waarheid Gods tegen de vervolgingen van de valse kerk, tot de dood toe hebben verdedigd.

Hoewel én de uitverkorenen én de verworpenen kunnen verlicht worden om het Woord Gods te kennen, toch gaan de uitverkorenen alle verworpenen daarin ver te boven. Want van hen geldt in bijzondere zin, dat God hun Leermeester is, dat Hij hun stenen harten vermurwt en buigzaam maakt, dat Hij ze trekt, dat Hij hun zinnen, harten, oren en verstand opent; dat de Heilige Geest hun zalving en hun ogenzalf is, om de ogen des verstands te verlichten, opdat zij de verborgenheden van Gods Woord zouden verstaan. En het verschil in verlichting is bij hen drieërlei.

- (1) Allereerst: De kennis die de verworpene heeft inzake het Koninkrijk der hemelen is slechts een algemene en verwarde kennis. Maar de kennis van de uitverkorene is zuiver, zeker, vast, onderscheiden en bijzonder. Want zij gaat gepaard met een gevoel en inwendige bevinding van de bekende zaak (Fil. 1:9), hoewel inderdaad 's mensen geest meer kan verstaan dan enig christenhart kan gevoelen. En dat kan men bij Paulus merken, die de leerstukken van Gods Woord niet alleen pleegt voor te dragen op een algemene manier, maar ze ook speciaal optekent naar zijn eigen ondervinding (vgl. Gal. 5:17 met Rom. 7:23, en Rom. 3:7 met Rom. 8:38). Dus laat de verlichting van de verworpene zich vergelijken bij het gezicht van de blinde, die mensen zag wandelen als bomen (Markus 8:24v.), d.w.z. in beweging als mensen, maar van gedaante als bomen; en de uitverkorenen zijn ook aan die blinde gelijk, die daarna de mensen van verre en duidelijk zag.
- (2) Ten andere: De kennis van de goddelozen maakt hen opgeblazen, 1 Kor. 8:2, 14 en 23, maar de kennis van de Godzaligen vnedert hen.
- (3) Tenslotte: De uitverkorenen hebben behalve de kennis van Gods Woord een open en oprecht hart, om ze in hun leven en wandel te beoefenen (Psalm 40:6); hetgeen een verworpene niet hebben kan. Want hun verlichting is niet verbonden met een ware en oprechte gehoorzaamheid, 2 Tim. 3:5, Tit. 1:6. Daaraan laat zich gemakkelijk de verlichting van de Wederdopers, Kwakers en van vele anderen kennen, die zich veel op 'de Geest' beroemen.

2. Het gezicht van de zonde

Het tweede is het gezicht van de zonde, dat ontstaat uit de kennis der wet. Daartoe vermaant Jeremia de Joden van zijn dagen, als hij zegt: Ken uw ongerechtigheid, duit gij tegen den HEERE uwen God overtreden hebt enz. (Jer. 3:13).

De voornaamste oorzaak van het gezicht der zonde is Christus door Zijn Heilige Geest, Die de gedachten van veler hart ontdekt (Lukas 2:35), en de wereld overtuigt van zonde (Jes. 16:8). De manier om onze zonden te zien, moet zijn: ze in het bijzonder te kennen; want het snoodste schepsel ter wereld kan wel in het algemeen en verward zeggen, dat hij een zondaar is. Maar opdat dat gezicht der zonde krachtig zou zijn ter zaligheid, moet het meer bijzonder en onderscheiden zijn, zelfs in de bijzondere zonden, zodat men met David kan zeggen: "Mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren mijns hoofds, en mijn hart heeft mij verlaten" (Psalm 40:13). Verder moet een mens niet slechts zijn bijzondere zonden zien, maar ook letten op de omstandigheden ervan, namelijk op de vreselijke vloeken en oordelen van God, die elke zonde vergezelschappen. Want het geweten van vele mensen spreekt ze wel van hun zonden in het bijzonder, en toch kunnen zij daarover niet verootmoedigd worden noch ze nalaten, aangezien zij niet gelet hebben op de dreigende nasleep van Gods vloek, die elke zonde met zich meebrengt.

2. Nauwkeurig zelfonderzoek

Het middel om tot het gezicht der zonde te geraken, is een nauwkeurig onderzoek van 's mensen innerlijk. Dat was de praktijk van de kinderen Israëls in verdrukkingen. "Laat ons, zeggen zij, onze wegen onderzoeken, en laat ons wederkeren tot den HEERE" (Klaagl. 3:40). Diezelfde raad geeft David aan Sauls hovelingen, als hij zegt: "Zijt beroerd en zondigt niet; spreekt in ulieder hart op uw leger, en zijt stil" (Psalm 4:5). Dat onderzoek moet plaatshebben naar de geboden der wet, maar vooral naar het tiende gebod, dat het hart doorsnuffelt, tot diep in de ziel; en het was het middel tot Paulus' bekering. Want daar hij een trotse farizeeër was, wees dit gebed hem bepaalde zonden aan, waarvan hij anders niet geweten had; en het doodde hem, d.w.z. het verootmoedigde hem. Als dat waar is, namelijk dat ook na zelfonderzoek de mens zijn zonden niet kan ontdekken (aangezien niemand ál zijn zonden zal ontdekken, omdat - Jer. 17:9 - 's mensen hart een diepe afgrond van ongerechtigheid is, zonder enige bodem of oever, en omdat het oneindig veel verborgen verdorvenheid bevat!), dan zou hij met een godzalige naijver zichzelf moeten verdenken van zijn onbekende zonden; zoals David deed, toen hij sprak (Psalm 19:13): "Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen!" Ook Paulus deed dat (1 Kor. 4:4): "Ik ben mijzelf geen ding bewust, doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd." En het is een goede reden, waarom de mensen zichzelf van die zonden behoorden te verdenken, die ze nog nooit bij henzelf opmerkten: "Want dat hoog is onder de mensen, is een gruwel voor God" (Lukas 16:15), en zo ook: "De engelen zijn niet rein in Zijn gezicht" (Job 4:18, naar de Engelse vertaling).

3. Droefheid over de zonde

Het derde is een droefheid over de zonde; dat is een pijn en wroeging in het hart vanwege het gevoel van Gods ongenoegen en van de rechtvaardige verdoemenis, die volgt op de zonde. Die was er bij de Joden na Petrus' eerste prediking (Hand. 2:37), en bij Habakuk, toen hij van Gods oordeel hoorde (Hab. 3:16): "Als ik het hoorde, zegt hij, zo werd mijn buik beroerd; voor de stem hebben mijn lippen gebeefd; verrotting kwam in mijn gebeente, en ik werd beroerd in mijn plaats. Zekerlijk, ik zal rusten ten

dage der benauwdheid." Die smart heet (Rom. 8:15) de 'geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze', omdat, wanneer de Geest de mens zijn zonden heeft laten zien, hij dan verder de vloek der wet opmerkt, en dus bevindt hij zichzelf dienstbaar aan satan, hel, dood en verdoemenis; bij welk allervreselijkst gezicht zijn hart wordt getroffen met vrees en beven, vanwege de beschouwing van zijn helse en doemwaardige staat. Die droefheid heeft, als ze voortduurt en bepaalde grote vormen aanneemt, bepaalde verschijnselen in het lichaam, zoals een brandende hitte (Job 30:30), beroerde ingewanden (Klaagl. 1:20 en 2:11; Hos. 11: 8), een verkwijnen en bezwijken van het lichaam (Psalm 32:4).

In het gevoelen van deze droefheid dient men drie dingen op te merken.

1. Alle mensen dienen erop te letten, dat ze ernstig en degelijk in hun hart gewerkt wordt. Want zoals mensen harde stenen in tal van stukjes en tot gruis plegen te slaan, zo moet dit gevoel van Gods toorn vanwege de zonde, het hart van een arme zondaar verbrijzelen en het tot niets brengen. En opdat zulks zou gebeuren, moet men geen smart gevoelen als door een schok of stoot, maar zeer vaak, eer een mensenleven eindigt. De godzalige man lijdt van zijn jeugd af Gods vervaarnissen (Psalm 88:15). Toen Jakob met de Engel worstelde, overwon hij Hem (Gen. 32:25), maar hij was gedwongen om al kreupelend ten grave te gaan en hij moest voortdurend één van zijn lendenen achter zich aanslepen. Het paaslam werd nooit gegeten zonder bittere kruiden (Ex: 12:8; Zach. 12:10), om aan te duiden, dat zij die van Gods toorn door Jezus Christus willen bevrijd worden, voortdurend de smart en bitterheid van hun eigen zonden moeten gevoelen.
2. Alle mensen moeten ervoor waken, om, wanneer zij vanwege hun zonden getroffen worden, niet hun eigen geweten te verstrikken. Want als de droefheid iets te hevig is, zullen zij zich tot aan de poorten der hel gebracht zien, en de angsten des doods gevoelen. En als iemand in deze moeilijkheid geraakt, zal hij het een zeer moeilijke zaak vinden om eruit bevrijd te worden, zonder de wonderlijke kracht en sterkte van Jezus Christus, Die alleen hem kan helpen en troosten. Ja, wanneer zij eenmaal in deze droefheid en angst der ziel gedompeld zijn, zullen velen er nooit meer aan ontkomen, zoals blijkt bij Kaïn, Saul, Achitófel, Judas en in onze tijd, onlangs, bij John Hoffmeister, een monnik, en bij Latomus, die gedurende tal van dagen nooit ophield te roepen, dat hij verdoemd was, omdat hij opzettelijk het Evangelie van Christus vervolgd had, en zo eindigde hij zijn leven. Daarom is Paulus' raad zeer waardevol om deze droefheid te matigen (2 Kor. 2:6v.): "Den zodanige, zeg ik, is deze bestraffing genoeg, die van velen geschied is; alzo dat gij daarentegen hem liever moet vergeven en vertroosten, opdat de zodanige door al te overvloedige droefheid niet enigszins verslonden worde." En dan geeft hij verderop nog een tweede reden: "Opdat de satan over ons geen voordeel krijgje. Want zijn gedachten zijn ons niet onbekend." En inderdaad bewijst de algemene ervaring hetzelfde, namelijk dat, als iemand zeer zwak is, de satan zichzelf dan 't meeste inspant om 's mensen verwarring te bewerken.
3. Alle mensen die verootmoedigd worden, hebben niet éénzelfde mate van smart, maar de één meer en de ander minder. Job gevoelde Gods hand in een buitengewoon grote mate, toen hij riep (Job 6:2-4): "Och, of mijn verdriet recht gewogen werd, en men mijn ellende tezamen in een weegschaal ophief! Want het zou nu zwaarder zijn dan het zand der zeeën; daarom worden mijn woorden opgezwolgen. Want de pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt; de verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij." Hetzelfde

ervoer Hiskia, toen hij op zijn ziekbed sprak (Jes. 38:13v.): "Gelijk een leeuw, alzo zal Hij al mijn beenderen breken; van den dag tot den nacht zult Gij mij ten einde gebracht hebben. Gelijk een kraan of zwaluw, alzo piepte ik, ik kirde als een duif", enz. Daarentegen ondervonden de moordenaar aan het kruis en Lydia bij haar bekering nooit zulk een mate van droefheid. Want er staat van haar, dat God haar hart opende (Hand. 16:14), zodat zij acht nam op hetgeen van Paulus gezegd werd; en direct daarna ontving zij Paulus en Silas vol blijdschap in haar huis; hetgeen zij niet had kunnen doen, als zij terneergedrukt was met een hevige mate van droefheid. Ook moet niemand van zichzelf een afkeer hebben, omdat zij niet zozeer vernederd worden, als zij dat bij anderen zien. Want in Zijn grote wijsheid geeft God aan een ieder, die gezaligd moet worden, hetgeen geschikt is voor zijn staat. En men merkt vaak op bij een zwerende ziekte, dat het vuil even goed eruit gelaten wordt door het prikken met een pennetje, als met de brede scherpte van een scheermes.

4. Heilige wanhoop

Het vierde bij een ware verootmoediging, is een heilige wanhoop; en die is er, wanneer iemand totaal geen hoop meer heeft, om ooit door eigen kracht of goedheid zalig te kunnen worden; die lager van zichzelf spreekt en denkt dan iemand anders doen kan; en die hartelijk toegeeft, dat hijzelf niet maar één enkele, maar wel tienduizend verdoemenissen verdiend heeft in de hel, mét de duivel en diens (gevallen) engelen. Zo was Paulus gezind, toen hij van zichzelf zei, dat hij de voornaamste van alle zondaars was (1 Tim. 1:15). Evenzo een Daniël, toen hij namens het volk Israël bad en sprak (Dan. 9:7): "Bij U, o Heere, is de gerechtigheid, maar bij ons de beschaamdheid der aangezichten, gelijk het is te dezen dage", enz. Hetzelfde lezen wij van de verloren zoon (Lukas 15:18v.): "Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden." Tenslotte denken we aan Ezra (9:6), die zei: "Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel."

Zondesmart, geen droefgeestigheid

Velen zijn van mening, dat deze droefheid om de zonde niets anders is dan een droefgeestige aandoening. Maar in werkelijkheid ligt de zaak geheel anders, zoals kan blijken uit het voorbeeld van David. Want naar alle waarschijnlijkheid werd hij het minst benauwd door droefgeestigheid (1 Sam. 16:12), en toch ervoer nooit iemand diepere smart en een gevoel van Gods toorn vanwege de zonde dan hij, zoals het boek der Psalmen aantoonst. En als iemand graag het verschil wil weten, dan kan men die beide als volgt onderscheiden.

- (1) Zondesmart kan er zijn, ook al is alles gezond: verstand, zintuigen en geheugen; maar droefgeestige aandoeningen komen voor, wanneer het lichaam ziek is, en het verstand, de zintuigen en het geheugen afgestompt en verward zijn.
- (2) Zondesmart laat zich niet door enig medicijn genezen, maar alleen door de besprenging met het bloed van Jezus Christus. Droefgeestige aandoeningen kan men met medicijnen, een dieet, muziek of dergelijke wel verwijderen.
- (3) Zondesmart komt voort uit de toorn van God, die het geweten verwondt en doorboort, maar droefgeestige aandoeningen komen enkel en alleen voort uit sterke inbeeldingen van de hersenen.

- (4) Die aandoeningen hebben een lange tijd van voorbereiding nodig en ontstaan langzamerhand, maar de zondesmart komt veelal even plotseling op als het weerlicht in huis. Maar hoezeer ze ook mogen verschillen, toch dient men te erkennen, dat ze beide kunnen samengaan, zodat dezelfde persoon, die last heeft van droefgeestigheid, tevens de toorn van God vanwege de zonde kan gevoelen.

Hoe het geloof ontstaat in het hart

Zo wordt het duidelijk, hoe God het hart geschikt maakt om het geloof te ontvangen. Nu moeten we eens nagaan, hoe de Heere in het verootmoedigde hart het geloof doet opkomen en laat groeien. Want om dit zo gezegende werk tot stand te brengen, werkt God vier zaken in het hart.

1. Als iemand oprecht vernederd is onder de last van zijn zonde, doet de Heere hem door Zijn Geest oprichten, om zeer nauwkeurig de grote barmhartigheid Gods, die hem in Christus Jezus wordt aangeboden, te overwegen en te bepeinzen.
2. Na die: beschouwing van Gods genade in Christus, komt hij - in de 2e plaats - te zien, te gevoelen en van harte te erkennen, dat hijzelf die Christus nodig heeft, ja elke druppel van Zijn allerkostbaarste bloed.
3. De Heere wekt in zijn hart een vurige begeerte en verlangen naar Christus en Zijn verdiensten. Dat verlangen wordt (Openb. 21:6, Jes. 55:1, Lukas 1:53) vergeleken bij de dorst; en dat is niet alleen het gevoel van een droge keel en maag, maar ook een hevige begeerte naar drinken. David geeft dat geschikt te kennen, als hij (Psalm 143:6) zegt: "Ik breid mijn handen uit tot U; mijn ziel is voor U als een dorstig land."
4. Tenslotte gaat hij overeenkomstig dat verlangen bidden, maar niet om een wereldse weldaad, doch uitsluitend om de vergeving van zijn zonden, door met de arme tollenaar te roepen: *O God, wees mij, zondaar, genadig!* Dat nu is geen gebed voor één dag, maar om voortdurend, van dag tot dag, te bidden; en dat niet maar met de lippen, maar met dieper verzuchtingen en snikken van het hart, dan in woorden kan uitgedrukt worden. Welnu, na die begeerten en gebeden om Gods genade ontstaat in het hart een levendige zekerheid inzake de vergeving der zonde. Want God Die niet liegen kan, schonk deze belofte (Matth. 7:7, Jes. 65:24): "Klopt, en u zal opengedaan worden", en: "Eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen." Dus wanneer een verootmoedigde zondaar gaat roepen en kloppen op Zijn genadedeur om vergeving van zonde, dan werkt de Heere - hetzij direct of kort daarna! - in zijn hart een levendige zekerheid dienaangaande. En aangezien hij dorst heeft in zijn hart, omdat hij door de hitte van Gods ongenoegen in zijn geweten verzengd wordt, daar geeft Christus Jezus hem te drinken uit de fontein van het water des levens om niet; en als hij daarvan gedronken heeft, zal hij nooit meer dorst hebben, maar in zich hebben een fontein van water, die opspringt tot in het eeuwige leven (Openb. 21:6; Joh. 4:14).

Beter verstaan van het zaligmakend geloof

Tot beter begrip van het feit, dat God het zaligmakend geloof op deze manier in 's mensen hart werkt, dient men erop te letten, dat de zondaar in de Schrift vaak vergeleken wordt bij een zieke (Lukas 9:18; Matth. 9:11). En dus komt de genezing van een ziekte goed overeen met de genezing der zonde. Iemand die een ziekte of kwaal in zijn lichaam heeft, moet, eer hij daarvan genezen kan worden, die ziekte eerst opmerken en er bang voor zijn, dat ze hem in doodsgevaar kan brengen. Daarna zal hij merken, dat hij medicijnen nodig heeft, en hij verlangt ernaar om een dokter te krijgen. Wanneer die dan bij hem is, verlangt hij van harte dat die hem helpen zal, en

hem z'n beste hulp en bekwaamheid zal bewijzen. Daarvoor zal hij geen kosten ontzien. Dan geeft hij zich aan de dokter over, in de overtuiging dat die hem, onder Gods zegen, kan en zal helpen. En dan krijgt hij zijn vroegere gezondheid terug. Op dezelfde manier is iedereen verwond, diep in het hart, met de dodelijke wonde der zonde. En degene die graag zalig zou willen worden en de verdoemenis wil ontgaan, behoort zijn zonde te zien, er smart over te dragen, en totaal te wanhopen aan zijn eigen vermogen om daardoor zalig te worden. En verder moet hij inzien, hoe nodig hij Christus heeft, als de goede Medicijnmeester van zijn ziel, en naar Hem verlangen en tot Hem met diepe verzuchtingen en snikken om genade roepen. En dan zal Christus hem tot bedaring brengen met een pleister van Zijn eigen hartebloed. En als die hem toegepast is, zal hij zich herleefd gevoelen en tot een levendige verzekering komen, dat hem al zijn zonden vergeven zijn.

Zo verging het David, toen hij over zijn overspel en doodslag berouw had.

- (1) God deed hem zijn zonden zien; want hij zegt: "Want ik ken mijne overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij" (vers 5 van Psalm 51).
- (2) Hij gevoelde Gods toorn vanwege zijn zonden. "Doe mij vreugde en blijdschap horen; dat de beenderen zich verheugen, die Gij verbrijzeld hebt" (vers 10).
- (3) Hij wanhoopte geheel en al aan zijn eigen kracht, als hij zegt (vers 14): "Geef mij weder de vreugde Uws heils; en de vrijmoedige geest ondersteune mij." Daarmee wil hij te kennen geven: Indien de Heere hem niet met Zijn heerlijke kracht wilde ondersteunen, dan zou hij hals over kop zijn eigen ondergang tegengaan.
- (4) Hij krijgt zichzelf te kennen, als iemand die grotelijks behoefte heeft aan Gods genade. Eén blijk van Gods barmhartigheid (vers 3) zal hem niet kunnen voldoen. Hij bidt om 'heel de grootheid van Gods barmhartigheden', dat die hem geschonken worden, om zijn ongerechtigheden uit te wissen.
- (5) Zijn verlangen en gebed om de vergeving van zijn zonde beluistert ge door de gehele Psalm. En in zijn gebed scheidt hij enige troost en zekerheid inzake Gods genade jegens zich, als hij zegt: "De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten" (vers 19). Verder blijkt hetzelfde bij David in Psalm 32:3-5: "Toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen den gansen dag. Want Uwe hand was dag en nacht zwaar op mij, mijn sap werd veranderd in zomerdroogten. Sela. Mijn zonde maakte ik U bekend en mijne ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijne overtredingen doen voor den HEERE; en Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde. Sela."

In dit verband past ook het voorbeeld van de martelaar Robert Glover, die - daar hij bij zijn komst in de gevangenis enigszins bestreden werd - aldus van zichzelf getuigt: "Zo, zegt hij, bleef ik alleen achter, zonder verder met iemand te kunnen spreken, gedurende acht dagen, totdat de bisschop kwam. En in die tijd begaf ik mijzelf voortdurend over aan het gebed en de overdenking van Gods genadige beloften, zoals die allen, zonder enige uitzondering, géldeen die de Naam van Zijn geliefde Zoon Jezus Christus aanroepen. Ik bevond bij mijzelf dagelijks een verbetering van de lichaamsgesteldheid, een toenemende vrede in het geweten, en tal van vertroosting van Godswegen dank zij Zijn Geest; en soms als het ware: een smaken en aanlichten van het toekomstige leven; en dat alles omwille van Zijn enige Zoon Jezus Christus."

Trappen in het geloof

Er zijn verschillende graden en trappen in dit ongeveerinsde geloof, zoals er ook verschillende soorten christenen zijn. Sommigen zijn nog in de moederschoot (Openb.

12:2, Gal. 4:19), en hebben de kerk als hun moeder, die om hen in barensood is; anderen zijn pasgeboren kinderkens, die gevoed worden met de melk des Woords (1 Kor. 3:2); en weer anderen zijn volkomen mannen in Christus, die gekomen zijn tot de mate van de grootte der volheid van Christus (Ef. 4:13).

De geringste mate des geloofs

De geringste mate des geloofs, welke een christen hebben kan, wordt vergeleken bij het mosterdgraan, het kleinste van alle zaden (Matth. 17:20); en bij een vlaswiek (Jes. 43:2), dat wel vuur bezit, maar zo zwak is, dat het geen warmte of licht, maar enkel wat rook verspreidt. Het heet klein geloof (Matth. 8:26) en het kan als volgt beschreven worden: Wanneer iemand met een nederig hart nog geen zekerheid gevoelt inzake de vergeving van zijn eigen zonden, en hij er toch van overtuigd is dat ze vergeven kunnen worden, en hij verlangt dát ze vergeven worden, en daarom dan ook bidt tot God, of Hij ze zou willen kwijtschelden en hem de kracht zou willen geven om met ze te breken.

Een klein geloof kan men nog duidelijker kennen, wanneer men de vier volgende punten overweegt.

1. Het is alleen in het hart van hem, die vernederd wordt vanwege zijn zonde. Want "Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make den geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden" (Jes. 57:15).
2. Het komt bij de mens vooral voor in de tijd van zijn bekering en roeping tot Christus, waarna hij moet toenemen, van geloof tot geloof.
3. Ook al is dit geloof in het hart, toch wordt het niet zo zeer gevoeld in het hart. Dat was soms bij David het geval. "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?" (Psalm 22:2). De eerste woorden 'mijn God, mijn God' getuigen van geloof, maar de laatste "Waarom hebt Gij mij verlaten?" bewijzen, dat hij toen Gods genade niet gevoelde. Klein geloof is dus in het hart van de mens, zoals in de lente de vrucht zich wel in de bloesem bevindt, maar nog niet openbaar komt, doch slechts zijn natuur en wezen in de bloesem heeft.
4. Tenslotte zijn de beginselen en zaden van dit geloof, of althans de tekenen en bewijzen ervan, deze drie.
 - (1) Het is een overtuiging, dat iemands eigen zonden vergeeflijk zijn. En ook al is die overtuiging nog geen geloof, toch is het een goede voorbereiding tot het geloof. Want de goddelozen snijden zichzelf geheel van Gods genade af, omdat zij met Kaïn (Gen. 4:13) zeggen, dat hun zonden groter zijn dan dat zij vergeven kunnen worden.
 2. Het is een verlangen naar de gunst en genade van God in Christus, en naar de middelen om die gunst te verkrijgen (Matth. 5:6; Lukas 1:53; Psalm 145:19; Psalm 10:17; Psalm 38:9 en Num. 23:10). Dat verlangen is een bijzondere genade van God, en ze heeft de belofte der zaligheid; en ze dient daarom wel onderscheiden te worden van de begeerte der goddelozen. Want hoewel ook die, zoals Bileam, het eeuwige leven begeren, toch kunnen ze niet oprecht naar de middelen verlangen, zoals geloof, bekering (of: berouw), zelf-doding, enz.
 - (2) Het is het gebed om niets anders ter wereld, dan alleen om de verzoening, dan vergeving hunner zonden, met sterke zuchtingen en smekingen, uit het diepst van het hart; hetgeen zij niet kunnen tot uitdrukking, als ze die gevoelen. Nu kan dit hartelijke bidden en verlangen om vergeving der zonde nooit uit het vlees voortkomen, maar louter van de Geest, Die (Rom. 8:26) deze hemelse werkzaamheden van verlangen, begeren, zuchten naar vergeving van zonden

en alle andere genadegaven Zijn kinderen schenkt. En waar de Geest van Christus woont, daar moet ook geloof zijn. Want Christus woont in de harten der gelovigen door het geloof (Ef. 3:17). Dus zoals Rebekka (Gen. 25:22), toen zij in haar schoot de tweeling voelde strijden - ook al deed het haar pijn - toch wist, dat zij in verwachting was, én dat de kinderen in haar levend waren, zo kunnen degenen, die zulke werkzaamheden en heilige aandoeningen opnoemden) bij zichzelf hebben, er verzekeren, dat de Geest Gods in hen woont is het een zwak geloof, geloof hebben.

Voorbeelden

Voorbeelden van dit klein geloof vinden we duidelijk bij de apostelen, die, ook al geloofden zij (Matth. 16:16), dat (zoals wij die zichzelf van , en dat zij, al Christus de Zaligmaker der wereld was, toch onbekend waren met Zijn dood en opstanding (Matth. 17:23, Lukas 9:45), welke de voornaamste middelen zijn tot de zaligheid. Na Zijn opstanding waren zij onbekend met Zijn hemelvaart en Zijn geestelijk Koninkrijk, want zij droomden nog van een aards koninkrijk (Hand. 1:6); en bij Zijn dood vluchtten zij allen bij Hem vandaan, en Petrus verloochende Hem op een vreselijke wijze. Ook al waren zij nu in zo'n staat, kon toch van hen niet beweerd worden, dat zij geen geloof hadden, maar wel, dat het een klein geloof was (Matth. 8:25).

Nog een tweede voorbeeld vinden we in David, die lange tijd in zijn twee grote zonden, overspel en doodslag, voortleefde, maar hij werd daaraan herinnerd door de profeet Nathan. En na vermaand te zijn, beled hij zijn zonden, en dadelijk maakte hem Nathan namens de Heere de vergeving ervan bekend. Toch verootmoedigde zich David daarna, zoals blijkt uit Psalm 51, en bidt hij oprecht om de vergeving van genoemde en van al zijn andere zonden, ja, alsof het niet waar geweest was dat ze vergeven waren, toen Nathan het hem verklaarde. Dat kwam, omdat - hoewel ze voor God vergeven waren - David toch niet, al bij zijn eerste berouw erover, de zekerheid van de vergeving ervan in zijn hart gevoelde. Hij had slechts een overtuiging, dat ze vergeven konden worden. En dus smeekte en bad hij vurig tot de Heere, om ze te vergeven en hem opnieuw te heiligen. Daar dit dus de kleinste mate des geloofs is, dient men zich te herinneren, dat wie daartoe niet kwam, nog in het geheel geen zaligmakend geloof bezit.

De grootste mate des geloofs

Deze is een volledige overtuiging van Gods barmhartigheid. Want dat is de kracht en rijpheid des geloofs, Rom. 4:20v.: "Hij (namelijk Abraham) heeft aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongeloof, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende Gode de eer, en ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen." Die volle zekerheid is er, als men met Paulus in Rom. 8:38 kan zeggen: "Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere." En opdat niemand zou denken, dat deze uitspraak alleen Paulus geldt, betuigt hij (1 Tim. 1:16) van zichzelf, dat Hij daarom in genade aangenomen was, opdat hij een voorbeeld zou zijn voor degenen, die later in Christus zouden geloven ten eeuwigen leven. Ja, de gehele Kerk geniet in feite hetzelfde, als zij in Hoogl. 8:6 zegt: "De liefde is sterk als de dood, de ijver is hard als het graf; hare kolen zijn vurige kolen, vlammen des HEEREN. Vele wateren zouden deze liefde niet

kunnen uitblussen, ja de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten enenmale verachten."

Geen enkele christen komt al direct tot deze volle zekerheid, maar met verloop van tijd, nadat hij een lange tijd een rein geweten voor God en de mensen bewaard heeft, en nadat hij tal van ervaringen van Gods liefde en gunst jegens zich in Christus heeft ontvangen.. Dat verklaart Paulus aan de Romeinen (5:4), *dat God in de verdrukkingen Zijn liefde in hun harten uitstort door de Heilige Geest, Welke aan hen gegeven is.* Maar hoe? Trapsgewijs. Want uit de verdrukking komt lijdzaamheid voort, en uit de lijdzaamheid bevinding, en uit de bevinding hoop; en de hoop beschaamt nimmer, of stelt niet teleur inzake het eeuwige leven. Dat blijkt uit Davids praktijk: "Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens; en ik zal in het huis des HEEREN blijven in lengte van dagen" (Psalm 23:6). Let op zijn onwrikbare overtuiging en bezie, hoe hij daartoe gekomen is, namelijk door de ervaring van Gods gunst bij diverse gelegenheden en op tal van manieren.

Want voordat hij zijn conclusie neerschrijft, noemt hij verschillende weldaden op, die hij van God ontvangen had: Dat Hij hem deed nederliggen in grazige weiden en hem zachtkens leidde aan zeer stille wateren; dat Hij hem verkwikte en leidde in het spoor der gerechtigheid; dat Hij hem kracht gaf in grote gevaren, zelfs van de dood, en hem bewaarde (vers 2-4); en dat Hij hem ten spijt van zijn vijanden, verrijkte met vele weldaden. Dank zij al die genadebewijzen, die God hem schonk; kwam hij tot de overtuiging, dat Gods gunst jegens hem zou voortduren. Ook David zegt tegenover koning Saul in 1 Sam. 17:32: "Geen mens ontvalle het hart om zijnentwil. Uw knecht zal heengaan en hij zal met dezen Filistijn strijden." En Saul sprak tot David in vers 33: "Gij zult niet kunnen heengaan tot dezen Filistijn om met hem te strijden; want gij zijt een jongeling en hij is een krijgsman van zijn jeugd af." David gaf ten antwoord, dat hij wél met de onbesneden Filistijn kon vechten en hem verslaan. De grond voor die overtuiging was ontleend aan de ervaring. Want zo spreekt hij in de verzen 34 - 36: "Uw knecht weidde de schapen zijns vaders, en er kwam een leeuw en een beer en nam een schaap van de kudde weg. En ik ging uit, hem na en ik sloeg hem en redde het uit zijn mond; toen hij tegen mij opstond, zo vatte ik hem bij zijn baard en sloeg hem en doodde hem. Uw knecht heeft zo den leeuw als den beer geslagen; alzo zal deze onbesneden Filistijn zijn gelijk een van die, omdat hij de slagorden van den levenden God gehoond heeft."

Op dezelfde wijze dient men de dingen betreffende het eeuwige leven te verstaan. Op de kleine David gelijkt elke christen. Goliath en het leger der Filistijnen beeldt satan en diens macht uit. Wie dus vast besloten wil zijn, dat hij de poorten der hel zal kunnen overwinnen en het eeuwige leven verkrijgen, die moet lange tijd over zijn eigen hart waken en de wacht houden, en moet tegen zijn eigen opstandige vlees strijden en het kruisigen; ja, hij moet ondervinding hebben van Gods macht, die hem in veel aanvechtingen bekrachtigt, voordat hij er ten volle verzekerd van zal zijn, dat hij het koninkrijk der hemelen binnengaat. Zoveel over het geloof zelf.

Vruchten des geloofs

Nu volgen de vruchten en weldaden des geloofs. Door middel van dit bijzondere geloof worden de uitverkorenen werkelijk met Christus verenigd (Ef. 1:17), en hebben zij een hemelse gemeenschap en omgang met Hem; en daarom gevoelen zij enigermate (Ef. 3:20; 1:19; 1 Kor. 3:16) van binnen Zijn Heilige Geest in hen bewegen en werken, zoals Rebekka de tweeling voelde bewegen in haar buik. Christus is als het Hoofd des lichaams (Ef. 1:21 en 23), en elke gelovige als een lid van datzelfde lichaam. Zoals nu het hoofd gevoel en beweging geeft aan de ledematen en

de ledematen zelf bemerken dat zij gevoel hebben en door middel van het hoofd zich bewegen, zo maakt Christus elke ware gelovige levend en werkzaam, en doet Hij hem door Zijn hemelse kracht het goede doen, dat Hij doet. En zoals aan de stam het sap ontleend wordt voor de ent, opdat die kan leven en groeien en op zijn wijze vrucht kan dragen, zo ook alle gelovigen, die Christus, de wáre Wijnstok, zijn ingeplant (Rom. 6:4, Joh. 15:1; Ef. 4:13-16). En zoals de ent zijn wilde natuur verliest en veranderd wordt in de natuur van de stam en goede vrucht gaat dragen, op dezelfde manier gaat het met degenen, die in Christus zijn, die langzamerhand geheel en al van kwaad tot goed vernieuwd worden (Hand. 15:9).

Rechtvaardigmaking

De uitverkorenen, die aldus met Christus verenigd zijn, ontvangen drie heerlijke weldaden, van Hem, namelijk rechtvaardigmaking, aanneming tot kinderen en heiligmaking. Rechtvaardigmaking wil zeggen, dat wanneer de uitverkorenen - die in henzelf opstandige zondaars en daarom stokebranden voor het helse vuur, ja Gods eigen vijanden zijn -, toch door Christus worden aanvaard van 's Heeren wege als volmaakt rein en rechtvaardig voor de mensen (1 Kor. 1:30; 2 Kor. 5:21).

Deze rechtvaardigmaking wordt op de volgende manier gewerkt: Zonde is hetgeen de mens onrechtvaardig maakt, tot een kind des toorns en der wraak. In de zonde zijn er drie dingen, die voor de mens schadelijk zijn.

1. De verdoemenis, die een gevolg is van de zonde.
2. De daadwerkelijke ongehoorzaamheid aan de wet door de zonde.
3. Ze is de wortel en fontein der zonde, namelijk de erfzonde. Dat zijn de drie dodelijke wonden en de drie ziekten, die in het hart en geweten van alle zondaars woelen. Maar nu is Christus Jezus volmaakt rechtvaardig (Lukas 1:35, Kol. 2:9, Joh. 4:14, Markus 2: 17).

Toch kan een zondaar drie onschatbare weldaden vinden, die op de drie genoemde kwalen passen:

1. Christus' lijden aan het kruis, dat genoegzaam is voor de zonden van alle mensen.
 2. Christus' gehoorzaamheid, waarmee Hij de wet vervuld heeft.
 3. De volmaakte heiligheid van Christus' menselijke natuur. Dat zijn de drie soevereine medicijnen om alle gewonde gewetens mee te helen, en dat zijn de drie stromen van levend water om het verbrijzelde en verslagen hart in te baden en zacht te maken.
- (1) Eerst komt dan het geloof (Kol. 2:14, Gal. 3:13, Ef. 1:7) en grijpt allereerst Christus' lijden aan, en zo wordt de zondaar bevrijd van de straf en schuld der zonde, en van de eeuwige verdoemenis, en op die manier wordt de eerste dodelijke wond genezen.
 - (2) Dan legt het geloof beslag op Christus' volmaakte gehoorzaamheid, doordat hij de wet vervulde, en op die manier wordt de tweede wond genezen (Rom. 4:18v., Matth. 3:15, Jes. 53 11, Fil. 2:8).
 - (3) Ten derde past het geloof de heiligheid van Christus' menselijke natuur op de zondaar toe, en dan wordt hij door God als volmaakt rechtvaardig aanvaard, en dan is zijn derde dodelijke wond genezen (Rom. 8 ; 1-3, Joh. 17:19). Zo wordt een zondaar rechtvaardig door de gerechtigheid van Christus, die hem toegerekend is.

Verzoening met God

Uit de ware rechtvaardigmaking vloeien tal van andere weldaden voort (Rom. 5:1-6).

- (1) Allereerst de verzoening, waardoor de gerechtvaardigde geheel en al verzoend is met God. Want zijn zonde is weggedaan, en hij is met de volkomen gerechtigheid van Christus bekleed (2 Kor. 5:18).
- (2) Ten tweede: De verdrukkingen zijn voor de gelovigen geen straffen voor de zonde, maar alleen Vaderlijke en liefderijke kastijdingen (Rom. 5:10, 2 Kor. 6:9, Hebr. 12:6, 2 Sam. 7:14, 12:13). Want de schuld en straf der zonde werden door Christus gedragen. Dus als een christen bezocht wordt, is dat nu geen straf. Want dan zou God dezelfde zonde tweemaal bestraffen, namelijk eenmaal aan Christus, en voor de tweede keer aan de christen; en zoiets kan niet bestaan met Zijn rechtvaardigheid. Daaruit volgt dus, dat de verdrukkingen slechts verbeteringen zijn bij de gelovigen.
- (3) De derde weldaad is, dat de gerechtvaardigde mens bij God het Koninkrijk der hemelen verdient (Matth. 19:28v., Openb. 2:10 en 22:12). Want als hij in Christus en door Zijn gerechtigheid volkomen gerechtvaardigd is, dan moet hij in en door Christus' verdiensten het eeuwige leven verdienen. En daarom noemt Paulus het de rechtvaardigmaking des levens (Rom. 5:18).

De inwendige weldaden die uit de rechtvaardigmaking voortvloeien, zijn die, welke inwendig in het hart ervaren worden en tot des te beter verzekering van de rechtvaardigmaking dienen, en dat zijn er vooral vijf.

(1) Vrede en rust in het geweten. Zoals alle mensen van nature in Adam verdorven zijn, zo hebben alle mensen van nature verdorven en bezoedelde gewetens, die hen aanklagen en beschuldigen vanwege hun zonden voor de rechterstoel van God; en wel dermate, dat - ten einde raad, zonder te weten wat hij doet - de natuurlijke mens zich tegen elke gedachte aan de dood en aan vrees voor het dreigende gevaar verzet. Maar door het geloof in Christus is de christen overtuigd van de vergeving van zijn zonden (Hebr. 10:17, Rom. 5:1, 15:16).

Verschil tussen een dode en geruste consciëntie

Het sluimerende en dode geweten lijkt nogal op het goede, tot rust gebrachte geweten, en velen verwisselen die twee dan ook uit onkunde. Maar ze kunnen als volgt onderscheiden worden.

1. Laat de gelovige christen zichzelf eens onderzoeken, of zijn geweten getroffen werd door het gevoelen van Gods oordelen, en neergedrukt werd met de last van zijn zonde, voordat hij tot die rust kwam. Want dan kan hij goede hoop koesteren, dat het Gods Geest was, Die hem de vrede schonk, omdat God beloofd heeft, "dat Hij wil wonen bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Hij levend make den geest der nederigen", enz. (Jes. 57:17, Joh. 7:37). Maar als hij altijd al van het begin van zijn leven af, die vrede bezat, dan kan hij zich gemakkelijk bedriegen, door de stomheid en gerustheid van een bezoedeld geweten te houden voor de ware vrede van het geweten.
2. Laat hij dan eens onderzoeken, vanwaar die vrede van zijn geweten voortkomt. Want als die van iets anders komt dan van de zekerheid der zonde-vergeving (Rom. 5:1, Hebr. 9:14), dan is het geen ware vrede; zoals velen, die zichzelf in de zondedienst vleien en van vergeving dromen, op die grond gerust zijn, en de duivel is bereid genoeg om dat in hun geest te brengen; maar dat kan geen ware vrede zijn.
3. Laat hij zichzelf eens onderzoeken, of hij er zorg voor draagt om een goed geweten te bewaren; en als hij dat doet, heeft hij ook een goed en gerust geweten

ontvangen van de Heere. Want als God iemand in verband met zijn zaligheid een gave schenkt, dan geeft Hij ook de zorg om die te bewaren.

Toegang met vertrouwen

(2) De tweede innerlijke weldaad is: een toegang tot Gods gunst (Ef. 3:12, Rom. 5:2) en een volharden daarin; hetgeen werkelijk een heerlijke weldaad is. Als iemand bij zijn vorst in de gunst komt, dan is hij zo vrijmoedig om tot hem te komen, en hij kan vrije toegang tot hem verkrijgen, en hij kan dat boven alle anderen verkrijgen. Zo ook kunnen zij, die in Gods gunst délen, omdat zij uit vrije genade in Christus zijn begenadigd en gerechtvaardigd, vrijmoedig voor God naderen en zij kunnen Hem vragen en zijn er zeker van te verkrijgen: elke weldaad die tot hun welzijn dient (Rom. 5:2, 14:17).

Geestelijke vreugde

(3) De derde is een geestelijke vreugde in hun hart, juist wanneer zij worden beproefd, omdat zij stellig verwachten, het Koninkrijk der hemelen te zullen verkrijgen. De vierde is, dat Gods liefde is uitgestort in het hart der gelovigen door de Heilige Geest (Rom. 5:5), d.w.z. dat de Heilige Geest de gelovigen zeer kennelijk de liefde Gods jegens hen laat gevoelen en daarmee als het ware hun hart vervult.

Aanneming tot kinderen

De tweede hoofdweldaad is de aanneming tot kinderen, waardoor zij die gerechtvaardigd worden, door God ook als Zijn eigen kinderen worden aangenomen. Uit die aanneming komen weer tal van andere weldaden voort.

1. Gods uitverkoren kind wordt daardoor een broeder van Christus.
2. Hij is een koning, en het Koninkrijk der hemelen is zijn erfenis.
3. Hij is een heer over alle schepselen, behalve over de engelen.
4. De heilige engelen dienen hem ten goede, zij bewaren hem en houden de wacht over hem.
5. Alle dingen, ja smartelijke beproevingen en zelfs de zonde, dienen tot zijn welzijn, ook al is ze in haar eigen natuur nog zo schadelijk (Hebr. 2, 1 Kor. 15:54-56, Rom. 5:6, 1 Kor. 10:10); en dus is de dood, die het vreselijkste is, voor hem geen toegang tot de hel, maar een nauwe poort om hem in het eeuwige leven te leiden, Gal. 3:26 Hebr. 2: 11, 1 Petrus 2: 9, Hebr. 6: 7v., 1 Kor. 3:22, Hebr. 1:14, Rom. 8:28, 2 Kor. 12:7.
6. Tenslotte, wanneer hij zo is aangenomen tot kind, dan kan hij van Gods kant troost verwachten, die overeenkomt met de mate van zij beloofd heeft.

Zekerheid van deze aanneming

De innerlijke zekerheid van de aanneming is er dank zij twee getuigen. De eerste is onze geest, d.w.z. een hart en geweten, dat geheiligd werd door de besprenging met het bloed van Christus. Omdat het nu voorkomt, dat het getuigenis van onze geest vaak zwak is, heeft God in Zijn goedheid Zijn eigen Geest gegeven om mét onze geest te getuigen. Want de uitverkorenen hebben in zich de Geest van Jezus Christus, Die tot hen getuigt en hen ervan overtuigt, dat zij Gods aangenomen kinderen zijn. Daarom heet de Heilige Geest de Geest der aanneming tot kinderen (Rom. 8:16, Gal. 4:16, 1 Petrus 3:21), omdat Hij in ons de zekerheid van onze aanneming bewerkt, en ook heet Hij een onderpand (2 Kor. 1:21). Want zoals in de handel, wanneer een deel van de prijs als onderpand betaald wordt, daarmee de zekerheid gegarandeerd wordt, dat men de gehele prijs zal betalen, zo ook, wanneer Gods kind zoveel van de Heilige

Geest heeft ontvangen, dat hij ervan overtuigd is dat hij in Christus is aangenomen en uitverkoren, dan kan hij erop hopen en bezit hij reeds veel zekerheid, dat hij eenmaal ten volle het eeuwige leven zal genieten in het Koninkrijk der hemelen. Inderdaad is dit getuigenis bij de meeste mensen zwak (Rom. 8:29, 1 Joh. 3:2, Kol. 3:3, 1 Kor. 3:1, Ef. 4:14) en kan het nauwelijks bemerkt worden, omdat de meeste christenen, ook al kunnen ze oud van jaren zijn, toch over het algemeen zuigelingen in Christus zijn, en nog niet tot de volkomen wasdom komen; en zij kunnen bij zichzelf een sterke kracht der zonde opmerken, terwijl Gods genadegaven in geringe mate in hen zijn. En verder, wanneer Gods kinderen zeer bedroefd zijn - zoals in tijden van beproeving en in het uur van de dood -, dan wordt de inwendige werking van de Heilige Geest zeer duidelijk ervaren. Maar een verworpene kan dit getuigenis in het geheel niet hebben, ofschoon inderdaad iemand zichzelf ermee vleit, en de duivel, die Gods Geest nabootst, de vleselijk gezinde mensen en geveinsden er gewoonlijk van overtuigt, dat zij behouden zullen worden.

Maar die duivelse inbeelding en het getuigenis van de Geest kunnen aan twee kenmerken onderscheiden worden.

- (1) Een hartelijk en vurig gebed tot God in de Naam van Christus. Want dezelfde Geest Die ons betuigt dat wij Gods aangenomen kinderen zijn, doet ons ook roepen, d.w.z. vurig tot God bidden, onder kermen en zuchten, die hemel en aarde doordringen. Welnu, dat hartelijke, vurige en luide roepen in de oren van God kan de duivel aan geen geveinsde geven. Want het is het bijzondere kenmerk van Gods Geest.
- (2) Het tweede kenmerk is, dat zij die het bijzondere getuigenis bezitten van de Geest Gods, ook in hun hart dezelfde aandoeningen jegens God kennen, als kinderen gevoelen tegenover hun vader, namelijk liefde, vrees, eerbied, gehoorzaamheid en dankbaarheid. Want zij roepen God niet aan als een verschrikkelijke Rechter, maar zij roepen 'Abba', d.w.z. Vader! En die aandoeningen hebben ze niet, als satan hen bedriegt met een fantastische voorstelling van hun behoud. Want het kan wel zijn, dat zij geveinsd of uit gewoonte God 'Vader' noemen, maar in waarheid kunnen ze dat niet.

De levende hoop

Op die manier worden de uitverkorenen verzekerd van hun aanneming tot kinderen en van hun rechtvaardigmaking en begiftigd met hoop (Rom. 8:25; 5:5; 2 Kor. 5, Hebr. 11:2), waardoor zij geduldig uitzien naar de vervulling van al het goede werk, dat God in hen begonnen is. En daarom ondergaan zij alle kruisen en beproevingen met een rustige en tevreden geest, omdat zij weten dat de tijd zal aanbreken, dat zij de volledige verlossing van alle kwaad zullen kennen. Dat was het geduld van Paulus' hoop (1 Thess. 1:2, Rom. 8:38), toen hij zei, dat niets ter wereld hem zou kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus. En van dien aard was het geduld van Polycarpus en van Ignatius, die toen hij veroordeeld werd om voor de wilde dieren geworpen te worden, en hij het gebrul van de leeuwen hoorde, stoutmoedig en toch geduldig sprak: "Ik ben de tarwe van Christus, ik zal met de tanden van de wilde dieren vermaald worden, opdat ik een goed brood moge blijken te zijn." Ook de lijdzaamheid van de zalige martelaar Laurentius was zodanig. Want als een zachtmoedig lam liet hij zich folteren op een gloeiend rooster; en toen hij geruime tijd met hete spiesen neergestoken was, sprak hij door Gods krachtige Geest tot de keizer, die hem op die manier liet folteren, als volgt:

*Genoeg is deze kant
Gebraden en geraakt; Keer om, en proef, tiran,*

Of het rauw of gebraden smaakt.

De Heiligmaking

De derde voorname weldaad is inwendige heiligmaking (Hand. 15:9, Psalm 103: 5, Ez. 11:19, Psalm 51:12), waardoor de christen in zijn geest, wil en genegenheden bevrijd wordt uit de slavernij en tirannie van zonde en satan, en langzamerhand door de Geest van Christus kan gaan begeren en goedkeuren, hetgeen goed is, om daarin te wandelen. En die heiligmaking heeft twee delen:

- a. De afsterving (letterl. mortificatie), wanneer de kracht der zonde voortdurend verzwakt, verteerd en verminderd wordt (Gal. 5:24, Kol. 3:5);
- b. de levendmaking (Ef. 1:1; 1 Kor. 15:45), waardoor de inklevende gerechtigheid werkelijk in hen gebracht wordt en daarna voortdurend toeneemt.

Deze heiligmaking wordt in alle christenen op deze manier gewerkt: Nadat zij met Christus verenigd, en op een geestelijk, verborgen (letterl. mystieke) wijze been van Zijn gebeente en vlees van Zijn vlees geworden zijn, werkt Christus krachtdadig in hen door Zijn Heilige Geest, en dat zijn vooral deze drie werken.

1. Hij laat Zijn eigen dood op krachtige wijze de dood van alle zonde uitwerken, en om de kracht des vleses te doden (Rom. 6:3, Kol. 2:12; 3:2). Want het is een corasief (= soort pleister), dat op het aangedane deel gelegd wordt en zó het venijn en bederf verteert; en zo wordt de dood van Christus toegeëigend om de begeerlijkheid en het bederf van de gehele mens aan te tasten en te verteren.
2. Zijn begrafenis bewerkt de begraving van de zonde a.h.w. in een graf.
3. Zijn opstanding werkt een levendmakende kracht in hen (Fil. 3:10, Rom. 6:4), en dient hun om uit hun zonde op te staan, waarin zij dood en begraven neerlagen, teneinde gerechtigheid te doen en in heiligheid des levens te wandelen. Lazarus' lichaam lag vier dagen in het graf te riekten (Joh. 11:39) en toch wekte Christus het op, en gaf Hij hem het leven terug, en liet hem dezelfde werken doen als de levenden. Zo handelt nu Christus ook met de zielen der gelovigen. Zij rotten en riekten in hun zonden en zouden daarin willen omkomen, als zij aan hun lot overgelaten werden. Maar Christus brengt een hemels leven in ze, en maakt hen werkzaam en levend om Gods wil te doen in de werken van het christelijk geloof en in de werken van hun beroep. En deze heiligmaking betreft de gehele mens, in zijn geest, ziel en lichaam (1 Thess. 5:23); en dan betekent de geest 's mensen verstand en geheugen; en de ziel zijn wil en aandoeningen.

Heiligmaking van het verstand

De heiligmaking des verstands is de verlichting ervan met de ware kennis van Gods Woord. Ze bestaat uit twee soorten, namelijk geestelijk verstand en geestelijke wijsheid. Geestelijk verstand is een algemene bevatting van alles wat er gedaan moet worden, krachtens en uit Gods Woord. Geestelijke wijsheid is een waardevolle genade van God, waardoor iemand uit Gods Woord verstaan kan, wat er al dan niet gedaan moet worden in elke bijzondere zaak of handeling, naar de omstandigheden van persoon, tijd, plaats, enz. Ze zijn er allebei in iedere christen. Want anders zou Paulus nooit voor de Kolossenzen (1:9) gebeden hebben, "dat gij moogt vervuld worden met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand." In allebei heeft David uitgeblonken, die van zichzelf betuigt, dat Gods Woord "een lamp voor zijn voet en een licht voor zijn pad" was (Psalm 119:105), en dat God hem "door Zijn geboden wijzer maakte dan zijn vijanden, omdat Gods getuigenissen zijn betrachtting waren"

(vers 98), ja, dat hij "voorzichtiger was dan de ouden, omdat hij Zijn bevelen bewaard had" (vers 100). De eigenschappen van de verlicht verstand zijn vooral deze twee.

1. Dat daardoor de christen zijn eigen blindheid, onkunde en ijdelheid ziet, zoals blijkt bij David, die - hoewel hij een profeet Gods was -, toch bad: "Ontdek (o Heere) mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet" (vers 18). En vandaar komt het, dat de Godzaligen zoveel de blindheid van hun geest betreurden. Daarentegen denkt de goddeloze te midden van zijn blindheid (Joh. 9:41), dat hij ziet.
2. De geest gaat door en is bezig met de gedurige overdenking van Gods Woord. Zo zegt David in Psalm 1:2 van de rechtvaardige: "Zijn lust is in des HEEREN wet, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht."

Het geheugen wordt ook geheiligd, daarin dat zij kan bewaren en onthouden hetgeen goed en naar Gods wil is, daar zij tevoren gedacht wat onreinheid, boosheid en ijdelheid was. Psalm 119:11. "Maria bewaarde deze woorden, al tezamen overleggende die in haar hart", Lukas 2:19. Tot betrachtning van deze herinnering geeft Salomo een goede les: Mijn zoon, merkt op mijn woorden, Spr. 4:20.

Heiliging van de wil

Verder wordt de wil van een christen vernieuwd en gereinigd door Christus, hetgeen blijkt uit het feit, dat hij in zoverre bevrijd is van de zonde, dat hij kan willen en verkiezen, wat goed en aangenaam is voor God, en hij kan weigeren wat verkeerd is, overeenkomstig Paulus' woorden: "Het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen" (Fil. 2:13). Als men nu de mens beziet, zoals hij van nature is, dan kan hij willen noch volbrengen hetgeen goed, maar alleen hetgeen verkeerd is (Job 15:16, Ef. 2:3, Lukas 11:21). Want hij is verkocht onder de zonde, zoals de os of de ezel, en hij bedrijft de ongerechtigheid, zoals de vis het water indrinkt; ja, hij is dienstbaar aan de satan, die zijn geest gemene driften inblaast, en die 's mensen wil, aandoeningen en de leden van zijn lichaam ombuigt naar zijn eigen vervloekte wil; zodat hij in zijn leven niets anders doet dan tegen God zondigen en opstaan. En men dient zich te herinneren, dat ook al wordt de wil van een christen in dit leven ten dele bevrijd van de slavernij der zonde, hij toch niet vóór het toekomstige leven, bevrijd worden zal van de macht der zonde. Want Paulus, dat lieve kind Gods, zegt van zichzelf, hoewel hij al wedergeboren was, dat hij vleeselijk was, en verkocht onder de zonde (Rom. 7:14).

Heiliging van de genegenheden

Geheiligde genegenheden kan men hieraan kennen, dat ze bewogen en geneigd worden om hetgeen goed is, te omhelzen (Rom. 12:9); en ze worden in de regel niet aangedaan en aangezet met hetgeen verkeerd is, tenzij dan om dat te ontgaan. Voorbeelden daarvan zijn de volgende. "Verblijdt u met de blijden, en weent met de wenenden" (Rom. 12:15). "Verblijdt u, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen" (Lukas 10:20). Naar Gods tegenwoordigheid en gunst verlangen "als een dorstig land" (Psalm 143:6). Vrezen en beven voor Gods Woord (Jes. 66:2). Verlangen en bezwijken "naar de voorhoven des HEEREN", waar God gediend wordt (Psalm 84:3). "Van dag op dag gekweld worden door het zien en horen van 's mensen ongerechte Werken" (2 Petrus 2:8), en 'waterbeken' vergieten, omdat de mensen Gods wet niet onderhouden (Psalm 119:136). In vurigheid des geestes de Heere dienen (Rom. 12:11). "De innerlijke bewegingen der barmhartigheid aandoen" tegenover 's mensen ellendigheden (Kol. 3:12). Toornig worden en niet zondigen (Ef. 4:26). Bedroefd zijn

vanwege het mishagen van God (2 Kor. 7:11). Broeders liefhebben (1 Joh. 3:14 broeders in Christus). Gods getuigenissen bewonderen; en ze liefhebben, meer dan goud (Psalm 119: 127v.). Gods genadegaven bij anderen bewonderen (Matth. 8:10). God met vreze dienen en zich verheugen met beving (Psalm 2:11). "Wandelen in de vreze des Heeren" en vervuld worden met "de vertroosting des Heiligen Geestes" (Hand. 9:31). "Bedroefd zijn door menigerlei verzoeking" (1 Petrus 1:6). Zich verheugen vanwege "de gemeenschap aan Christus' lijden" (1 Petrus 4:13). De Heere verbeiden, zich in Hem verblijden en op de Naam Zijner heiligheid vertrouwen (Psalm 33:20). De volle verlossing verwachten (Rom. 8:23), zuchten en verlangen naar de genieting van het eeuwige leven (2 Kor. 5:2). De woning van Gods huis en de plaats des tabernakels Zijner eer liefhebben (Psalm 26:8). Alle dingen schade en drek achten om de uitnemendheid van Christus (Fil. 3:8).

IJver voor Gods eer

Maar onder al die geheiligde aandoeningen behoort men er vooral op vier te letten. 1. Een ijver voor Gods eer, waardoor de christen alzo gezind is, dat hij liever zou willen dat zijn eigen ziel verdoemd werd, dan dat God Zijn eer zou moeten verliezen. Zoals dat het geval was bij Mozes, die bang was dat God Zijn eer zou verliezen, als Hij de Israëlieten om hun afgoderij totaal zou vernietigen, die Hij immers tot Zijn volk uitverkoren had; en hij bad daarom in dit verband tot de Heere: "Nu dan, indien Gij hun zonde vergeven zult! Doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt." En in Rom. 9:3 kon Paulus van heler harte wensen om van alle gemeenschap met Christus afgesneden te worden en aan het eeuwige verderf te worden prijsgegeven voor Zijn volksgenoten, de Joden, en voor Gods eer in het bijzonder.

Sommigen mogen dan zeggen, dat die aandoening niet aan allen gemeen is, maar alleen eigen is aan mensen, die met zo'n buitengewone liefde bezielde waren als genoemde heilige mannen, en die hun hart met de Goddelijke liefde zo opgewekt en vervuld hebben en daarmee zo ingenomen van zichzelf waren, dat zij alle andere dingen, ja zichzelf vergaten, zonder iets anders te bedoelen dan God en Diens eer.

Daarop antwoord ik, dat deze liefde wel aan allen gemeen is, zij het ook in verschillende mate, namelijk aan sommigen meer en aan anderen minder; en dat blijkt uit het feit, dat onze Zaligmaker Christus iedereen in het gebed dat Hij ze leerde, ze onderwijst om - alvorens iets anders te smeken, hetzij betreffende God of mens - te bidden, dat Gods Naam worde geheiligd. Want daardoor onderwijst Hij alle christenen, dat zij alle achting van henzelf, hun eigen genot en voordeel moeten voorbijgaan; zelfs hun behoud of verdoemenis, teneinde geheel en al met een hartelijke liefde in alle daden de eer van God te zoeken, opdat - zoals Gods eer voor Hemzelf het allerdierbaarst is - het ook moge blijken, dat die bij hen het dierbaarste is. Als iemand het vreemd vindt, dat Mozes, Paulus of een ander het ermee eens moeten zijn om in ellende te geraken, hun eigen leven te verliezen en met de verworpen en verdoemde geesten in het eeuwig verderf, in het helse vuur geworpen te worden - liever dan dat Gods eer in oneer en godslastering zou veranderen! -, laat ze er dan eens op letten, hoe wonderlijk de kracht der ware liefde is, die alle dingen doet verdragen (1 Kor. 13:7); die sterk is als het graf (Hoogl. 8:6v.); die alles overwint en nog nooit overwonnen werd; die een vlamvend vuur is, dat door een hele zee met water niet kan uitgeblust worden. En de liefde, welke de mensen voor God gevoelden, bracht hen zó in verrukking, dat zij geen vrees voor het helse vuur kenden.

De vrees voor God

De tweede aandoening is de vreze Gods; een zeer uitnemende en heerlijke genade van God. Salomo stelt ze tegenover al het andere (Pred. 12:13), ja geeft er ook de voorrang aan, boven alle dingen ter wereld, door ze tot het 'einde' van alles te maken. Want anders kan een mens niet wijs zijn; de vreze Gods is de eerste schrede tot de wijsheid. In haar is een 'sterk vertrouwen'; ook is ze "een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods" (Spr. 14:26v.). De kerken in Judea hadden vrede en werden gesticht (= gebouwd), en wandelden in de vreze Gods (Hand. 9:31), en waren overvloedig vervuld met de vertroosting des Heiligen Geestes.

Deze vreze Gods bestaat uit 2 delen.

- (1) Ze is een overtuiging des harten, dat men in Gods tegenwoordigheid verkeert, wáár men ook moge zijn; en wanneer hij uit zwakheid God vergeet, dan trekt ze de mens uit hemzelf weer in de tegenwoordigheid van God. Zoals het bij David was: "Ik stel (zegt hij in Psalm 16:8) den HEERE geduriglijk voor mij; omdat Hij aan mijne rechterhand is, zal ik niet wankelen." En dit zijn verkeren in Gods tegenwoordigheid beschrijft hij uitnemend schoon in Psalm 139. Henoeh wandelde met God, Gen. 5:22. Abraham moest voor Gods aangezicht wandelen en oprecht zijn.
- (2) Het tweede deel van de vreze Gods is: In Gods tegenwoordigheid voor Hem vrezende; en dat gebeurt, wanneer de mens op zijn wegen acht slaat om God geen aanstoot te geven. De volgende raad geeft David aan Sauls raadsliden, Psalm 4:4: "Zijt beroerd en zondigt niet!" Farao gebod de vroedvrouwen in Egypte, om bij hun geboorte alle jongetjes van de Israëlieten te doden. Maar dat deden zij niet, omdat zij God vreesden (Ex. 1:17), uit vrees Hem te mishagen. En vandaar komt het, dat de Godzaligen het Woord van God horen met vree en beving (Jes. 66:2).

Haat tegen de zonde

De derde is haat en verfoeiing van de zonde, als zónde, en vooral van 's mensen eigen verdorvenheden, waarmee de christen dermate geplaagd wordt, dat hij met betrekking daarmee, en om geen andere reden! zeer hartelijk verlangt om deze allerellendigste wereld te mogen verlaten; en (hij verlangt) te treuren, omdat hij er nog niet van verlost is, zeggende met Paulus in Rom. 7:24: "Ik, ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?" Verder is het de zonde, die de Kerk in Hoogl. 1:4 doet klagen, dat zij zwart is, omdat de zon haar beschenen heeft; reden, waarom zij in Openb. 22:20 uitroept: "*Kom, Heere Jezus! ja, kom haastiglijk!*"

Vreugde om Christus' wederkomst

De vierde is vreugde van het hart bij het waarnemen van de nabijheid of het aanbreken van de vreselijke dag des oordeels. De verworpene beeft bij die waarneming van de oordeelsdag, of anders geeft hij er vanwege de valse gerustheid van zijn hart, niet om (Lukas 21:27). En wanneer hij de tekenen van Christus' komst zien zal, zal zijn hart van vrees bezwijken (2 Tim. 4:8, 2 Kor. 5:10) en zal hij tot de heuvelen roepen om op hem te vallen (Lukas 21:26). Maar de gelovige daarentegen houdt van Christus' tweede komst, en daarom verwacht hij die en verlangt hij ernaar; zij zullen hun hoofden omhoog heffen (Lukas 21:28), omdat de vervulling van hun verlossing nabij is.

Heiligmaking van het lichaam

Deze heiligmaking is er, wanneer alle lichaamsdelen er zorgvuldig voor bewaard worden om het instrument te zijn om enige zonde te volbrengen (Rom. 6:19), en

middelen worden voor de gerechtigheid en heiligheid. Zo bad Paulus voor de Thessalonicenzen (1 Thess. 4:4v.), "dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en ere, niet in kwade beweging der begeerlijkheid, gelijk als de heidenen die God niet kennen." En Job (31:1) maakte een verbond met zijn ogen, om geen acht te geven op een maagd. Uit hun voorbeeld blijkt wel, hoe elk lichaamsdeel rein en heilig moet bewaard worden.

Als een vernederd christen deze mate van heiligmaking niet bij zichzelf opmerkt, laat hij dan toch de moed nog niet verliezen. Want als iemand een gewilligheid en verlangen kan hebben om al Gods geboden te gehoorzamen, dan bezit hij de Geest (Rom. 8:5); en wie de Geest van Christus bezit en wie in Christus 'is', zal nooit de verdoemenis zien (vers 1). En al schiet hij dan nog veel in de beoefening der gehoorzaamheid tekort, toch zal God zijn genegenheid om te gehoorzamen aannemen als een gehoorzaamheid, die Hem welbehaaglijk is. God zal u goedkeuren om Zijn eigen werk, dat Hij in u gewrocht heeft, en u niet om het uwe verwerpen.

Bekering

Uit de heiligmaking ontstaat het berouw (repentance, bekering). Want de mens kan zijn eigen zonden niet haten, voordat hij geheiligd is. Berouw is er, als iemand zich tot God bekeert en vruchten voortbrengt 'der bekering waardig' (Hand. 26:20). Deze bekering tot God heeft 2 delen.

1. Een voornemen en vast besluit des harten om nooit meer te zondigen, maar een nieuw leven te leiden. Dat was er bij David, die zich geheel voornam om Gods geboden te bewaren, en zijn hart erop toelagde om Zijn instellingen ten einde toe te vervullen (Psalm 119:112 en 5). En daartoe wekte Barnabas de broeders te Antiochië op, "dat zij met een voornemen des harten bij den Heere zouden blijven" (Hand. 11:23).
2. Het tweede deel is een heilige inspanning in 's mensen leven en wandel, om zichzelf van de zonde te zuiveren en te reinigen. Daarvan spreekt Johannes (1 Joh. 3:3): "En een iegelijk die deze hope op Hem heeft, die reinige zichzelf gelijk Hij rein is." Dat bracht David in beoefening, zoals blijkt uit wat hij zegt in Psalm 73:13: "Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd en mijn handen in onschuld gewassen."

Als het iemand verbaast, hoe de bekering volgen kan op de heiligmaking, door erop te letten dat het 't eerste van alles is wat de profeten, apostelen en dienstknechten Gods aan de mensen prediken, die zij voor Christus zouden willen winnen, dan antwoord ik: Alle andere genadegaven liggen meer verborgen in het hart, terwijl daarentegen de bekering openbaar is en vlugger aan 's mensen bewustzijn kenbaar wordt, alsook voor de ogen der wereld treedt. Ze lijkt op de knoppen aan de boom, die zich eerder vertonen als de bladeren, de bloesems en de vruchten; en toch komt ze, wat haar wezen betreft, het laatst. Want de mens moet eerst vernieuwd worden, en tot een uiterst mishagen van zijn eigen zonde alvorens hij er zich van wil afkeren en ze zal loslaten.

Godzaligen en goddelozen zondigen verschillend.

Daaruit kan duidelijk worden, dat er een andere manier van zondigen is bij de Godzaligen dan bij de goddelozen, ook al vallen zij allebei in dezelfde zonden. Wanneer een goddeloze zondigt, dan stemt hij de zonde in zijn hart volledig toe. Maar ook al vallen de Godvruchtigen in dezelfde zonden als de goddelozen, toch geven zij nimmer hun volledige toestemming. Want in hun verstand, wil en aandoeningen zijn zij deels wedergeboren en deels onwedergeboren, en daarom wil hun wil enerzijds het

verkeerde, maar anderzijds heeft hij er een afkeer van; zoals Paulus van zichzelf betuigt in Rom. 7:22: "Ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mens, maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt", enz. En het feit dat de godzalige nooit helemaal ermee instemt om te zondigen, is duidelijk aan 3 kentekenen.

- (1) Voordat hij komt te zondigen, heeft hij geen bedoeling of begeerte om dat te doen. Maar zijn opzet en begeerte is om, geheel tegengesteld aan die zonde, Gods wil te volbrengen.
- (2) Bij het bedrijven of volvoeren van de zonde, staat zijn hart ertegen op, maar vanwege de kracht der verzoeking en de machtige aandrang van het vlees wordt hij ertoe overgehaald om het verkeerde te doen. Paulus zegt van zichzelf, dat hij 'verkocht was onder de zonde', dat wil zeggen, dat hij geleek op een slaaf, die graag aan de macht van zijn heer zou willen ontsnappen, maar toch gedwongen is om hem in grote ellende te dienen.
- (3) Nadat hij gezondigd heeft, gevoelt hij erom een groot mishagen aan zichzelf en heeft hij werkelijk berouw. Zoals Petrus, alvorens hij zijn Meester verloochende (Matth. 26:69-72) niet de bedoeling had om dat te doen, maar veeleer wilde hij sterven voor Zijn zaak. Bij de daad had hij een strijd met zichzelf, zoals daaruit kan blijken, dat hij eerst geveinsd antwoordde: Ik weet niet, wat gij zegt; en toch ging hij daarna, toen satans aanval het van hem won, ... zweren, vloeken en zichzelf verbannen. En na zijn val bekeerde hij zich, en weende er bitterlijk om. Dat alles was bij Judas geheel anders, die met een vast voornemen en bedoeling heenging om zijn Meester te verraden. Want de duivel, die hem daartoe al lang tevoren verzocht had, 'voer in hem', d.w.z. maakte dat hij zich overgaf en besloot om het te doen. En later toen Christus verraden en veroordeeld was (Matth. 27:5), was Judas niet bedroefd over zijn zonde met een 'droefheid naar God', maar hing hij zichzelf uit wanhoop aan de genade op.

Vruchten der bekering

Vruchten der bekering waardig, zijn vruchten die de 'eikebomen der gerechtigheid' dragen (Jes. 61:3; 1 Tim. 1:5), namelijk goede werken. En om een goed werk te doen zijn drierdingen nodig.

- (1) Het moet voortkomen uit het rechtvaardigende geloof. Want een werk kan Gode niet behagen, indien de persoon zelf Hem niet behaagt, en niemand kan Hem behagen zonder dat geloof.
- (2) Het moet gedaan worden in gehoorzaamheid aan Gods geopenbaarde Woord. "Gehoorzamen is beter dan slachtoffer, opmerken dan het vette der rammen" (1 Sam. 15:22). 3. Het moet strekken tot Gods eer. "Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods" (1 Kor. 10:31). De bijzondere werken van de christenen, die zij -en niemand anders! - werkelijk volbrengen, zijn de vijf volgende.

1. Horen van het Woord

Het eerste is het goede horen van het Woord. "Mijne schapen (zegt Christus in Joh. 10:27) horen Mijne stem, en zij volgen Mij." En elders (8:47): "Die uit God is, hoort de woorden Gods." En dit was het kenmerk van de gelovigen in de oud-christelijke kerk, namelijk samenkomen om het Woord te horen. Dit goede horen van het Woord is het zaligmakende horen, dat het eeuwige leven geeft. Bij dat werk zijn de christenen gewoonlijk aldus gesteld. Eer zij komen, om het Woord Gods te horen, maken zij

zichzelf gereed óm het te horen, zoals die van Beréa deden, die "het Woord ontvingen met alle toegenegenheid" (Hand. 17:11). Deze voorbereiding bestaat uit twee delen.

- a. Zij ontdoen zich van alle beletselen, opdat zij - als de renners in de loopbaan - "ras zijn om te horen" (Jak. 1:19). Die belemmeringen zijn de zonde en verkeerde hartstochten. En zij komen met een vernederd hart, "als dwazen, opdat zij wijs mogen worden" (1 Kor. 3:18).
- b. Zij wekken zichzelf op en komen al hongerend en dorstend naar het Woord Gods, in de samenkomsten, zoals de mensen verlangen naar spijs en drank.

Wanneer zij dan Gods Woord horen, dan is hun geest:

- allereerst uitsluitend gevestigd op, en aandachtig voor hetgeen er gesproken wordt, zoals een Lydia, (Hand. 16:14).
- en tweede, zij geloven echt het Woord Gods, en zij passen dat nauwgezet op hun eigen ziel toe.
- Ten derde, zij gevoelen er de levendige kracht van in zichzelf. Het is als een zout (Markus 9:50) in hen, om hun inwendig bederf eruit te trekken. Het is hun als een 'zwaard des Geestes' (Ef. 6:17), en als een offermes (Rom. 15:16) in de hand van Gods dienaar, waardoor hun vlees gedood wordt, en zij Gode opgeofferd worden tot een levende offerande voor God. Het is 'geest en leven' (Joh. 6:63) om hun zielen te verkwikken en levend te maken, die dood liggen in de zonde. En de reden daarvan is duidelijk. Want Gods Woord wordt gepredikt als een beker wijn. De ware christen is 's Heeren gast, maar hij die saus in zichzelf heeft, brengt zijn suiker mee, namelijk zijn ware geloof, dat hij 'vermengt' met Gods Woord (Hebr. 4:2), en zo wordt het hem tot een beker zoete wijn en als water des levens. Omdat echter de geveinsde geen geloof meebrengt, drinkt hij er wel van, maar vindt de wijn zuur, wrang en smakeloos; en inderdaad is het voor hem als sterk smakend vergif.
- Verder horen zij het Woord Gods als 'in de tegenwoordigheid Gods' (Hand. 10:33, Jes. 66:2), en daarom is hun hart vol vrees en beven. En zij nemen Gods Woord aan, niet als van een mens, maar als van Christus (1 Thess. 2:13), de enige Leraar der kerk (Matth. 17:5, 1 Petrus 5:4); en zij letten niet zozeer op de gezant of op diens bekwaamheid, als wel op het gezantschap der verzoening zelf, zoals dat gezonden is vanwege de Koning des hemels. Nadat zij het Woord gehoord hebben, worden zij in kennis en genegenheid verbeterd, en herinneren zij het zich (Psalm 119:21) en overleggen het voortdurend, opdat zij daarnaar al hun daden kunnen verrichten. Wereldlingen plegen boeken over de wetten te kopen en die in huis te hebben, om erin te lezen, teneinde te weten, hoe zij gevaren vanwege de wetten kunnen vermijden. En zo stellen de gelovigen steeds Gods Woord vóór zich, en dat is bij al hun daden hun raadgever (Psalm 119: 24), opdat zij geen gevaar lopen om Gods ongenoegen op te wekken.

2. Ontvangen van de sacramenten

Het tweede werk is het ontvangen van de sacramenten; van de Doop alleen, wanneer iemand publiek en plechtig tot de kerk wordt toegelaten; en vaak van het Heilig Avondmaal. De Doop verzegelt aan het hart van een christen, dat hij met Christus verenigd is, en dat hij met Hem waarachtige gemeenschap heeft, wanneer hij voor God geheel gerechtvaardigd en inwendig geheiligd is. Het Heilig Avondmaal dient ertoe, om in het hart van een christen de gedurige groei en aanwas van dezelfde genadegaven te verzegelen. Dat zal elke ware gelovige vaak ervaren, hetzij bij of na de ontvangst van het sacrament. En toch zal dat niet altijd zo gebeuren, omdat de kerk soms in Christus' wijnhuis gevoerd wordt (Hoogl. 2:4) en in zwijm valt, zonder daar

enige verkwikking te gevoelen. Toch moge het de gelovige niet ontmoedigen, als hij na het sacrament niet altijd direct vertroosting gevoelt. Een zieke gevoelt ook geen troost of voeding, als hij wat eet, en toch onderhoudt het zijn leven. Dus al gevoelt de zwakke christen zelf aan het sacrament geen voeding door Christus' lichaam en bloed, toch zal hij te zijner tijd merken, dat zijn ziel daardoor bewaard zal worden tot het eeuwige leven. Voorts, wanneer een christen geen troost uit het sacrament ontvang, laat hij zich dan hartelijker voor de Heere verootmoedigen dan ooit tevoren, door zijn zonden te belijden en om wasdom in de genade te bidden, en dan zal hij de vrucht van het sacrament ervaren.

3. Armenhulp

Het derde werk is de hulp aan de arme broeders in Christus, door zich met een broederlijke vriendelijkheid jegens hen te gedragen. Dat is een speciaal werk, dat men niet aan alle mensen in dezelfde mate moet bewijzen, zoals Paulus zegt (Gal. 6:10): "Laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs." Een aanwijzing daarvoor zijn de gelovigen in Jeruzalem, "die allen bijeen waren, en hadden alle dingen gemeen"; namelijk in gebruik: "Zovelen als er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten zij...; en aan een iegelijk werd uitgedeeld, naar dat elk van node had" (Hand. 2:44). Ook de broeders te Korinthe werden in hun zeer diepe armoede overvloedig geholpen door de gemeenten in Macedonië (2 Kor. 8:2v.), niet alleen naar vermogen, maar ook spanden zij zich in 'boven vermogen'. Ja, die hulp moet zich nog verder uitstrekken, namelijk zodat iemand zijn leven geeft, als de nood dat vereist (zoals Johannes zegt in 1 Joh. 3:16): "Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij Zijn leven voor ons gesteld heeft; en wij zijn schuldig voor de broeders het leven te stellen."

4. Gebed

Het vierde werk is het echte gebed. Lukas tekent ons de gelovigen en kinderen Gods als volgt: "zij die den Naam des Heeren aanroepen" (Hand. 9:14); zoals er omgekeerd van de goddelozen staat geschreven: "Zij roepen den HEERE niet aan" (Psalm 14:4). De ware christen roept de HEERE 'in der waarheid' aan (Psalm 145:18). Want de Geest der aanneming tot kinderen, welke de Geest des gebeds is (Rom. 8:26) is zijn Leermeester om hem dat te onderwijzen.

Bij het gebed is hij aldus gesteld.

- (1) Voordat hij bidt, is hij met een zekere vrees en eerbied ten opzichte van Gods majesteit vervuld (Pred. 5:1, Dan. 9:4), omdat hij overweegt dat het gebed een gemeenzaam spreken met God betekent.
- (2) Innerlijk is hij getroffen door een levendig gevoel van zijn behoeften (Dan. 9:4), maar vooral wordt hij gekweld door, en is hij bedroefd over zijn eigen zonde en opstandigheid; en dat gevoel van zijn ellende is als het ware een prikkel om zijn verdoofde hart op te wekken.
- (3) Hij vernedert zich voor zijn God en legt voor de Heere zijn hart bloot (1 Sam. 1:15). Hij toont een vurig en hevig verlangen om die dingen te verkrijgen, die hij merkt heel erg te missen, zoals de profeet David deed, wiens verlangen geleeke op het schreeuwen van een dor en dorstig land (Psalm 143:6; 42:IV.); en zulks komt van Gods Geest; hetgeen de mens vaak - wat zijn leven betreft - niet kan uitdrukken.
- (4) Als hij zijn verzoek indient, twijfelt hij niet, maar door het geloof (Markus 1:28) gelooft hij, dat God zijn bede zal verhoren, die hij inricht naar Zijn Woord. De grond voor zijn overtuiging is tweeledig, namelijk allereerst (Rom. 8:32), omdat

Christus Jezus door Zijn verdiensten de vergeving der zonden bevolen heeft, daarom verwacht hij ook alle andere dingen te verkrijgen. De andere grond is (Joh. 5:14v.): Gods troostvolle beloften, die Hij gedaan heeft, namelijk dat Hij degenen wil verhoren, die Hem oprecht aanroepen.

- (5) Hij bidt niet voor een keer of twee, maar hij volhardt in het gebed. En ook al schijnt God hem aanvankelijk niet te horen, toch wacht hij geduldig op de Heere, en blijft Hem aanroepen (1 Thess. 5:17).

5. Een wettig beroep

Het vijfde werk is, om nauwkeurig en oprecht in een bepaald wettig beroep te handelen, zodat iemand, bij het vervullen van alle plichten daarvan, een goed geweten voor God en mensen bewaren kan (Hand. 15:10). Zo besloot David te handelen bij het bestuur van zijn huis en koninkrijk (Psalm 101:2v.): "Ik zal verstandiglijk handelen (zegt hij) in den oprechten weg; wanneer zult Gij tot mij komen? Ik zal in het midden mijns huizes wandelen in oprechtheid mijns harten. Ik zal geen Belials-stuk voor mijne ogen stellen; ik haat het doen der afvalligen, het zal mij niet aankleven." Deze oprechtheid van Davids gedrag in zijn roeping maakte hem zo stoutmoedig, dat hij zich niet alleen door de mensen, maar meer nog: door de Heere God Zelf liet beproeven, en om dienovereenkomstig gestraft te worden. "Doe mij recht, HEERE, want ik wandel in oprechtheid (zegt hij). Proef mij, HEERE, en verzoek mij; toets mijne nieren en mijn hart" (Psalm 26:1v.; 119:23; 18:22 en 24). Zo oprecht en zuiver was hij in al zijn handel en wandel.

II.

Geestelijke oefening bij aanvechtingen

Tot zover over het geloof en de weldaden, die daaruit voortvloeien. Nu volgt de geestelijke oefening van de christen in zijn veelvuldige aanvechtingen, welke in dit leven onafscheidelijk met de genade gepaard gaan. En wel daarom, dat de duivel Christus haat met een dodelijke haat en zijn haat betoont door Zijn leden voortdurend te achtervolgen; zoals Johannes zegt (Openb. 12:17): "De draak vergrimde op de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad die de geboden Gods bewaren en de getuigenis van Jezus Christus hebben." Dus zodra nu Christus enig teken van Zijn liefde aan iemand begint te bewijzen, toont de duivel daartegenover zijn vijandschap, en wekt hij zijn medestrijders, het vlees en de wereld, op om tegen hem te strijden tot zijn beschaming. En verder laat de Heere, in Zijn grote wijsheid, aanvechtingen toe bij een christen tot aan het einde van zijn leven, teneinde zijn geloof te beproeven (Deut. 8:2v.), hem van zijn zonden te reinigen, hem te vernederen en hem van Zijn majesteit te laten afhangen; ook om de genadegaven van Zijn Geest op te wekken en te doen herleven, die anders doods zouden zijn en zouden afnemen.

Inwendige werkingen van het vlees

De aanvechtingen van een christen zijn vooral deze zes.

1. Als hij van binnen in zijn hart, van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt tot zonde (Jak. 1:14). Des christens oefening in de aanvechting is een strijd (Gal. 5:17) en gevecht tussen vlees en Geest. En die strijd bestaat uit vier zaken.

- a. Het vlees wekt verkeerde gedachten en begeerten op, zoals een brandende oven voortdurend rook en vuurvonken omhoog doet komen, en het hitst de mens aan tot

verkeerde woorden en daden, volgens Markus' uitspraak (7:21v.): "Want van binnen uit het hart der mensen komen voor kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand.

- b. Het vlees belet en onderdrukt de goede werkzaamheden en verlangens van het hart, zoals Paulus zegt (Rom. 7:23): "Ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is." Verder vermengt dat vlees elke goede werkzaamheid en begeerte met bepaalde verdorvenheden, zodat de Godvruchtigen de beste dingen die zij doen, moeten afkeuren van hemzelf en dat ze slechts een 'wegwerpelijk kleding' is (Jes. 64:6); de gebeden van Gods kinderen moeten doorademend zijn met aangename geuren, voordat lieflijk en aangenaam kunnen opklimmen in Gods neusgaten. En Paulus zei van zichzelf, dat hij deed haatte (Rom. 7:15); niet, dat hij door overwonnen was door grove zonden, maar omdat hij in zijn plicht door het vlees gehinderd werd, zodat hij niet doen kon, hetgeen hij deed, op geestelijke en gezonde wijze, overeenkomstig zijn wil en begeerte; zoals iemand die op reis moet gaan, voornemens is om die zo spoedig mogelijk te volbrengen, maar wanneer hij op reis is, dan vordert hij slechts langzaam vanwege een kreupelheid in zijn gewrichten.
- c. De Geest daarentegen ontsteekt in het hart goede werkzaamheden en begeerten, en brengt de mens vooruit tot goede werken en daden, zoals het bij David was (Psalm 16:7): "Ik zal den HEERE loven, Die mij raad gegeven heeft; zelfs bij nacht onderwijzen mij mijne nieren."
- d. De Geest bestraft de mens om zijn slechte bedoelingen en verlangens, en herstelt hun kracht en knijpt ze als het ware in het hoofd. Zo beschrijft Jesaja de innerlijke werkingen van de Geest: "En uwe oren zullen horen het woord desgenen, die achter u is, zeggende: Dit is de weg, wandelt in denzelve, als gij zoudt afwijken ter rechter- of ter linkerhand." En de apostel Johannes zegt (16:8): "De Geest overtuigt de wereld van zonde." Dat ondervond David, want toen hij kwaad deed, sloeg hem zijn hart, 2 Sam. 24:10.

Verskil in zondigen

Uit deze leer volgt een opmerkelijk verschil tussen de goddelozen en de Godzaligen. Want als de Godzaligen verzocht worden tot zonde, is er bij hen een strijd tussen hart en hart, d.w.z. tussen het hart en dat hart zelf. Ook bij de goddelozen is er wel strijd, als zij verzocht worden tot zonde, maar die strijd is er slechts tussen het hart en het geweten (Rom. 2:14v.). Wat hij ook moge zijn, toch heeft de goddeloze een zekere kennis van goed en kwaad. En als hij zondigt, gaat zijn geweten hem dus beschuldigen en bedwingen, en hij gevoelt in zich iets bewegen, alsof het iets levends was, dat in zijn lichaam kruipt en aan zijn hart knaagt; en dan is hij erg vaak bedroefd over zijn zonden; en desondanks houdt hij erg veel van zijn zonden, ja bemint ze, en hij zou in zijn hart de begeerte kunnen vinden om er voor altoos mee door te gaan. Dus, als hij zondigt, heeft hij inderdaad in zijn hart een strijd, maar alleen tussen zichzelf en zijn geweten. Maar de Godzaligen kennen nog een ander soort strijd. Want niet alleen hun geweten pijnigt hen en maakt hun verwijten vanwege de zonde, maar ook wordt hun hart zo vernieuwd, dat zij de zonde gaan haten en verfoeien; en wanneer zij door hun vlees en de satan verzocht worden tot het kwade, dan gevoelen zij een lust en begeerte om te doen, hetgeen goed is (1 Petrus 3:3v.; Psalm 97:10; 119: 104 en 128; Rom. 7:15).

Ongevoeligheid

De tweede verzoeking is een onrust in het hart van de christen, omdat hij niet, zoals hij zou willen, gemeenschap kan hebben met Christus. Hij wordt op de volgende manier bij deze verzoeking geoefend. Christus laat hem Zijn uitnemendheid zien, en hoe Hij jegens hem gezind is (Hoogl. 2:1). Bij de aanschouwing daarvan (vers 3) gaat dan de christen naar Christus en Diens gerechtigheid verlangen. Hij verlustigt zich in Christus en kent enig genot van Zijn weldaden. Dan komt hij in de samenkomst der gemeente als in Gods wijnhuis (vers 4), opdat hij in het Woord en de sacramenten een grotere mate van de liefde van Christus zou ervaren. Maar hij wordt krank van liefde (vers 5); d.w.z. hij wordt benauwd van geest, omdat hij op de genoemde manier Christus' tegenwoordigheid niet kan genieten, zoals hij wel zou willen. In deze zijn geestelijke ziekte ervaart hij de kracht van Christus, die hem ondersteunt (vers 6 en 7), opdat de Geest niet zou worden geblust; en hij hoort Christus als het ware in zijn hart fluisteren, zoals iemand spreekt tot zijn vriend, wanneer die hem van ver komt bezoeken (vers 8). Dan komt Christus dichterbij (vers 9), maar de christen kan Hem niet anders genieten, dan zoals iemand het gezelschap van zijn vriend geniet, die aan de andere kant van de muur naar hem kijkt door de tralies.

Dan worden zijn ogen geopend, om de oorzaken te zien, waarom Christus Zich zo terugtrekt, namelijk om zijn eigen valse gerustheid en nalatigheid bij het zoeken van Christus (vers 10-15), zijn laksheid in de geestelijke oefeningen, zoals in het gebed en in de dankzegging, en om de bedrieglijkheid en kwaadwilligheid van valse leraars. Daarop gaat hij levendiger zijn gemeenschap om Christus ervaren, zoeken (vers 17). Tenslotte bidt hij, of Christus bij Hem zou willen blijven tot het einde.

Verlating

De derde verzoeking is benauwdheid van geest, omdat er totaal geen ervaring van Christus is, Die voor enige tijd vertrokken schijnt te zijn. De oefening van de christen bij deze aanvechting is als volgt. De arme ziel, die als een verlatene 's nachts ongetroost neerligt (Hooglied 3:1), zoekt door het persoonlijke gebed en overdenking naar Christus, maar het wil haar niet gelukken. Dan gebruikt hij de hulp, raad en het gebed van godzalige broeders (vers 2), maar toch kan Christus niet gevonden worden. Dan zoekt hij naar godvruchtige predikanten, om van hen enige troost te krijgen (vers 3), maar ook op die manier kan hij ze niet ervaren. Nadat zo al die middelen zijn benut (vers 4) en geen ervan kan helpen dan alleen door Gods genade, wanneer hij de minste hoop heeft, dan vindt hij Christus en mag tot Hem terugkomen. Terstond herleeft zijn geloof, en grijpt hij Christus aan. En hij heeft een even innige gemeenschap met Christus in zijn hart als tevoren. Dan keert de vrede van de Heilige Geest weer. En de vrede van zijn consciëntie valt op hem neer als een zoete slaap. Dan verheft zich zijn hart ten hemel (vers 6) door heilige genegenheden en gebeden, die als rookpilaren omhoogklimmen; zoet als mirre en wierook. Ook wordt hij dan verrukt door de overdenking van de heerlijke staat van het Koninkrijk der hemelen (vers 8-10). Hij doet zijn best om ook anderen te brengen (vers 11) tot de aanschouwing van de heerlijkheid van Christus en van Diens Koninkrijk. Na dat alles maakt Christus aan Zijn knecht bekend (Hoogl. 4:1-15), welke zijn gezegende staat is, zowel in dit als in het toekomstige leven, op een duidelijker wijze dan ooit tevoren; en Hij laat hem die genadegaven zien, die Hij hem geschonken heeft. Dan bidt de christen (vers 16), of Christus op hem wil ademen door Zijn Heilige Geest, opdat hij de vruchten kan dragen van die genadegaven, die in hem zijn. Tenslotte staat Christus hem dat verzoek toe (Hooglied 5:1).

Geestelijke sluimering in aardse genoegens

De vierde verzoeking is gerustheid van hart, zoals die voortkomt uit een overmatig behagen in de genoegens der wereld. De oefening van de christen bij deze verzoeking is als volgt.

Hij sluimert en is half in slaap in de genoegens van deze wereld (Hoogl. 5:1; Matth. 25). Christus tracht hem door Zijn Woord en Geest uit die genoegens weg te trekken, en hem hartelijker zijn Beminde te doen ontvangen (Hoogl. 5:2). Maar dat stelt hij uit (vers 3), omdat hij er afkerig van is om zijn gemak en aangename genoegens vaarwel te zeggen. Dan maakt Christus hem wakker en wekt zijn hart op (vers 4), door hem de ijdelheid van zijn genoegens aan te wijzen. Hij gaat dan oprechter jegens Christus gezind worden. Vol smart richt hij er zijn hart op, om weer op zijn oude manier gemeenschap met Christus te oefenen (vers 5); en dat geeft hij te kennen, door aangename vruchten der gerechtigheid te dragen. Dan ervaart hij, dat Christus Zijn Geest heeft teruggetrokken (vers 6). Hij wanhoopt daarom bijna. Toch zoekt hij in het verborgen gebed naar Christus. Wanneer dat niet baat (vers 7), neemt hij zijn toevlucht tot de dienaars des Woords, bij wie hij echter geen troost vindt. Daar hij zijn vroegere staat niet kan herstellen vanwege zijn ongeduldig verlangen naar de liefde van Christus, maakt hij zijn ellende aan vreemden bekend, om te zien, of zij hem kunnen vertroosten, en dan vertroost hij zich enigszins door hun de uitnemendheid van Christus te beschrijven (vers 8-16). Dan worden zij met hem meegesleept om Christus te zoeken, en vragen dan te willen weten, waar zij Hem kunnen vinden (Hoogl. 6:1).

Het antwoord luidt: In de samenkomsten der kerk (vers 2). Na die mededeling herleeft des christens geloof en gevoel, omdat Christus tot hem terugkeert (vers 3). Dan betuigt Christus hem in zijn hart Zijn liefde jegens hem (6:4 en 7:7). Verder verzekert Hij hem ervan, dat hij zal opwassen en vruchtbaar worden in elke goede genadegave. Daarna komt de christen in zo'n hoge mate Christus lief te hebben, dat niets hem van Christus zal kunnen scheiden.

Val in bepaalde zonden

De vijfde verzoeking is een val in een bepaalde grote zonde, zoals Noach in dronkenschap, David in overspel en doodslag, en Petrus in de verloochening van Christus. De oefening van de christen bij deze verzoeking is als volgt.

Aanvankelijk is zijn hart vaak verdeeld en zorgeloos over de zonde. Maar na enige tijd komt er door bepaalde genademiddelen in zijn hart een droefheid naar God, en die is er, wanneer hij enkel en alleen daarover smart gevoelt, dat hij door zijn zonde Gode mishaaide, Die voor hem zo'n liefderijk en genadig Vader geweest is, Wiens gunst hij zou willen najagen (als hij die kon hebben en verkrijgen!), zelfs met de verdoemenis van zijn eigen ziel. Dan gaat hij berouw krijgen over zijn zonden (2 Kor. 7:11), door opnieuw zijn vroegere bekering te vernieuwen. Dat berouw betoont hij door zeven kentekenen.

1. Een zorg om de zonde na te laten, waarin hij gevallen is. Gelijk zij die zorg hadden, die onze Zaligmaker Christus kruisigden, namelijk toen zij onder Petrus' prediking in hun hart verslagen werden, betoonden zij die zorg, door te zeggen: *Mannen broeders, wat zullen wij doen om zalig te worden* (Hand. 2:37)?
2. Een verantwoording, die er is, wanneer men vanwege de zwaarmoedigheid van zijn hart, zijn zonde niet langer zal verontschuldigen of verdedigen, maar ze aan de Heere gaat belijden, en men er zichzelf totaal om gaat veroordelen, daarmee

erkennend dat men op geen enkele manier Gods toorn ontgaan kan, tenzij zij Gods vrije, soevereine vergiffenis in Christus ontvangen.

3. Onlust, hetgeen een innerlijke boosheid en ergernis tegen zijn eigen 'ik' betekent, omdat hij zo zorgeloos was om op zijn eigen wegen te vertrouwen. Toen Petrus zijn Meester verloochend had (Matth. 26:75), weende hij, en wel: bitterlijk; hetgeen bewees, dat hij bij de smart ook boosheid jegens zichzelf gevoelde.
4. Een vrees, die niet zozeer voortkwam vanwege Gods oordelen, als wel hieruit, dat hij later nog eens weer in dezelfde zonde zou vallen, en daardoor Gode smartelijk zou mishagen.
5. Een verlangen, om daarna steeds zorgvuldiger Gode te behagen.
6. IJver in de dienst van God.
7. Wraak op zichzelf om zijn vroegere overtredingen. Bij voorbeeld, als iemand zondigt door overdaad en dronkenschap, en hij dan tot bekering komt, dan zal hij zijn verdorven natuur ten onder brengen, door zuinig te leven en zichzelf te matigen.

Uitwendige beproevingen

De zesde verzoeking is: uitwendige beproevingen, die de Godzaligen in dit leven zeer veel ondervinden. "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij" (Matth. 16:24). En Petrus zegt (1 Petrus 4:17), dat het oordeel bij Gods huis begint. En Paulus, "dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods" (Hand. 14:22). De oefening van de christen in verdrukking is deze:

- Aanvankelijk zijn ze erg zwaar en bitter (Hebr. 12:1 I v.). Hij ondergaat ze met veel toegevendheid en geduld, door zich aan Gods hand te onderwerpen. Maar als ze talrijk worden (Job 3:3v.), zullen ze hem tot ongeduld brengen. Als ze voortduren, zal hij - volgens zijn eigen oordeel - Gods toorn en ongenoegen in zijn hart gevoelen (Joh. 6:2).
- Zijn vroegere zonden zullen hem opnieuw te binnen komen (Job 13:26) en hem gaan benauwen. Hij is slaperig, en in zijn slaap krijgt hij gezichten, dromen en benauwdheid van geest (1 Kon. 19:4-7).
- In zijn ellende ondersteunt God zijn geloof (Job 13:15), opdat het niet bezwijkte en hij dan Christus zou verloochenen.
- Als hij dan Gods kracht op die wijze voelt om hem te versterken, dan heeft hij daar bevinding van in zichzelf (Rom. 5:4).
- Uit de bevinding spruit de hoop voort, dat Gods genade hem nooit zal ontbreken in de nog wachtende beproevingen; en zoals hij hoopt, zo gebeurt het ook.
- Met die hoop is een oprechte vernedering verbonden voor de Heere (Job 42:5v.), met als vrucht daarvan: een vreedzame gerechtigheid (Hebr. 12:11).
- Als de beproevingen om Christus' zaak tot de dood leiden, dan wordt hij op een nog bijzonderder wijze met de vreugde des Heiligen Geestes vervuld, en dan wordt hij bekrachtigd met de grootst mogelijke mate van Christus' kracht, zodat geen enkele foltering hem van Christus kan verwijderd houden, ook al zou de christen daarvoor duizend doden moeten sterven. Volgens het woord van Paulus (Fil. 1:19): "U is uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden." En zulks is gegrond op Gods belofte (Jes. 43:2): "Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn; en door de rivieren, zij zullen overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden en de vlam zal u niet aansteken."

Verschil in lijden

Daaruit ontstaat een opmerkelijk verschil tussen de Godzaligen en de goddelozen wat betreft het lijden van de beproevingen. Hoe meer de Heere Zijn hand legt aan een verworpene, des te meer murmureert en verzet hij zich tegen God (Ex. 8:32). Dat is heel anders bij de ware christen. Niemand voelt de kracht en weerspanning van de zonde dan hij, niemand wordt door satan meer aangevallen dan hij; en vaak gebeurt het, dat God de tekenen van Zijn gunst aan hem onttrekt en hem Zijn toorn laat gevoelen. En dat is de grootste van alle verzoeken, als iemand de Heere als zijn vijand krijgt te zien en Hij Zich, zijns inziens, tegen hem wapent tot zijn ondergang. Zoals Hiskia deed, als hij zegt (Jes. 38:13), dat de Heere al zijn beenderen zou breken 'gelijk een leeuw'; of zoals Job zegt (6:4), dat "de pijlen des Almachtigen in hem zijn, welker vurig venijn zijn geest uitdrinkt; de verschrikkingen Godes rusten zich tegen mij ."

Toch rust de ware christen, wanneer de wereld het vlees en de duivel, ja, ook God Zelf tegen hem zijn, juist dan 't meest in de Heere, en houdt zich in het geloof aan Hem vast. "Zie, zo hij mij doodde, zoude ik niet hopen?" (Job 13:15), zegt Job. En David spreekt (Psalm 22:2): "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten." Als hij zegt dat God hem verlaten heelt, kan dat de klacht van een wanhopig mens schijnen, die zelfs niet één sprankeltje geloof bezit. En toch zegt hij dan "Mijn God, mijn God!" welke woorden een belijdenis bevatten, die voortkomt uit het ware geloof; zoals dat bij David blijkt, dat de gelovigen - wanneer zij zich verloren gevoelen en geheel en al door God verworpen, volgens de waarneming en het oordeel van het 'vlees' - toch door het geloof Zijn verborgen genade kunnen waarnemen, en die van verre aanschouwen in de spiegel van Zijn belofte. En dus betonen zij vaak in hun gebeden geheel tegengestelde aandoeningen, evenals David. Toen Jakob met de Engel (Gen. 32:18) op leven en dood worstelde, gaf hij zich niet over; en toen hij overwonnen werd, wilde hij nog niet ophouden, voordat de Heere hem gezegend had. Deze zijn worstelingen zijn een voorbeeld en type van de strijd, die de gelovigen met de Heere Zelf moeten voeren, Die - als het ware - Zijn eigen kinderen in het veld pleegt te voeren; en Hij grijpt ze met de ene hand aan, en met de andere hand houdt Hij ze staande, om zo hun geloof te beproeven en te oefenen. En daarom wordt de Kerk naar de naam van Jakob genoemd (Psalm 130:7v.), Een voorbeeld kan men vinden in de Kanaänese vrouw (Matth. 15:22-27). Eerst gaf onze Zaligmaker haar geloof, en door dat geloof werd zij ertoe gedrongen om Hem te zoeken. Maar toen ze eenmaal tot Hem gekomen was, gaf Hij haar drie afwijzingen.

- (1) Door niets te zeggen.
- (2) Door haar af te wijzen. En
- (3) door haar *een hondke* te noemen.

Zo liet Christus het dus voorkomen, alsof Hij haar verzoek nooit zou willen inwilligen. Maar bij elke afwijzing drong zij te meer aan; door al maar ernstiger tot Hem te smeken; ja, zij plaatste zich geheel tegen Hem en wilde van geen weigering weten. Want dat is de aard van het ware geloof, wanneer de gelovigen zich zo verpletterd gevoelen door de zonde, en vermoeid door de aanvallen van satan, en wanneer zij Gods toorn tegen zich ontstoken zien, dan kunnen zij zelfs dán de oogleden opheffen en een blik werpen op de koperen slang, Jezus Christus, en kunnen zij zich in de armen werpen van Gods erbarming, en Gods hand, die ze slaat, aangrijpen om die te kussen.

Gevaarlijke val van een christen

Door die verzoeken kan het gebeuren, dat, ook al kan een christen uiteindelijk niet van Christus geheel afvallen, hij toch zeer gevaarlijk uit zijn vroegere genadestand kan vallen.

1. Want Gods genadegaven kunnen in hem door eigen verzuim verminderen. Anders zou Paulus niet de volgende aansporingen gegeven hebben (1 Thess. 5:19, Ef. 5:30): "Blust den Geest niet uit." "En bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door Welken gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing."
2. Ook kunnen Gods genadegaven in hem begraven liggen en tijdelijk bedekt zijn, zodat hij kan lijken op een schijndode, die zowel voor zijn eigen waarneming als volgens het oordeel van de dokter voor dood gehouden wordt. Dat was de toestand van Petrus. Want ook al beleed hij, dat Christus de Zone Gods was, toch verloochende hij Hem en zwoer hij Hem af op het woord van een dienstmaagd (Matth. 26 69v.).
3. Hij kan ook weer, ná zijn bekering, in dezelfde zonde terugvallen. En dat is, voorwaar, een gevaarlijke zaak. Toch kan die een waar christen overkomen. Anders zou Hij niet, toen de Israëlieten van Hem afgevallen waren door hun zonden en afgoderij, hun Zijn genade aangeboden hebben, zoals Hij dat doet door middel van Zijn profeten (Jes. 14:6). En Paulus bidt (2 Kor. 5:20) de Korinthiërs van Christus' wege, om zich met God te laten verzoenen, die niettemin al eerder met God verzoend waren.
4. Ook kan hij een zonde van verwaandheid begaan; en dat is een vreselijke zonde, omdat ze willens en wetens, met een zekere opzet bedreven wordt. Daarom bad David: "Houd Uw knecht ook terug van trotsheden" (Psalm 19:14); en om aan te tonen dat hijzelf in dat gevaar verkeerde, bidt hij verder: "Laat ze niet over mij heersen."
5. Tenslotte kan hij voor een zekere tijd tot wanhoop vervallen aan Gods barmhartigheid; en dat is een gevaarlijke zonde. Want wie wanhoopt, maakt alle beloften Gods onwaar; en die zonde is van alle andere het meest in strijd met het ware zaligmakende geloof. In die toestand verkeerde David, toen hij in benauwdheid sprak: "Dit krenkt mij" (Psalm 77:11). En Paulus wijst erop, dat de bloedschendige man tot wanhoop zou kunnen vervallen, als hij zegt: "Vertroost hem, opdat de zodanige door al te overvloedige droefheid niet enigszins verslonden worde" (2 Kor. 2:7).

De zonde tegen de Heilige Geest

En men dient zich te herinneren, dat de kerk van Rome op dit punt dwaalt, wanneer zij leert, dat wanhoop dé zonde tegen de Heilige Geest is. Want die zonde tegen de Heilige Geest is een godslastering, die men spreekt tegen de gekende waarheid van Gods Woord, of een loochening van Christus uit moedwilligheid en halsstarrige kwaadaardigheid. Maar wanhoop kan ontstaan uit onkunde inzake 's mensen eigen staat, door schrik van het geweten voor de zonde, door een herhaaldelijk terugvallen in een bepaalde zonde, door een overdreven beschouwing van 's mensen onwaardigheid, of tenslotte door afzwering van de waarheid door dwang of uit vrees. Dat laatste overkwam **Franciscus Spira**, die na zijn afval tot wanhoop kwam. En toch dient men hen te herzien, die over hem schrijven als een verdoemd schepsel. Want wie kan zeggen, of hij al dan niet tot het einde toe wanhopig is gebleven? Zelfs te midden van zijn wanhoop klaagde hij over de verharding van zijn hart, zodat hij daardoor niet bidden kon. Er is dus geen twijfel aan, of hij gevoelde toen zijn verharding des harten. En het gevoel van de verdorvenheid in het hart, is voor sommigen een tegenstrijdige

genade, zodat wij met reden kunnen vermoeden, dat hij niet geheel en al van álle goedheid beroofd was; ook al gevoelde hij die toen nooit, en al toonde hij ze niet aan de omstanders.

De reden waaróm een christen niet geheel van de genade kán vervallen is, dat hij - nadat hij geheiligd is - nog een andere bijzondere genade ontvangt van God, die men de bevestiging zou kunnen noemen. Want hij bezit niet alleen de heiligmakende, maar ook de versterkende kracht van Christus. Daarom bidt Paulus voor de Efeziërs (Ef. 3:16), dat zij "met kracht versterkt mogen worden in den inwendigen mens"; en voor de Kolossenzen bidt hij, dat zij "bekrachtigd mogen worden naar de sterkte van Christus' heerlijkheid" (Kol. 1:9 en 11). En van zichzelf zegt hij (Fil. 4:13): "Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft." David zegt (Psalm 103:5), dat God degenen die Hem vrezen, de jeugd vernieuwt 'als eens arends'. Daaruit, als uit een bijzondere oorzaak, ontstaat lijdzaamheid en volharding tot het einde. Want als iemand ondersteund wordt door Christus' kracht; dan kan hij ook tal van kruisen geduldig, met een tevreden gemoed, dragen en volharden in dat dragen, hoe lang het kruis ook zou duren.

Een overreding tot het christelijke geloof

Tot zover over de staat van een christen in dit leven. Nu zal ik er nog enkele redenen bij wijze van vermaning voor alle mensen aan toevoegen, maar in het bijzonder voor wereldlingen en loszinnige belijders van het Evangelie, opdat zij zich totaal zullen verloochenen en alle mogelijke middelen benutten om een waar christen te worden, namelijk door een nieuw schepsel te worden in Christus (2 Kor. 5:17), en door zo'n leven te leiden, dat het Evangelie van Christus kan 'versieren' (Tit. 2:10).

1. Mijn eerste reden is: De mens die in deze wereld leeft, zonder een waar christen te zijn, is veel minderwaardiger dan het allerlaagste schepsel, ja dan een hond of pad. Want hij is niets anders dan een vuile asbelt van alle mogelijke vervloeking en onreinheid, waarvan de stank de hemel en de aarde bezoedelt (Rom. 8:20) en geen reukwerk kan het ooit in Gods neusgaten uithouden dan alleen het lijden van Christus, als een offerande met een welriekende reuk voor God (Ef. 5:2). Wij zijn erg kieskeurig om met een melaatse in aanraking te komen, die vol flarden, blaren en zweren zit, maar nog veel meer dient men van hen een afschrik te hebben, die tal van jaren naakt hebben gelegen, 'dood door de zonden en misdaden' (Ef. 2:1), en die daarom niets doen dan van binnen rotten en stinken als afschuwelijke karkassen.

2. Wie geen christen is, verkeert onder de macht der duisternis; hij heeft satan tot zijn vorst (2 Kor. 4) en god, en geeft hem ten bewijze van zijn hulde zijn beste gaven, ja zijn verstand en geweten (Lukas 11:24) tot woonplaats; en heel zijn leven is niets anders dan één voortdurende gehoorzaamheid aan satan. Als ongelovigen, [letterlijk: atheïsten] wereldse mensen en vleselijk-gezinde belijders van de waarheid hiervan (die zeer waar is!) overtuigd werden, dan zou hen dat doen huilen en schreeuwen, ofschoon zij thans gemakkelijk leven, zonder één gewetensprik vanwege de zonde te gevoelen. En als zij daarvan ook maar het geringste ter wereld hadden, dan zou dat hun onvermurwbare harten doen bloeden, en het zou ze stromen van tranen doen vergieten. Maar hoelang zullen zij in die lage staat voortgaan? Werkelijk, totdat zij tot Christus komen. "Ontwaak dan, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten" (Ef. 5:14); open uw hart om Christus te ontvangen, en dan zal Hij de sterkgewapende satan komen binden en hem eruit werpen, en Zelf in u komen wonen.

3. Wie geen christen is, wordt bedreigd door alle oordelen Gods, zodat ieder ogenblik enkele daarvan hem kunnen overvallen. Hij kan plotseling, evenals de oude wereld, door het water vergaan, of hij kan, met vuur en zwavel, gelijk Sodom en Gomorra, verteerd worden; hij kan door de aarde verzwolgen worden met Dathan en Abiram; hij kan worden als Izébel, die mogelijk met de hersenen tegen de grond gesmeten en van de honden opgegeten worden; hij kan met Kaïn en Judas tot wanhoop geraken; hij kan, als Ananias en zijn vrouw Saffira, met een plotselinge dood getroffen worden; hij kan als Herodes door de wormen worden opgegeten; hij kan als Felix met beving geslagen worden, zodat hij Gods Woord niet meer kan aanhoren; hij kan als Arius zijn darmen bij de stoelgang kwijtraken; hij kan met Latomus bij zijn dood roepen, dat hij verdoemd is; hij kan aan zichzelf overgegeven worden om, als Julianus, Christus te bespotten, te lasteren en te loochenen; ja, hij kan nog tal van andere vreselijke oordelen (Gods) ondergaan, waarvan de Heere er een grote voorraad heeft (Deut. 32:34), die alle ertoe strekken om hen te verderven, die zich niet laten vernederen onder Zijn hand.

Daarentegen is de ware christen zo ver buiten het bereik van Gods oordelen, dat zij hem geen schade kunnen doen. Want Christus is een beschutting en wolk (Jes. 4:6) tegen de hitte en storm van Gods oordelen. Wanneer iemands hart besprengd wordt met het bloed van dit onbesmettelijke Lam (Ex. 12:22), dan trekken al Gods plagen aan hem voorbij. Het merkteken van behoud dragen de rechtvaardigen aan hun voorhoofden (Ez. 9:4). Laat daarom degene die acht slaat op zijn eigen behoud, christen worden.

4. Wie geen christen is, wordt bedreigd door de eeuwige dood en de verdoemenis in het helse vuur. En wat hen betreft, die in zo'n staat terecht komen, het zou voor hen tienduizend maal beter geweest zijn, als zij nooit geboren waren geweest, 2 Thess. 1:9. Want zij worden geheel en al afgescheiden van het aangezicht des Heeren en van Zijn heerlijkheid; en alle omgang die zij hebben, is met de duivel en diens engelen. Hun lichaam en ziel worden met een eindeloze afschrik en angst gekweld, vanwege het gevoel van Gods algehele toorn, waarin zij - als in een bodemloze zee - gedompeld worden. Zo zijn ze altoos stervende, en toch nooit dood. Verder dient men op de lange duur van deze foltering te letten; hetgeen de pijnen ten zeerste vermeerdert. Als iemand uit de pijnen der hel bevrijd kon worden, wanneer hij die evenveel jaren doorstaan had, als er druppels in de zee zijn of zandkorrels op de gehele aarde, dat zou nog enige troost betekenen. Maar na verloop van die jaren zal er geen bevrijding komen, maar zullen de verdoemden blijven gillen, schreeuwen en tanden knersen, omdat zij de verterende hitte van Gods toorn moeten verduren, eeuwig, zonder enig einde.

Ja, om nog verder te gaan: De goddeloze draagt al een hel bij zich tijdens zijn leven, namelijk een slecht geweten; wanneer dat maar - al is het nog zo weinig! - aangeraakt wordt door een deel van Gods toorn, dan zal de mens ervaren, dat hij al de helle-weeën in zijn hart heeft. Opdat nu degenen die aan deze helse en verdoemelijke staat zouden willen ontkomen, terwijl zij daarvoor nog de tijd krijgen, laat hen bidden om de vergeving van hun zonden in Christus, en wandelen naar de Geest in nieuwigheid des levens; en dan mogen zij er zich van verzekeren, dat er geen verdoemenis voor hen wacht. En men moet het zich steeds herinneren, dat hij die graag wil leven na zijn sterven, moet leren sterven, terwijl hij nog leeft, namelijk aan de zonde. En nogmaals: Wie zou willen opstaan in de oordeelsdag tot het eeuwige

leven, die moet opstaan van de zonde, voordat hij sterft, en in nieuwigheid des levens wandelen.

5. God heeft voor iedereen die in de kerk leeft, een vaste tijd bepaald om zich te bekeren en tot Christus te komen. En wie dus die tijd mist, en dus geen christen wordt, is eeuwig verloren. Dit deed onze Zaligmaker Christus wenen over Jeruzalem, en zeggen, Lukas 19:42: "Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, hetgeen tot uw vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uwe ogen." En Hij geeft verder de verwoesting van Jeruzalem te kennen, in vers 44, omdat zij "den tijd harer bezoeking niet bekende."

Verder is de verwaarlozing van zijn tijd de enige reden, waarom niet een of twee, maar vélen zullen zoeken in te gaan in het Koninkrijk der hemelen (Lukas 13:24), en toch niet kunnen. Het is merkwaardig, dat zij die zoeken behouden te worden, moeten verloren gaan, maar de fout ligt bij henzelf, omdat zij zoeken, wanneer het te laat is.

Welnu dan, rustige wereldlingen, uw geweten zegt u, dat ge u nog niet bekeerd hebt en dat ge nog geen levend lidmaat van Jezus Christus zijt. En u weet verder wel, dat hoe ge ook leeft in deze tijd, ge toch uw leven niet in pacht hebt. God kan u volgend jaar, volgende week, ja het komende uur al uit deze wereld wegroepen. Ja, Hij kan u treffen met een plotselinge dood op ditzelfde ogenblik. En werkelijk, als ge dan uit deze wereld weggaat, zonder een berouwhebbend zondaar te zijn, gaat ge verdoemd ter helle. Stelt het daarom geen minuut van een uur langer uit, maar hebt berouw en keert weer tot God met alle spoed, en brengt vruchten voort, der bekering waardig, opdat al uw zonden weggedaan mogen zijn, als de dag des doods of de dag des oordeels zal aanbreken. En denkt toch niet bij uzelf, dat het voldoende is om uw wederkeer tot het allerlaatste uit te stellen. Want een laat berouw is zelden een wáár berouw. En wie lange tijd in een bepaalde zonde voortleeft, verkeert in een gevaarlijke toestand. Als iemand lang ziek ligt, zal hij nauwelijks zijn vroegere gezondheid terugkrijgen. En wie opgegroeid is in de gewoonte van een bepaalde zonde en in wie de zonde rijp geworden is, dan is het duizend tegen één, dat hij nooit zalig zal worden, volgens het woord van Dakobus (1:15): "De zonde voleindigd zijnde, baart den dood."

6. Eeuwig leven is een zaak, die alle mensen graag willen hebben. En toch zal niemand er deel aan krijgen, dan alleen de ware christen; en de heerlijke staat van dat leven zou er een ieder toe moeten bewegen om christen te worden.

(1) Want zij die het eeuwige leven hebben, zijn van alle pijn, ziekte, zwakheid, honger, dorst, koude en vermoeidheid bevrijd; evenals van alle zonde, zoals angst, vergeetachtigheid, onkunde; alsook van de hel, de dood, de verdoemenis en de satan; ja, van alles wat ellende veroorzaakt, volgens hetgeen Johannes zegt in Openb. 21:4: "En God zal alle tranen van hunne ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan."

(2) De gelovigen zullen in de tegenwoordigheid van Gods majesteit in de hemel verkeren, om daar Zijn aangezicht te aanschouwen, d.w.z. Zijn heerlijkheid; zoals onze Zaligmaker Christus zegt in Joh. 17:24: "Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt." En David zegt in Psalm 16:11: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; lieflijkheden zijn in Uwe rechterhand, eeuwiglijk", vgl. Openb. 22:4.

(3) Volgens 1 Kor. 15:28 zullen zij zulk een uitnemende gemeenschap met God hebben, dat Hij hun zal zijn "alles in allen". Want aan het einde der wereld,

wanneer het gehele getal der uitverkorenen vervuld zal zijn, zal Christus ze aan de Vader voorstellen, en dan zal Hij, als Middelaar, ophouden Koning, Hoge priester en Profeet te zijn. Want hoewel de kracht en betekenis van Zijn ambten eeuwig voortduurt, toch zal de uitvoering ervan ophouden; zoals Paulus zegt in 1 Kor. 15:24: "Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgeven hebben, wanneer Hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle macht en kracht." Ook zal er onder de uitverkorenen geen koning of onderdaan, geen vader, moeder of kind, geen heer of knecht, edel of onedel, rijk of arm, levende of dode zijn. Sommigen zullen opmerken: Wat zal er dan wel zijn? Ik antwoord: Alleen een heerlijk en eeuwig God, Vader, Zoon en Heilige Geest..., zal zijn in alle uitverkorenen: alles wat het hart kan wensen en verlangen. De mensen zullen niet in duisternis verkeren, ook zullen zij het licht van zon, maan of sterren niet nodig hebben. God Zelf zal op onmiddellijke wijze hun Licht zijn, zoals Johannes zegt in Openb. 21:23: "En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht en het Lam is haar Kaars ." De mensen zullen dan geen voedsel, drinken, kleding, slaap, ontspanning, vuur, schaduw, ademhaling, of iets anders van dien aard nodig hebben, maar God Zelf zal rechtstreeks hun leven zijn, en alle dingen betreffende het leven door Christus. En dat geeft Johannes te kennen, als hij in Openb. 22:1v. zegt, dat hij zag "een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods en des Lams. In het midden van haar straat en op de ene en de andere zijde der rivier was de Boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijn vrucht." En aangezien God voortdurend in de hemel gediend moet worden, hebben zij geen andere tabernakel of tempel daarvoor nodig, maar God Zelf zal hun tempel zijn; zoals Johannes in Openb. 21:22 zegt: "En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam."

- (4) Uit die heerlijke gemeenschap, die er is tussen God en Christus als Mens én alle heiligen, die Zijn leden zijn, ontstaat een onuitsprekelijke vreugde en blijdschap, waarmee zij vervuld worden. David zegt in Psalm 36:9, dat Gods kinderen verzadigd zullen worden "van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten." Dit duurt ongetwijfeld eendeloos, en de kinderen Gods worden niet alleen ermee vervuld, maar er ook door verzwolgen, als door een zeer grote, eindeloze zee vol wateren, zoals duidelijk wordt bij Petrus, die bij Christus' verheerlijking op de berg, zo bovenmate verrukt werd van vreugde, bij de aanschouwing daarvan, dat hij zichzelf totaal vergat en sprak, Matth. 17:4: "Heere, het is goed, dat wij hier zijn; zo Gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken, voor U een, en voor Mozes een, en een voor Elia."
- (5) Tenslotte ontstaat uit die gemeenschap een volmaakte liefde tot God, waarmee Gods kinderen God liefhebben met heel hun hart, en met heel hun ziel en kracht; en die liefde betoont zich daarin, dat zij in eeuwigheid bezig zijn om God te dienen (Openb. 7:11), door lofliederen te zingen en Hem dank te brengen. Aangezien dan nu het Koninkrijk der hemelen zo heerlijk is, en niemand het kan bezitten dan de ware christen, laten alle mensen de beste dingen in de wereld voor schade en drek houden (Fil. 3:8), opdat zij Christus en Diens gerechtigheid verkrijgen.

7. De laatste reden is de eindeloze liefde van Jezus Christus, door Hem betoond in Zijn dood en lijden. Ge zijt van nature een kind des toorns en der wraak. Want satan verwondde u met menige dodelijke wond der zonde. Daarom ligt ge te bloeden aan

het hart, en gaat ge bijna voor eeuwig sterven. Zolang ge nu in die staat verkeert, is er geen mens op aarde, geen heilige in de hemel, geen enkele engel, ja geen enkel schepsel, dat u zou kunnen helpen. Alleen Christus kon dat. Daarom is Hij uit de hemel neergedaald en Mens geworden, teneinde uw bevrijding te bewerken. Verder kan u bij de genezing van de wond der zonde geen enkel kruid, geen water, of pleister of medicijn enig goed doen. Alleen het lichaam en bloed van Christus is hiertoe machtig, daar Hij gedompeld werd in Gods toorn. Daartoe onderwierp Hij Zichzelf aan de dood des kruises, waaraan Hij de toorn van God onderging, die de zonden der mensheid verdiend hadden. En uit Zijn eigen hartebloed bereidde Hij voor hen een machtig geneesmiddel om al uw wonden en kwalen te helen. Veracht nu dus Zijn genade niet. Zoek Christus, leg voor Hem al uw gebreken bloot, en smeeek Hem, of het Hem behagen moge, om u, al was het maar één druppel van Zijn bloed, te schenken. Dan zal Hij door Zijn Heilige Geest tot u komen, Hij zal uw wonden in Zijn bloed wassen en verzachten en ze verbinden door de Boom des levens, "welker bladeren waren tot genezing der heidenen" (Openb. 22:2). Als ge slechts één blad van Hem krijgt, is het goed met u, want dat zal u genezen en uw dode ziel herstellen, zodat ge voor eeuwig kunt leven in het Koninkrijk der hemelen. Als deze reden er u niet toe brengen kan om een christen te worden, is uw geval hopeloos. Het is de beste reden, welke Petrus voor dit doel kon aanvoeren: "Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig (zegt hij in 1 Petrus 1:14v.) aan de begeerlijkheden, die tevoren in uw onwetendheid waren; maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gijzelven heilig in al uw wandel." En dan komt in de verzen 18 en 19 deze reden: "Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdel wandel, die u van de vaderen overgeleverd is, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam."

Tot zover heb ik gesproken met de wereldling, die in zijn hart Christus niet hoger acht dan zijn oude schoenen, en die liever zonder Christus zou willen blijven, dan - evenals de Gadarenen - zijn zwijnen te verliezen, Matth. 8:32.

Welnu, wat de ware christenen betreft, heb ik alleen nog dit te zeggen: De Heere doe het getal van hen toenemen! En, met Kol. 1:9v.: De Heere vervulle hen "met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand, opdat gij moogt wandelen waardiglijk den Heere tot alle behaaglijkheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis Gods!" En aangezien zij nog steeds moeten strijden tegen het vlees, de wereld en de duivel, moge de Heere Jezus hen (vers 11) "met alle kracht bekrachtigen, naar de sterkte Zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap."

En, lieve Vader van alle barmhartigheid! plant die heerschappij overal in Uw Kerk, die Gij in Uw Woord geopenbaard hebt, opdat Uw kinderen U door die middelen, in die orde en betamelijkheid mogen dienen, die Gij bevolen hebt, overvloedig zijnde in rechtvaardigheid, vrede der consciëntie en vreugde des Heiligen Geestes.

Amen, ja amen.